יומא

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ **שבעת** ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול

ר׳ יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו שנאמר (ויקרא טז, ו) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו אמרו לו אם כן אין לדבר סוף:

גמ׳ תנן התם שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ולשכת בית האבן היתה נקראת ולמה נקרא שמה לשכת בית האבן שכל מעשיה בכלי גללים בכלי אבנים ובכלי אדמה

מאי טעמא כיון דטבול יום כשר בפרה דתנן מטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית

תקינו לה רבנן כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה דלא ליקבלו טומאה כי היכי דלא ליזלזלו בה

מאי שנא צפונה מזרחה כיון דחטאת היא וחטאת טעונה צפונה וכתיב בה (במדבר יט, ד) אל נכח פני אהל מועד תקינו לה רבנן לשכה צפונה מזרחה כי היכי דלהוי לה היכירא

מאי בירה אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן מקום היה בהר הבית ובירה שמו ור״ל אמר כל המקדש כולו קרוי בירה שנאמר (דברי הימים א כט, יט) הבירה אשר הכינותי

מנא הני מילי א״ר מניומי בר חלקיה א״ר מחסיא בר אידי א״ר יוחנן אמר קרא (ויקרא ח, לד) כאשר עשה ביום הזה צוה ה׳ לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשי פרה לכפר אלו מעשי יום הכפורים

בשלמא כוליה קרא בפרה לא מתוקם לכפר כתיב ופרה לאו בת כפרה היא אלא אימא כוליה קרא ביום הכפורים כתיב

אמרי ילף צוה צוה כתיב הכא צוה ה׳ לעשות וכתיב התם (במדבר יט, ב) זאת חקת התורה אשר צוה ה׳ לאמר מה להלן פרה אף כאן פרה ומה כאן פרישה אף להלן פרישה

דף ב עמוד ב

ואימא צוה [צוה] דיום הכפורים דכתיב (ויקרא טז, לד) ויעש כאשר צוה ה׳ את משה דנין צוה דלפני עשיה מצוה דלפני עשיה ואין דנין צוה דלאחר עשיה מצוה דלפני עשיה

ואימא צוה דקרבנות דכתיב (ויקרא ז, לח) ביום צותו את בני ישראל דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה

ומאי נפקא מינה והתנא דבי רבי ישמעאל (ויקרא יד, לט) ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה

הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן

לכפר אלו מעשה יום הכפורים ואימא כפרה דקרבנות

מי ידעינן הי כהן מתרמי דבעי ליה פרישה אמרי אלמה לא ניבעי ליה פרישה לכוליה משמרת בית אב דנין דבר שקבוע לו זמן מדבר שקבוע לו זמן לאפוקי קרבנות דכל יומא איתנהו

ואימא רגלים דנין דבר שנוהג פעם אחת בשנה מדבר הנוהג פעם אחת בשנה לאפוקי רגלים דלאו פעם אחת בשנה נינהו

ואימא רגל אחד וכי תימא לא ידעינן הי מינייהו אי חג המצות הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אי חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו

אלא דנין פרישת שבעה ליום אחד מפרישת שבעה ליום אחד ואין דנין פרישת שבעה לשבעה מפרישת שבעה ליום אחד

ואימא שמיני דפרישת שבעה ליום אחד הוא דנין דבר שאין קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ואין דנין דבר שיש קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו

ולאו קל וחומר הוא השתא דבר שאין קדושה לפניו בעי פרישה דבר שיש קדושה לפניו לא כל שכן אמר רב משרשיא לא הזה כתיב כזה

רב אשי אמר מי איכא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה טפל דידיה בעי פרישה ואפילו למאן דאמר שמיני רגל בפני עצמו הוא הני מילי לענין

דף ג עמוד א

פז״ר קש״ב

אבל לענין תשלומין תשלומין דראשון הוא דהא תנן מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו ויום טוב האחרון של חג

ואימא עצרת דפרישת שבעה ליום אחד הוא א״ר אבא דנין פר אחד ואיל אחד מפר אחד ואיל אחד לאפוקי עצרת דשני אילים נינהו

הניחא למאן דאמר יום הכפורים איל אחד הוא אלא למ״ד שני אילים נינהו מאי איכא למימר דתניא רבי אומר איל אחד הוא האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים ר׳ אליעזר בר׳ שמעון אומר שני אילים הם אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים

אפילו תימא ר״א בר׳ שמעון התם חד לחובת היום וחד למוספין לאפוקי עצרת דתרוייהו חובת היום נינהו

ואימא ראש השנה דפרישת שבעה ליום אחד הוא א״ר אבהו דנין פר ואיל שלו מפר ואיל שלו לאפוקי עצרת וראש השנה דציבור נינהו הניחא למ״ד קח לך משלך

דף ג עמוד ב

ועשה לך משלך אלא למ״ד משל צבור מאי איכא למימר

דתניא קח לך משלך ועשה לך משלך ויקחו אליך משל צבור דברי רבי יאשיה ר׳ יונתן אומר בין קח לך בין ויקחו אליך משל צבור ומה תלמוד לומר קח לך כביכול משלך אני רוצה יותר משלהם

אבא חנן אמר משום ר׳ אלעזר כתוב אחד אומר (דברים י, א) ועשית לך ארון עץ וכתוב אחד אומר (שמות כה, י) ועשו ארון עצי שטים הא כיצד כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום

עד כאן לא פליגי אלא בקיחות דעלמא ועשיות דעלמא קיחות דעלמא (שמות ל, לד) קח לך סמים עשיות דעלמא (במדבר י, ב) עשה לך שתי חצוצרות כסף אבל הנך פרושי קא מפרש דמשלך הוא במלואים מכדי כתיב (ויקרא ט, ג) ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת למה לי שמע מינה קח לך משלך הוא

ביום הכפורים מכדי כתיב (ויקרא טז, ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת וגו׳ (ויקרא טז, ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת והקריב את פר החטאת אשר לו למה לי שמע מינה האי לו משלו הוא

רב אשי אמר דנין פר לחטאת ואיל לעולה מפר לחטאת ואיל לעולה לאפוקי ראש השנה ועצרת דתרוייהו עולות נינהו

רבינא אמר דנין עבודה בכהן גדול מעבודה בכהן גדול לאפוקי כולהו קושייתין דלאו עבודה בכהן גדול נינהו

ואיכא דאמרי אמר רבינא דנין עבודה תחלה מעבודה תחלה לאפוקי הני דלאו תחלה נינהו מאי תחלה אילימא תחלה בכהן גדול היינו קמייתא אלא עבודה תחלה במקום מעבודה תחלה במקום

כי אתא רב דימי אמר ר׳ יוחנן מתני חדא [רבי יהושע בן לוי] מתני תרתי ר׳ יוחנן מתני חדא לעשות לכפר אלו מעשה יום הכפורים [וריב״ל] מתני תרתי לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים

ר׳ יוחנן מתני חדא והא אנן תנן שבעת ימים קודם יום הכפורים ושבעת ימים קודם שריפת הפרה מעלה בעלמא

והא א״ר מניומי בר חלקיה א״ר מחסיא בר אידי א״ר יוחנן כאשר עשה ביום הזה צוה ה׳ לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים ההוא דרביה דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים

א״ל ריש לקיש לרבי יוחנן מהיכא קא ילפת לה ממלואים אי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן אף הכא נמי כל הכתוב בהן מעכב בהן

וכי תימא הכי נמי והתנן ומתקינין לו כהן אחר ולא קתני מפרישין וכי תימא מאי מתקינין מפרישין ליתני או אידי ואידי מתקינין או אידי ואידי מפרישין

א״ל אלא מר מהיכא יליף לה אמר מסיני דכתיב (שמות כד, טז) וישכון כבוד ה׳ על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מכדי כתיב ויקרא אל משה ביום השביעי מאי ששת ימים זה בנה אב שכל הנכנס במחנה שכינה טעון פרישת ששה

והא אנן שבעה תנן מתניתין רבי יהודה בן בתירא היא דחייש

דף ד עמוד א

לטומאת ביתו

אמר ליה ר׳ יוחנן לריש לקיש בשלמא לדידי דילפינא ממלואים היינו דתניא זה וזה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דהואי נמי הזאה במלואים אלא לדידך דילפת מסיני הזאה בסיני מי הואי

אמר ליה ולטעמיך מי ניחא במלואים דם הכא מים הא לא קשיא דתני רבי חייא נכנסו מים תחת דם אלא לדידך הזאה בסיני מי הואי אמר ליה מעלה בעלמא

תניא כוותי׳ דרבי יוחנן תניא כוותיה דריש לקיש תניא כוותיה דר׳ יוחנן (ויקרא טז, ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש במה שאמור בענין מאי היא בענין דמלואים ומה אמור בענין דמלואים אהרן פירש שבעה ושמש יום אחד ומשה מסר לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה

ואף לדורות כהן גדול פורש שבעה ומשמש יום אחד ושני תלמידי חכמים מתלמידיו של משה לאפוקי צדוקין מוסרין לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה

מכאן אמרו שבעת ימים קודם יוה״כ מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין וכשם שמפרישין כ״ג כך מפרישין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ואחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם

ואם תאמר במלואים דם הכא מים אמרת נכנסו מים תחת דם ואומר כאשר עשה ביום הזה צוה ה׳ לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יוה״כ

והאי בזאת מיבעי ליה לגופיה בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה אמרי אי לקרבן לחודיה לימא קרא בזה או באלה מאי בזאת שמעת מינה תרתי

מאי ואומר וכי תימא יוה״כ קמא הוא דבעי פרישה כדאשכחן במלואים אבל ביוה״כ דעלמא לא אי נמי כ״ג קמא הוא דבעי פרישה אבל כ״ג בעלמא לא ת״ש כאשר עשה וכו׳

תניא כוותיה דריש לקיש משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה לישראל בקדושה שנאמר (שמות כד, טז) וישכון כבוד ה׳ על הר סיני זה היה מעשה אחר עשרת הדברות שהיו תחלה לארבעים יום דברי רבי יוסי הגלילי

ר״ע אומר וישכון כבוד ה׳ מראש חודש

דף ד עמוד ב

ויכסהו הענן להר ויקרא אל משה [משה] וכל ישראל עומדין ולא בא הכתוב אלא לחלק כבוד למשה רבי נתן אומר לא בא הכתוב אלא למרק אכילה ושתיה שבמעיו לשומו כמלאכי השרת

ר׳ מתיא בן חרש אומר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובזיע שנאמר (תהלים ב, יא) עבדו את ה׳ ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה

במאי קא מיפלגי רבי יוסי הגלילי ור״ע בפלוגתא דהני תנאי דתניא בששה בחודש ניתנה תורה לישראל רבי יוסי אומר בשבעה בו מאן דאמר בששה בששה ניתנה ובשבעה עלה (דכתיב (שמות כד, טז) ויקרא אל משה ביום השביעי) מאן דאמר בשבעה בשבעה ניתנה ובשבעה עלה [דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי]

רבי יוסי הגלילי סבר לה כתנא קמא דאמר בששה בחודש ניתנה תורה הלכך זה היה מעשה אחר עשרת הדברות (שמות כד, טז) וישכון כבוד ה׳ על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים למשה ויקרא אל משה ביום השביעי לקבולי שאר תורה דאי סלקא דעתך וישכון כבוד ה׳ מר״ח ויכסהו הענן להר ויקרא אל משה ביום השביעי לקבולי עשרת הדברות הא קבילו להו מששה והא אסתלק ענן מששה

ורבי עקיבא סבר לה כרבי יוסי דאמר בשבעה בחדש ניתנה תורה לישראל בשלמא לר׳ עקיבא היינו דמשכחת לה בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות עשרין וארבעה דסיון ושיתסר דתמוז מלו להו ארבעין יומין דהוה בהר ובשבסר בתמוז נחית ואתא ותברינהו ללוחות

אלא לר׳ יוסי הגלילי דאמר ששה דפרישה וארבעין דהר עד עשרין ותלת בתמוז לא אתבור לוחות אמר לך ר׳ יוסי הגלילי ארבעין דהר בהדי ששה דפרישה

אמר מר ויקרא אל משה משה וכל ישראל עומדין מסייע ליה לר״א דאמר רבי אלעזר ויקרא אל משה משה וכל ישראל עומדין ולא בא הכתוב אלא לחלק לו כבוד למשה

מיתיבי קול לו קול אליו משה שמע וכל ישראל לא שמעו לא קשיא הא בסיני הא באהל מועד ואי בעית אימא לא קשיא הא בקריאה הא בדבור

ר׳ זריקא רמי קראי קמיה דר׳ אלעזר ואמרי לה אמר ר׳ זריקא ר׳ אלעזר רמי כתיב (שמות מ, לה) ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכתיב (שמות כד, יח) ויבא משה בתוך הענן מלמד שתפסו הקדוש ברוך הוא למשה והביאו בענן

דבי ר׳ ישמעאל תנא נאמר כאן בתוך ונאמר להלן בתוך (שמות יד, טז) ויבואו בני ישראל בתוך הים מה להלן שביל דכתיב (שמות יד, כב) והמים להם חומה אף כאן שביל:

(ויקרא א, א) ויקרא אל משה וידבר למה הקדים קריאה לדיבור לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא א״כ קורהו מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא לא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קורהו לאמר אמר ר׳ (מוסיא בר בריה דרבי מסיא משמיה דר׳ מוסיא) רבה מניין לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור שנאמר (ויקרא א, א) וידבר ה׳ אליו מאהל מועד לאמר

מכלל דתרווייהו סבירא להו מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן דאיתמר מלואים ר׳ יוחנן ורבי חנינא חד אמר כל הכתוב בהן מעכב בהן וחד אמר דבר המעכב לדורות מעכב בהן שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן

תסתיים דר׳ יוחנן הוא דאמר כל הכתוב בהן מעכב בהן מדקאמר ליה ר׳ שמעון בן לקיש לר׳ יוחנן אי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן ולא קא מהדר ליה ולא מידי תסתיים

מאי בינייהו

דף ה עמוד א

אמר רב יוסף סמיכה איכא בינייהו למ״ד כל הכתוב בהן מעכב בהן סמיכה מעכבא למ״ד דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן סמיכה לא מעכבא

ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא (ויקרא א, ד) וסמך ונרצה וכי סמיכה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר (ויקרא יז, יא) כי הדם הוא בנפש יכפר

ומה ת״ל וסמך ונרצה שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר

רב נחמן בר יצחק אמר תנופה איכא בינייהו למ״ד כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא ולמ״ד דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן לא מעכבא

ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא (ויקרא יד, כא) לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר ומה ת״ל לתנופה לכפר שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר

רב פפא אמר פרישת שבעה איכא בינייהו למ״ד כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא למ״ד דבר שאינו מעכב לדורות אינו מעכב בהן לא מעכבא

ולדורות מנא לן דלא מעכבא מדקא תני מתקינין ולא קתני מפרישין

רבינא אמר ריבוי שבעה ומשיחה שבעה איכא בינייהו למ״ד כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא למ״ד דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן לא מעכבא

ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא (ויקרא טז, לב) וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו מה תלמוד לומר

לפי שנאמר (שמות כט, ל) שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אין לי אלא נתרבה שבעה ונמשח שבעה נתרבה שבעה ונמשח יום אחד נתרבה יום אחד ונמשח שבעה מניין תלמוד לומר אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו מ״מ

אשכחן ריבוי שבעה לכתחלה משיחה שבעה לכתחלה מנא לן

איבעית אימא מדאיצטריך קרא למעוטה ואיבעית אימא דאמר קרא (שמות כט, כט) ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם ולמלא בם את ידם איתקש משיחה לריבוי מה ריבוי שבעה אף משיחה שבעה

מאי טעמא דמ״ד כל הכתוב בהן מעכב אמר רבי יצחק בר ביסנא אמר קרא (שמות כט, לה) ועשית לאהרן ולבניו ככה ככה עיכובא הוא תינח כל

דף ה עמוד ב

מילתא דכתיבא בהאי ענינא מילתא דלא כתיבא בהאי ענינא מנא לן

אמר רב נחמן בר יצחק יליף פתח פתח רב משרשיא אמר (ויקרא ח, לה) ושמרתם את משמרת ה׳ עכובא רב אשי אמר (ויקרא ח, לה) כי כן צויתי עכובא

ת״ר כי כן צויתי (ויקרא י, יח) כאשר צויתי (ויקרא י, טו) כאשר צוה ה׳ כי כן צויתי באנינות יאכלוה כאשר צויתי בשעת מעשה אמר להם כאשר צוה ה׳ ולא מאלי אני אומר

א״ר יוסי בר חנינא מכנסים אין כתובין בפרשה כשהוא אומר (שמות כט, א) וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן להביא המכנסים ועשירית האיפה

בשלמא מכנסים כתיבי בענינא דבגדים אלא עשירית האיפה מנא לן אתיא זה זה (ויקרא ו, יג) מוזה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה׳ עשירית האיפה

א״ר יוחנן משום ר״ש בן יוחאי מניין שאף מקרא פרשה מעכב ת״ל (ויקרא ח, ה) ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה׳ אפילו דיבור מעכב

כיצד הלבישן כיצד הלבישן מאי דהוה הוה אלא כיצד מלבישן לעתיד לבוא לעתיד לבוא נמי לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם

אלא כיצד הלבישן למיסבר קראי פליגי בה בני ר׳ חייא ורבי יוחנן חד אמר אהרן ואח״כ בניו וחד אמר אהרן ובניו בבת אחת

אמר אביי בכתונת ומצנפת כולי עלמא לא פליגי דאהרן ואח״כ בניו דבין בצוואה ובין בעשיה אהרן קדים כי פליגי באבנט מאן דאמר אהרן ואחר כך בניו דכתיב (ויקרא ח, ז) ויחגור אותו באבנט והדר כתיב ויחגור אותם אבנט ומאן דאמר אהרן ובניו בבת אחת דכתיב (שמות כט, ט) וחגרת אותם ולמאן דאמר אהרן ובניו בבת אחת הכתיב ויחגור אותו באבנט והדר כתיב ויחגור אותם אבנט

דף ו עמוד א

אמר לך ההוא אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט

ולמאן דאמר אהרן ואח״כ בניו והכתיב וחגרת אותם אבנט אמר לך ההוא קמ״ל אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט

ויחגור אותו אבנט ויחגור אותם למה לי שמע מינה אהרן ואח״כ בניו ובבת אחת מי משכחת לה לא צריכא דאקדים

מפרישין כהן גדול וכו׳ למה מפרישין למה מפרישין כדקאמרי׳ אי לר׳ יוחנן כדאית ליה אי לריש לקיש כדאית ליה

הכי קאמר מביתו למה פירש תניא ר׳ יהודה בן בתירה אומר שמא תמצא אשתו ספק נדה ויבא עליה

אטו ברשיעי עסקינן אלא שמא יבא על אשתו ותמצא ספק נדה

אמרוה רבנן קמיה דרב חסדא כמאן כרבי עקיבא דאמר נדה מטמאה את בועלה דאי רבנן הא אמרי אין נדה מטמאה את בועלה

אמר להו רב חסדא אפילו תימרו רבנן ע״כ לא פליגי רבנן עליה דר״ע אלא באחר אחר אבל בחד אחר מודו ליה

אמר ר׳ זירא שמע מינה בועל נדה אינו כנדה וטובל ביום

דאי אמרת בועל נדה כנדה אימת טביל בליליא למחר היכי עביד עבודה והא בעי הערב השמש אלא לאו שמע מינה בועל נדה אינו כנדה

רב שימי מנהרדעא אמר אפי׳ תימא בועל נדה כנדה דמפרשינן ליה שעה אחת סמוך לשקיעת החמה

מיתיבי כל חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה נדה אין בועל נדה לא

נדה וכל דאתי מרבוייא

מיתיבי בעל קרי כמגע שרץ בועל נדה כטמא מת מאי לאו לטבילה לא לטומאתן

טומאתן בהדיא כתיב בהו האי טומאת שבעה כתיב ביה והאי טומאת שבעה כתיב ביה

דף ו עמוד ב

אלא לאו לטבילתן

לא לעולם לטומאתן סיפא אצטריכא ליה אלא שחמור ממנו בועל נדה שמטמא משכב ומושב בטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין

ת״ש דתני רבי חייא הזב והזבה והמצורע והמצורעת ובועל נדה וטמא מת טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה תיובתא

ועד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מטומאת המת אמר רב תחליפא אבוה דרב הונא (בר תחליפא) משמיה דרבא זאת אומרת טומאת המת הותרה היא בציבור

רבינא אמר אפילו תימא טומאת המת דחויה היא בצבור טומאת המת לא שכיחא טומאת ביתו שכיחא

איתמר טומאת המת רב נחמן אמר הותרה היא בציבור ורב ששת אמר דחויה היא בציבור

היכא דאיכא טמאין וטהורין בההוא בית אב כולי עלמא לא פליגי דטהורין עבדי טמאין לא עבדי כי פליגי לאהדורי ולאתויי טהורין מבית אב אחרינא

רב נחמן אמר היתר היא בציבור ולא מהדרינן ורב ששת אמר דחויה היא בציבור ומהדרינן

איכא דאמרי אפי׳ היכא דאיכא טהורין וטמאין בההוא בית אב פליג רב נחמן ואמר עבדי נמי טמאין

דף ז עמוד א

דכל טומאת מת בציבור רחמנא שרייה

אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת בידו אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק

קתני מיהת אומר ומביאין אחרת תחתיה אמר רב נחמן מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה

מיתיבי היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק

מאי לאו פרים אילים וכבשים דחג

אמר לך רב נחמן לא פרים פר ע״ז אף על גב דציבור הוא כיון דלא קביע ליה זמן מהדרינן אילים באילו של אהרן דאע״ג דקביע ליה זמן כיון דיחיד הוא מהדרינן כבשים בכבש הבא עם העומר דאיכא שיריים לאכילה

מיתיבי דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה כי תניא ההיא דיחיד

ת״ש על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור ואי ס״ד טומא׳ היתר היא בציבור למה לי לרצויי

אמ׳ לך רב נחמן כי קתני הציץ מרצה אדיחיד ואיבעית אימא אפי׳ תימא בציבור בהנך דלא קביע לה זמן

מיתיבי (שמות כח, לח) ונשא אהרן את עון הקדשים וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב

דף ז עמוד ב

הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור וקשיא לרב ששת תנאי היא דתניא ציץ בין שישנו על מצחו בין שאינו על מצחו מרצה דברי רבי שמעון

ר׳ יהודה אומר עודהו על מצחו מרצה אין עודהו על מצחו אינו מרצה אמר לו ר״ש כהן גדול ביוה״כ יוכיח שאין עודהו על מצחו ומרצה

אמר לו ר׳ יהודה הנח לכהן גדול ביוה״כ שטומאה הותרה לו בציבור מכלל דר״ש סבר טומאה דחויה היא בציבור

אמר אביי בנשבר הציץ דכ״ע לא פליגי דלא מרצה כי פליגי דתלי בסיכתא רבי יהודה סבר (שמות כח, לח) על מצח ונשא

ורבי שמעון סבר (שמות כח, לח) תמיד לרצון לפני ה׳ מאי תמיד אילימא תמיד על מצחו מי משכחת לה מי לא בעי מיעל לבית הכסא ומי לא בעי מינם אלא תמיד מרצה הוא

ולרבי יהודה נמי הא כתיב תמיד ההוא תמיד שלא יסיח דעתו ממנו כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ושעה ק״ו מציץ

דף ח עמוד א

ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה

ולר״ש דאמר תמיד מרצה והא כתיב על מצחו ונשא ההוא לקבוע לו מקום הוא דאתא

ורבי יהודה לקבוע לו מקום מנא ליה נפקא ליה מעל מצחו ור״ש נמי תיפוק ליה מעל מצחו אין ה״נ

אלא על מצחו ונשא מאי עביד ליה אמר לך ראוי למצח מרצה שאינו ראוי למצח אינו מרצה לאפוקי נשבר הציץ דלא מרצה

ולר׳ יהודה נשבר הציץ מנא ליה נפקא ליה ממצח מצחו ור״ש מצח מצחו לא משמע ליה

נימא הני תנאי כהני תנאי דתניא אחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי בלבד ר׳ חנינא סגן הכהנים אומר כהן השורף את הפרה מזין עליו כל שבעה כה״ג ביוה״כ אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי

מאי לאו בהא קא מיפלגי ר״מ סבר טומאה דחויה היא בציבור ור׳ יוסי סבר טומאה היתר היא בציבור

ותסברא אי סבר רבי יוסי היתר היא בציבור הזאה כלל למה לי אלא דכולי עלמא הני תנאי סברי טומאה דחויה היא בציבור

והכא בהא קמיפלגי ר״מ סבר אמרינן טבילה בזמנה מצוה ורבי יוסי סבר לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה

וסבר רבי יוסי לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה והתניא הרי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף

וקיימא לן דבטבילה בזמנה מצוה קא מיפלגי דתנא קמא סבר לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה. ורבי יוסי סבר אמרינן טבילה בזמנה מצוה אלא דכולי עלמא להני תנאי אמרינן טבילה בזמנה מצוה

והכא בהא קמיפלגי רבי מאיר סבר מקשינן הזאה לטבילה ור׳ יוסי סבר לא מקשינן הזאה לטבילה

ורבי חנינא סגן הכהנים אי מקיש הזאה לטבילה אפילו כהן ביוה״כ נמי אי לא מקיש הזאה לטבילה אפי׳ כהן השורף את הפרה נמי לא

לעולם לא מקיש וכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא

כמאן אזלא הא דתנו רבנן אין בין כהן השורף את הפרה לכהן גדול ביום הכפורים אלא

דף ח עמוד ב

שזה פרישתו לקדושה ואחיו הכהנים נוגעין בו וזה פרישתו לטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כמאן או ר״מ או רבי יוסי דאי ר׳ חנינא סגן הכהנים הא איכא נמי הא

מתקיף לה רבי יוסי ברבי חנינא בשלמא ראשון שמא שלישי שני שמא שלישי שלישי שמא שלישי חמישי שמא שביעי ששי שמא שביעי שביעי שמא שביעי

אלא רביעי למה לי הזאה כלל לא בשלישי איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי

ולטעמיך הזאה כל שבעה מי איכא והא קיימא לן דהזאה שבות ואינה דוחה את השבת אלא מאי אית לך למימר שבעה לבר משבת הכא נמי שבעה לבר מרביעי

אמר רבא הלכך כהן גדול ביום הכפורים דלא בדידן תליא מילתא אלא בקביעא דירחא תליא מילתא בתלתא בתשרי בעי לאפרושי וכל אימת דמתרמי תלתא בתשרי מפרשינן ליה אבל כהן השורף את הפרה דבדידן תליא מילתא מפרשינן ליה ברביעי בשבת כי היכי דניתרמי רביעי שלו בשבת

ללשכת פרהדרין וכו׳ תניא רבי יהודה וכי לשכת פרהדרין היתה והלא לשכת בלווטי היתה

אלא בתחלה היו קורין אותה לשכת בלווטי ומתוך שנותנין עליו ממון לכהונה ומחליפין אותה כל שנים עשר חודש כפרהדרין הללו שמחליפין אותם כל שנים עשר חודש לפיכך היו קוראין אותה לשכת פרהדרין

תנן התם הנחתומין לא חייבו אותן חכמים להפריש אלא תרומת מעשר וחלה

בשלמא תרומה גדולה לא דתניא

דף ט עמוד א

לפי ששלח בכל גבולי ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד

מעשר ראשון ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא מעשר שני נפרשו ונסקו וניכלוהו בירושלם

אמר עולא מתוך שפרהדרין הללו חובטין אותן כל י״ב חדש ואומרים להן מכרו בזול מכרו בזול לא אטרחונהו רבנן מאי פרהדרין פורסי

אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן מאי דכתיב (משלי י, כז) יראת ה׳ תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה יראת ה׳ תוסיף ימים זה מקדש ראשון שעמד ארבע מאות ועשר שנים ולא שמשו בו אלא י״ח כהנים גדולים

ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמד ד׳ מאות ועשרים שנה ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים צא מהם מ׳ שנה ששמש שמעון הצדיק ושמונים ששמש יוחנן כהן גדול עשר ששמש ישמעאל בן פאבי ואמרי לה י״א ששמש ר׳ אלעזר בן חרסום מכאן ואילך צא וחשוב כל אחד ואחד לא הוציא שנתו

א״ר יוחנן בן תורתא מפני מה חרבה שילה מפני שהיו בה שני דברים גלוי עריות ובזיון קדשים גלוי עריות דכתיב (שמואל א ב, כב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד ואע״ג דאמר ר׳ שמואל בר נחמני א״ר יוחנן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה מתוך

דף ט עמוד ב

ששהו את קיניהן מיהא מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבום

בזיון קדשים דכתיב (שמואל א ב, טו) גם בטרם יקטירון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה בשר לצלות לכהן ולא יקח ממך בשר מבושל כי אם חי ויאמר אליו האיש קטר יקטירון כיום החלב וקח לך כאשר תאוה נפשך ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה ותהי חטאת הנערים גדולה מאד את פני ה׳ כי נאצו האנשים את מנחת ה׳

מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג׳ דברים שהיו בו ע״ז וגלוי עריות ושפיכות דמים ע״ז דכתיב (ישעיהו כח, כ) כי קצר המצע מהשתרע

מאי קצר המצע מהשתרע א״ר יונתן קצר מצע זה מהשתרר עליו שני רעים כאחד

(ישעיהו כח, כ) והמסכה צרה כהתכנס א״ר שמואל בר נחמני כי מטי רבי יונתן להאי קרא בכי אמר מאן דכתיב ביה (תהלים לג, ז) כונס כנד מי הים נעשית לו מסכה צרה

גלוי עריות דכתיב (ישעיהו ג, טז) ויאמר ה׳ יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך וטפוף תלכנה וברגליהן תעכסנה יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות בקומה זקופה ומשקרות עינים דהוו מליין כוחלא עיניהן הלוך וטפוף תלכנה שהיו מהלכות עקב בצד גודל וברגליהן תעכסנה א״ר יצחק שהיו מביאות מור ואפרסמון ומניחות במנעליהן וכשמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות ומתיזות עליהן ומכניסין בהן יצה״ר כארס בכעוס

שפיכות דמים דכתיב (מלכים ב כא, טז) וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא את ירושלם פה לפה

אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע״ז גלוי עריות ושפיכות דמים

רשעים היו אלא שתלו בטחונם בהקב״ה אתאן למקדש ראשון דכתיב (מיכה ג, יא) ראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה׳ ישענו לאמר הלא ה׳ בקרבנו לא תבוא עלינו רעה לפיכך הביא עליהן הקב״ה ג׳ גזרות כנגד ג׳ עבירות שבידם שנאמר (מיכה ג, יב) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער

ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם והכתיב (יחזקאל כא, יז) מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספוק אל ירך וא״ר (אליעזר) אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם

ההיא בנשיאי ישראל הואי דכתיב (יחזקאל כא, יז) זעק והילל בן אדם כי היא היתה בעמי ותניא זעק והילל בן אדם יכול לכל תלמוד לומר היא בכל נשיאי ישראל

ר׳ יוחנן ור״א דאמרי תרווייהו ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קצם אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם

אמר רבי יוחנן טובה צפורנן של ראשונים מכריסו של אחרונים א״ל ריש לקיש אדרבה אחרונים עדיפי אף על גב דאיכא שעבוד מלכיות קא עסקי בתורה אמר ליה בירה תוכיח שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים

שאלו את רבי אלעזר ראשונים גדולים או אחרונים גדולים אמר להם תנו עיניכם בבירה איכא דאמרי אמר להם עידיכם בירה

ריש לקיש הוי סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא א״ל אלהא סנינא לכו דכתיב (שיר השירים ח, ט) אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו

מאי ארז אמר עולא ססמגור מאי ססמגור אמר רבי אבא בת קול כדתניא משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקדש מישראל ועדיין היו משתמשין בבת קול

וריש לקיש מי משתעי בהדי רבה בר בר חנה ומה רבי (אליעזר) דמרא דארעא דישראל הוה ולא הוה משתעי ר״ל בהדיה דמאן דמשתעי ר״ל בהדיה בשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי בהדי רבב״ח משתעי

אמר רב פפא שדי גברא בינייהו או ריש לקיש הוה וזעירי או רבה בר בר חנה הוה ור״א כי אתא לקמיה דרבי יוחנן א״ל לאו היינו טעמא א״נ סליקו כולהו בימי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב (בראשית ט, כז) יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם

דף י עמוד א

אף על גב דיפת אלהים ליפת אין השכינה שורה אלא באהלי שם

ופרסאי מנא לן דמיפת קאתו דכתיב (בראשית י, ב) בני יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס גומר זה גרממיא מגוג זו קנדיא מדי זו מקדוניא יון כמשמעו תובל זה בית אונייקי משך זו מוסיא תירס פליגי בה ר׳ סימאי ורבנן ואמרי לה רבי סימון ורבנן חד אמר זו בית תרייקי וחד אמר זו פרס תני רב יוסף תירס זו פרס

סבתה ורעמה וסבתכא תני רב יוסף סקיסתן גווייתא וסקיסתן ברייתא בין חדא לחדא מאה פרסי והיקפה אלפא פרסי

(בראשית י, י) ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך ואכד וכלנה בבל כמשמעה ארך זה אוריכות ואכד זה בשכר כלנה זה נופר נינפי

(בראשית י, יא) מן הארץ ההיא יצא אשור תני רב יוסף אשור זה סילק (בראשית י, יא) ויבן את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלח נינוה כמשמעו רחובות עיר זו פרת דמישן כלח זו פרת דבורסיף ואת רסן בין נינוה ובין כלח היא העיר הגדולה רסן זה אקטיספון היא העיר הגדולה איני יודע אם נינוה העיר הגדולה אם רסן העיר הגדולה כשהוא אומר (יונה ג, ג) ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים הוי אומר נינוה היא העיר הגדולה

(במדבר יג, כב) ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק תנא אחימן מיומן שבאחים ששי שמשים את הארץ כשחיתות תלמי שמשים את הארץ תלמים תלמים דבר אחר אחימן בנה ענת ששי בנה אלוש תלמי בנה תלבוש ילידי הענק שמעניקין החמה בקומתן

אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי עתידה רומי שתפול ביד פרס שנאמר (ירמיהו מט, כ) לכן שמעו עצת ה׳ אשר יעץ (על) אדום ומחשבותיו אשר חשב (על) יושבי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוהם

מתקיף לה רבה בר עולא מאי משמע דהאי צעירי הצאן פרס הוא דכתיב (דניאל ח, כ) האיל אשר ראית בעל הקרנים (הוא) מלכי מדי ופרס ואימא יון דכתיב (דניאל ח, כא) והצפיר השעיר מלך יון

כי סליק רב חביבא בר סורמקי אמרה קמיה דההוא מרבנן אמר ליה מאן דלא ידע פרושי קראי מותיב תיובתא לרבי מאי צעירי הצאן זוטרא דאחוהי דתני רב יוסף תירס זה פרס

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום ר׳ יהודה ברבי אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים

אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב בנויי ביד סתורי אמר להו אין גזירת מלך היא איכא דאמרי אמר (ליה) אינהו נמי הא קא סתרי בי כנישתא

תניא נמי הכי עתידה פרס שתפול ביד רומי חדא דסתרי בי כנישתא ועוד גזירת מלך הוא שיפלו בונין ביד סותרין דאמר רב יהודה אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים שנאמר (מיכה ה, ב) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל

ת״ר כל הלשכות שהיו במקדש לא היו להן מזוזה חוץ מלשכת פרהדרין שהיה בה בית דירה לכהן גדול

אמר ר׳ יהודה והלא כמה לשכות היו במקדש שהיה להן בית דירה ולא היה להן מזוזה אלא לשכת פרהדרין גזירה היתה

מ״ט דר׳ יהודה אמר (רבא) קסבר רבי יהודה כל בית שאינו עשוי לימות החמה ולימות הגשמים אינו בית איתיביה אביי והכתיב (עמוס ג, טו) והכיתי (את) בית החורף על בית הקיץ א״ל בית חורף ובית קיץ איקרי בית סתמא לא איקרי

איתיביה אביי סוכת החג בחג ר׳ יהודה מחייב וחכמים פוטרין ותני עלה ר׳ יהודה מחייב בעירוב ובמזוזה ובמעשר

וכי תימא מדרבנן בשלמא עירוב ומזוזה איכא למימר מדרבנן אלא מעשר מי איכא למימר מדרבנן

דף י עמוד ב

דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב

אלא אמר אביי בשבעה דכולי עלמא לא פליגי דמיחייבא כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אטו שבעה ור׳ יהודה סבר לא גזרינן

א״ל רבא והא סוכת החג בחג קתני

אלא אמר רבא בשאר ימות השנה כ״ע לא פליגי דפטורה כי פליגי בשבעה וסוכה טעמא לחוד ולשכה טעמא לחוד

סוכה טעמא לחוד רבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן ומיחייבא במזוזה ורבנן לטעמייהו דאמרי סוכה דירת עראי בעינן ולא מיחייבא במזוזה

ולשכה טעמא לחוד רבנן סברי דירה בעל כרחה שמה דירה ורבי יהודה סבר דירה בעל כרחה לא שמה דירה ומדרבנן הוא דתקינו לה שלא יאמרו כהן גדול חבוש בבית האסורין

מאן תנא להא דתנו רבנן

דף יא עמוד א

כל השערים שהיו שם לא היה להם מזוזה חוץ משער ניקנור שלפנים ממנו לשכת פרהדרין

לימא רבנן היא ולא ר׳ יהודה דאי ר׳ יהודה היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אפילו תימא ר׳ יהודה כולה חדא גזירה היא

ת״ר בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצירות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות יש בהן חובת מצוה למקום משום שנא׳ (דברים ו, ט) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך

א״ל אביי לרב ספרא הני אבולי דמחוזא מ״ט לא עבדו להו רבנן מזוזה אמר ליה הנהו חזוק לאקרא דכובי הוא דעבידי א״ל ואקרא דכובי גופה תבעי מזוזה דהא אית בה דירה לשומר בית האסורין דהא תניא בית הכנסת שיש בו בית דירה לחזן הכנסת חייבת במזוזה

אלא אמר אביי משום סכנה דתניא מזוזת יחיד נבדקת פעמים בשבוע ושל רבים פעמים ביובל

וא״ר יהודה מעשה בארטבין אחד שהיה בודק מזוזות בשוק העליון של צפורי ומצאו קסדור אחד ונטל ממנו אלף זוז והאמר ר׳ אלעזר שלוחי מצוה אין ניזוקין היכא דקביע היזקא שאני דכתיב (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה׳ עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבוח לה׳ באתי

תני רב כהנא קמיה דרב יהודה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות פטורים מן המזוזה מפני שהנשים נאותות בהן ומאי נאותות רוחצות א״ל רב יהודה טעמא דרוחצות הא סתמא חייבין והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה

אלא מאי נאותות מתקשטות והכי קתני אע״פ שהנשים מתקשטות בהן פטורין א״ל רב כהנא ושהנשים מתקשטות בהן פטורין והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה ושהנשים מתקשטות בה חייבת במזוזה

אלא מאי אית לך למימר מתקשטות תנאי היא לדידי נמי סתמא תנאי היא דתניא ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות שפטורין מן המזוזה ויש מחייבין

באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ושהנשים נאותות בהן פטורים מן המזוזה רב כהנא מתרץ לטעמיה ורב יהודה מתרץ לטעמיה

רב כהנא מתרץ לטעמיה ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות שפטורים מן המזוזה בסתם ויש שמחייבים בסתם באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ושהנשים נאותות בהן ומאי נאותות רוחצות פטורין מן המזוזה

אי הכי היינו מרחץ אשמעינן מרחץ דרבים ואשמעינן מרחץ דיחיד דס״ד אמינא מרחץ דרבים דנפיש זוהמיה אבל מרחץ דיחיד דלא נפיש זוהמיה אימא ליחייב במזוזה קמ״ל

ורב יהודה מתרץ לטעמיה הכי קתני ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות שפטורין מן המזוזה אפי׳ מתקשטות ויש מחייבין במתקשטות אבל סתם דברי הכל פטור באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה אע״פ שהנשים מתקשטות בהן פטורין מן המזוזה משום דנפיש זוהמיה

ולרב יהודה סתמא דברי הכל פטור והתניא בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצירות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות ורפת ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות שמן חייבין במזוזה יכול שאני מרבה אף

דף יא עמוד ב

בית שער אכסדרה ומרפסת ת״ל בית מה בית מיוחד לדירה יצאו אלו שאין מיוחדין לדירה

יכול שאני מרבה אף בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ת״ל בית מה בית העשוי לכבוד אף כל העשוי לכבוד יצאו אלו שאין עשויין לכבוד

יכול שאני מרבה אף הר הבית והלשכות והעזרות ת״ל בית מה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יצאו אלו שהן קודש תיובתא

תני רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא ששה שערים פטורין מן המזוזה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות ושער המדי ושער שאינו מקורה ושער שאינו גבוה י׳ א״ל פתחת בששה וסלקת בשבעה

א״ל שער המדי תנאי היא דתניא כיפה ר״מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרים ושוין שאם יש ברגלה עשרה שחייבת במזוזה אמר אביי דכ״ע גבוהה י׳ ואין ברגלה ג׳ ולאו כלום היא א״נ יש ברגלה ג׳ ואינה גבוהה י׳ ולאו כלום היא

לא נחלקו אלא בגבוהה י׳ ויש ברגלה ג׳ ואין ברחבה ד׳ ויש בה לחוק להשלימה לארבעה ר״מ סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים

ת״ר בית הכנסת ובית האשה ובית השותפין חייבת במזוזה פשיטא מהו דתימא ביתך ולא ביתה ביתך ולא בתיהם קמשמע לן

ואימא הכי נמי אמר קרא (דברים יא, כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם הני בעו חיי והני לא בעו חיי

אלא ביתך למה לי כדרבא דאמר רבא דרך ביאתך וכי עקר איניש כרעיה דימינא עקר ברישא

תניא אידך בית הכנסת ובית השותפין ובית האשה מטמאין בנגעים פשיטא מהו דתימא (ויקרא יד, לה) ובא אשר לו הבית לו ולא לה לו ולא להן קמ״ל

ואימא ה״נ אמר קרא (ויקרא יד, לד) בבית ארץ אחוזתכם אלא לו למה לי מי שמייחד ביתו לו שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר שאין לו הקב״ה מפרסמו כשמפנה את ביתו פרט למשאיל כליו לאחרים

ובית הכנסת מי מטמא בנגעים והתניא יכול יהיו בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים ת״ל ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו יצאו אלו שאין מיוחדין לו

לא קשיא הא ר״מ הא רבנן דתניא בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן הכנסת חייב במזוזה ושאין בה בית דירה ר״מ מחייב וחכמים פוטרין

ואיבעית אימא הא והא רבנן ולא קשיא הא דאית בה בית דירה הא דלית בה בית דירה

ואי בעית אימא הא והא דלית בה בית דירה

דף יב עמוד א

והא דכרכים והא דכפרים

ודכרכים אין מטמא בנגעים והתניא אחוזתכם מטמאה בנגעים ואין ירושלים מטמאה בנגעים אמר ר׳ יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקדש בלבד הא בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים ואע״ג דכרכים נינהו אימא אמר רבי יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד

במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים ורבי יהודה סבר ירושלים נתחלקה לשבטים

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא מה היה בחלקו של יהודה הר הבית הלשכות והעזרות ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום

שנאמר (דברים לג, יב) חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן לגבורה שנאמר ובין כתפיו שכן

והאי תנא סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים דתניא אין משכירין בתים בירושלים לפי שאינה שלהן ר׳ אלעזר בר (צדוק) אומר אף לא מטות לפיכך עורות קדשים בעלי אושפזיכנין נוטלין אותן בזרוע אמר אביי שמע מינה אורח ארעא למישבק איניש גולפא ומשכא לאושפיזיה

ודכפרים מי מטמא בנגעים והתניא לאחוזה עד שיכבשו אותה כבשו אותה ולא חלקוה לשבטים חלקו לשבטים ולא חלקו לבית אבות חלקו לבית אבות ואין כל אחד מכיר את שלו מניין

ת״ל (ויקרא יד, לה) ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו יצא אלו שאין מיוחדין לו אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא

ומתקינין לו כהן אחר פשיטא אירע בו פסול קודם תמיד של שחר מחנכין אותו בתמיד של שחר אלא אירע בו פסול אחר תמיד של שחר במה מחנכין אותו

אמר רב אדא בר אהבה באבנט הניחא למאן דאמר אבנטו. של כהן גדול זה הוא אבנטו של כהן הדיוט אלא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר

אמר אביי לובש שמונה ומהפך בצינורא וכדרב הונא דאמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה ורב פפא אמר

דף יב עמוד ב

עבודתו מחנכתו מי לא תניא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן הכא נמי עבודתו מחנכתו

כי אתא רב דימי אמר אבנטו של כהן הדיוט רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון חד אמר של כלאים וחד אמר של בוץ

תסתיים דרבי הוא דאמר של כלאים דתניא אין בין כהן גדול לכהן הדיוט אלא אבנט דברי רבי ר׳ אלעזר בר׳ שמעון אומר אף לא אבנט אימת אי נימא בשאר ימות השנה טובא איכא כהן גדול משמש בשמונה והדיוט בארבעה

אלא לאו ביום הכפורים

אמרי לא לעולם בשאר ימות השנה ובהנך דשוין

כי אתא רבין אמר אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים דברי הכל של בוץ בשאר ימות השנה דברי הכל של כלאים לא נחלקו אלא באבנטו של כהן הדיוט בין בשאר ימות השנה בין ביום הכפורים שרבי אומר של כלאים ורבי אלעזר בר׳ שמעון אומר של בוץ

אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא (ויקרא ו, ג) על בשרו מה תלמוד לומר ילבש להביא מצנפת ואבנט להרמת הדשן דברי ר׳ יהודה

רבי דוסא אומר להביא בגדי כהן גדול ביום הכפורים שהן כשרין לכהן הדיוט רבי אומר שתי תשובות בדבר חדא דאבנטו של כ״ג ביום הכיפורים לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט

ועוד בגדים שנשתמשתה בהן קדושה חמורה תשמש בהן קדושה קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש לרבות את השחקין

ואזדא ר׳ דוסא לטעמיה דתניא (ויקרא טז, כג) והניחם שם מלמד שטעונין גניזה רבי דוסא אומר שלא ישתמש בהן יוה״כ אחר

ת״ר אירע בו פסול ומינו אחר תחתיו ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצות כהונה גדולה עליו דברי ר׳ מאיר

ר׳ יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכ״ג ולא לכהן הדיוט

אמר ר׳ יוסי מעשה ביוסף בן אלם בציפורי שאירע בו פסול בכהן גדול ומינוהו תחתיו ואמרו חכמים ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כ״ג משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין

אמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן

דף יג עמוד א

הלכה כר׳ יוסי ומודה ר׳ יוסי שאם עבר ועבד עבודתו כשרה אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר׳ יוסי ומודה ר׳ יוסי שאם מת ראשון שחוזר לעבודתו

פשיטא מהו דתימא הויא ליה צרה מחיים קמ״ל

ר׳ יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו ורבנן נמי הא חיישי לשמא אמרי לך רבנן טומאה שכיחא מיתה לא שכיחא

אמרו לו א״כ אין לדבר סוף שפיר קא אמרי ליה לרבי יהודה ורבי יהודה אמר לך למיתה דחדא חיישינן למיתה דתרתי לא חיישינן ורבנן אי איכא למיחש אפילו למיתה דתרין חיישינן

ורבנן נימרו אינהו לנפשייהו אמרי לך רבנן כ״ג זריז הוא אי זריז הוא למה מתקינין כהן אחר כיון דעבדינן ליה צרה כל שכן דמזדרז טפי

ומי סגי ליה בתקנתא ביתו אמר רחמנא והך לאו ביתו היא דמקדש לה והא כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא דכניס לה א״כ הוה ליה שני בתים ורחמנא אמר (ויקרא טז, ו) וכפר בעדו ובעד ביתו ולא בעד שני בתים

דהדר מגרש לה אי מגרש לה הדרא קושיין לדוכתא לא צריכא דמגרש לה על תנאי דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת [שתמותי ודילמא לא מייתא והוה ליה שני בתים

אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמותי אי לא מיתה מיגרשא לה ואי מיתה הא קיימא הך ודילמא היא לא מיתה והוה ליה גיטא דהאי גיטא ומייתא חברתה וקם ליה בלא בית

אלא דאמר לה על מנת שתמות [אחת מכם] מיתה הא קיימא הך מיתה הך הא קיימא הא ודילמא לא מייתא ולא חדא מינייהו והוה ליה שני בתים

ועוד כי האי גוונא מי הוי גיטא והאמר רבא הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות

כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות

אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך אי לא מיתה חברתה מיגרשא ואי מיתה הא הא קיימא הא ודילמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ואיגלי מלתא

דף יג עמוד ב

למפרע דגיטא דהא לאו גיטא הוא ועביד ליה עבודה בשני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתמות חברתיך ודילמא מייתא חברתה והוה ליה גיטא דהא גיטא וקם ליה בלא בית

אלא דמגרש להו לתרוייהו לחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תכנסי לבית הכנסת ודילמא לא מייתא חברתה ולא עיילא היא לבית הכנסת והוה ליה גיטא דתרוייהו גיטא וקם ליה בלא בית

אלא לחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה ה״ז גיטיך על מנת שאכנס אני לבית הכנסת דאי מייתא הא קיימא הא ואי מייתא הא קיימא הא מאי איכא למימר דילמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ועבד ליה עבודה למפרע בשני בתים אי חזי לה דקא בעיא למימת קדים איהו ועייל לבית הכנסת ומשוי לגיטא דהא גיטא למפרע

מתקיף לה רב אסי ואיתימא רב עוירא אלא מעתה שתי יבמות הבאות מבית אחד לא יתייבמו (דברים כה, ז) יבמתו יבמתו ריבה

מתקיף לה רבינא ואיתימא רב שרביה אלא מעתה ארוסה לא תתייבם החוצה לרבות את הארוסה

תנו רבנן כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל רבי יהודה אומר כל היום מאי כל היום אמר רבא לא נצרכה אלא להביאו מתוך ביתו

אמר ליה אביי השתא לרבי יהודה אפוקי מפקינן ליה דתניא היה עומד ומקריב על גבי המזבח ושמע שמת לו מת מניח עבודתו ויוצא דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומר יגמור ואת אמרת מייתינן ליה מתוך ביתו

אלא אמר רבא מאי כל היום

דף יד עמוד א

לומר שאינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל א״ל רב אדא בר אהבה לרבא ומי גזר רבי יהודה שמא יאכל והתנן ר׳ יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ואי מייתא אשתו עביד עבודה ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל אמר ליה הכי השתא התם כיון דיום הכפורים הוא דכולי עלמא לא קא אכלי הוא נמי לא אתי למיכל הכא דכולי עלמא אכלי הוא נמי אתי למיכל

וכי האי גוונא מי חיילא עליה אנינות והא מיגרשא נהי דאנינות לא חייל עליה אטרודי מי לא מיטריד

מתני׳ כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומיטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש

גמ׳ מאן תנא אמר רב חסדא דלא כרבי עקיבא דאי ר״ע הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עביד עבודה

דתניא (במדבר יט, יט) והזה הטהור על הטמא על הטמא טהור ועל הטהור טמא דברי ר׳ עקיבא וחכמים אומרים אין הדברים הללו אמורין אלא בדברים המקבלים טומאה

מאי היא כדתנן נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה

מ״ט דר׳ עקיבא נכתוב רחמנא והזה הטהור עליו מאי על הטמא שמע מינה על הטמא טהור ועל הטהור טמא ורבנן האי לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא אבל הכא קל וחומר הוא אם על הטמא טהור על הטהור לא כל שכן

ור׳ עקיבא היינו דקאמר שלמה (קהלת ז, כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ורבנן ההוא למזה ולמזין עליו טהור ונוגע בהן טמא

ומזה טהור והכתיב (במדבר יט, כא) ומזה מי הנדה יכבס בגדיו מאי מזה נוגע והכתיב מזה והא כתיב נוגע ועוד מזה בעי כיבוס בגדים נוגע לא בעי כבוס בגדים

אלא מאי מזה נושא ונכתוב רחמנא נושא מ״ט כתיב מזה הא קמ״ל דבעינן שיעור הזאה

הניחא למ״ד הזאה צריכה שיעור אלא למ״ד הזאה אין צריכה שיעור מאי איכא למימר אפילו למ״ד הזאה אין צריכא שיעור הני מילי אגבא דגברא אבל במנא צריכה שיעור דתנן כמה יהא בהן ויהא כדי הזאה כדי שיטבול

דף יד עמוד ב

ראשי גבעולין ויזה אביי אמר אפילו תימא ר״ע דעביד עבודה כוליה יומא ולפניא מדו עליה וטביל ועביד הערב השמש

ומקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות אלמא קטורת ברישא והדר נרות ורמינהו מי שזכה בדישון מזבח הפנימי ומי שזכה במנורה ומי שזכה בקטורת

אמר רב הונא מאן תנא תמיד רבי שמעון איש המצפה הוא והא איפכא שמעינן ליה דתנן בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה דרומה

ותני עלה רבי שמעון איש המצפה משנה בתמיד מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה ואחר כך נותן דרומה

אלא אמר ר׳ יוחנן מאן תנא סדר יומא רבי שמעון איש המצפה הוא

ורמי סדר יומא אסדר יומא דתנן פייס השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש פייס השלישי חדשים לקטורת בואו והפיסו

אמר אביי לא קשיא כאן בהטבת שתי נרות כאן בהטבת חמש נרות

למימרא דבקטורת מפסיק להו והא אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא בדם התמיד מפסיק להו אמרי לא קשיא ההיא לאבא שאול הא לרבנן דתניא לא ייטיב את הנרות ואח״כ יקטיר אלא יקטיר ואחר כך ייטיב אבא שאול אומר מטיב ואחר כך מקטיר

מאי טעמא דאבא שאול דכתיב (שמות ל, ז) בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות והדר יקטירנה ורבנן מאי קאמר רחמנא

דף טו עמוד א

בעידן הטבה תהא מקטר קטורת דאי לא תימא הכי בין הערבים דכתיב (שמות ל, ח) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה הכי נמי דבריישא מדליק נרות והדר מקטיר קטורת של בין הערבים וכי תימא הכי נמי והתניא (שמות כז, כא) מערב עד בקר

תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת כל הלילה מערב ועד בקר דבר אחר מערב עד בקר אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד אלא מאי קאמר רחמנא בעידן הדלקה תהא מקטר קטורת הכא נמי בעידן הטבה תהא מקטר קטורת

ואבא שאול אמר לך שאני התם דכתיב אותו

רב פפא אמר לא קשיא הא רבנן הא אבא שאול במאי אוקימתא למתניתין דהכא כרבנן פייס כאבא שאול

אימא סיפא הביאו לו את התמיד קרצו ומרק אחר שחיטה על ידו נכנס להקטיר את הקטורת ולהיטיב את הנרות אתאן לרבנן רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול אמר לך רב פפא אין רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול

בשלמא אביי לא אמר כרב פפא רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול לא מוקים לה אלא רב פפא מאי טעמא לא אמר כאביי אמר לך תנא בריישא הטבת שתי נרות והדר הטבת חמש נרות

ואביי אמר לך אורויי בעלמא הוא דקא מורי וסדרא הא הדר תני ליה

גופא בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית נותן מערבית דרומית ותני עלה ר״ש איש המצפה משנה בתמיד בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית נותן מערבה ואח״כ נותן דרומה מ״ט דר״ש איש המצפה

אמר ר׳ יוחנן משום חד דבי ר׳ ינאי אמר קרא (במדבר כח, טו) ושעיר עזים אחד לחטאת לה׳ על עולת התמיד יעשה ונסכו עולה היא ואמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת

הא כיצד נותן אחת שהיא שתים כמעשה עולה שתים שהן שתים כמעשה חטאת וליתן שתים שהן ארבע כמעשה עולה וארבע שהן ארבע כמעשה חטאת

לא מצינו דמים שמכפרין וחוזרין ומכפרין וכי מצינו דמים שחציין חטאת וחציין עולה אלא ע״כ הקישן הכתוב הכא נמי בעל כרחן הקישן הכתוב

התם פיסוק מתנות בעלמא היא וניתיב אחת שהיא שתים למטה כמעשה עולה שתים שהן שתים למעלה כמעשה חטאת

לא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה ולא והתנן הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה

כמצליף מאי כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא

ולא והתנן הזה ממנו על טהרו של מזבח שבע פעמים מאי לאו אפלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא הוא פלגא דיומא

אמר רבה בר שילא לא

דף טו עמוד ב

אגופיה דמזבח דכתיב (שמות כד, י) וכעצם השמים לטהר

מאי שנא דיהיב עולה ברישא והדר יהיב דחטאת ניתיב ברישא דחטאת והדר ניתיב דעולה כיון דעולה היא היא קדמה ברישא

ומאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ומערבית דרומית ניתיב דרומית מזרחית והדר צפונית מערבית אמרי עולה טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא הוה ליה יסוד

מאי שנא דיהיב ברישא מזרחית צפונית והדר מערבית דרומית ניתיב ברישא מערבית דרומית והדר מזרחית צפונית כיון דאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ברישא בההוא פגע

וממאי דבעולה הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת ודילמא בחטאת הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה עולה לא ס״ד דכתיב (במדבר כח, טו) על עולת התמיד יעשה ונסכו מאי קאמר רחמנא מידי דחטאת שדי אעולה

תנן התם אמר להם הממונה צאו והביאו טלה מלשכת בית הטלאים והלא לשכת הטלאים היתׄ במקצוע צפונית מערבית וארבע לשכות היו שם אחת לשכת הטלאים ואחת לשכת החותמות ואחת לשכת בית המוקד ואחת לשכה שעושין בה לחם הפנים

ורמינהו ארבע לשכות היו לבית המוקד כקטוניות הפתוחות לטרקלין שתים בקודש ושתים בחול וראשי פספסין מבדילין בין קודש לחול ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת טלי קרבן

דף טז עמוד א

דרומית מזרחית היא לשכה שהיו עושין בה לחם הפנים מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי עובדי כוכבים צפונית מערבית בה יורדין לבית הטבילה אמר רב הונא מאן תנא מדות ר״א בן יעקב היא

דתנן עזרת נשים היתה אורך מאה ושלשים וחמש על רוחב מאה ושלשים וחמש וארבע לשכות היו בד׳ מקצועותיה ומה היו משמשות דרומית מזרחית היא היתה לשכת הנזירים ששם נזירים מבשלים את שלמיהן ומגלחין שערן ומשלחין תחת הדוד מזרחית צפונית היא היתה לשכת דיר העצים ששם כהנים בעלי מומין עומדין ומתליעין בעצים שכל עץ שיש בו תולעת פסול לגבי מזבח

צפונית מערבית היא היתה לשכת המצורעין מערבית דרומית אמר ר״א בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר בה היו נותנין יין ושמן והיא היתה נקראת לשכת בית שמניא

ה״נ מסתברא דר״א בן יעקב היא דתנן כל הכתלים שהיו שם היו גבוהין חוץ מכותל מזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה ומכוון ורואה כנגד פתחו של היכל בשעת הזאת הדם

ותנן כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורוחבן עשר אמות) ותנן לפנים ממנו סורג ותנן לפנים ממנו החיל עשר אמות ושתים עשרה מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה

ט״ו מעלות עולות מתוכה היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה ותנן בין האולם ולמזבח כ״ב אמה ושתים עשרה מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה

ותנן ר״א בן יעקב אומר מעלה היתה שם וגבוה אמה ודוכן נתון עליה ובו שלש מעלות של חצי חצי אמה

אי אמרת בשלמא ר״א בן יעקב היא היינו דאיכסי ליה פיתחא

אלא אי אמרת רבנן הא איכא פלגא דאמתא דמתחזי ליה פיתחא בגוויה

אלא לאו שמע מינה רבי אליעזר בן יעקב היא רב אדא בר אהבה אמר הא מני רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר המזבח ממוצע ועומד באמצע עזרה ושלשים ושתים אמות היו לו

דף טז עמוד ב

עשר אמות כנגד פתחו של היכל י״א אמה לצפון וי״א אמה לדרום נמצא מזבח מכוון כנגד היכל וכותליו

ואי סלקא דעתך מדות ר׳ יהודה היא מזבח באמצע עזרה מי משכחת ליה והתנן כל העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש מן המזרח למערב מאה ושמונים ושבע מקום דריסת רגלי ישראל י״א אמה מקום דריסת רגלי הכהנים י״א אמה מזבח שלשים ושתים בין האולם ולמזבח עשרים ושתים וההיכל ק׳ אמה וי״א אמה אחורי בית הכפורת

מן הדרום לצפון מאה ושלשים וחמש הכבש והמזבח ששים ושתים מן המזבח ולטבעות ח׳ אמות מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות לשלחנות ארבע מן השלחנות לננסין ארבע מן הננסין לכותל עזרה ח׳ אמות והמותר בין הכבש ולכותל ומקום הננסין

ואי סלקא דעתיך מדות ר׳ יהודה היא מזבח באמצע עזרה מי משכחת ליה הא רובא דמזבח בדרום קאי

דף יז עמוד א

אלא לאו שמע מינה רבי אליעזר בן יעקב היא שמע מינה

רב אדא בריה דרב יצחק אמר האי לשכה אקצויי מקציא ודאתי מצפון מתחזיא ליה בדרום ודאתי מדרום מתחזיא ליה בצפון

ומסתברא דבמערבית דרומית הואי ממאי מדרמינן לחם הפנים אלחם הפנים

ומשנינן אמר רב הונא בריה דרב יהושע מר קא חשיב דרך ימין ומר קא חשיב דרך שמאל

דף יז עמוד ב

אי אמרת בשלמא במערבית דרומית הואי היינו דמתרץ לחם הפנים אלחם הפנים אלא אי אמרת צפונית מערבית הואי סוף סוף מאי תירוצא דלחם הפנים אלא לאו שמע מינה במערבית דרומית הואי שמע מינה

והאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין למזרח הני מילי בעבודה אבל הכא חושבנא בעלמא הוא

שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש תנו רבנן כיצד מקריב חלק בראש אומר עולה זו אני מקריב מנחה זו אני מקריב

כיצד נוטל חלק בראש אומר חטאת זו אני אוכל אשם זה אני אוכל ונוטל חלה משתי חלות ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים רבי אומר לעולם חמש שנאמר (ויקרא כד, ט) והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו

הא גופה קשיא אמרת נוטל חלה אחת משתי חלות מני רבי היא דאמר פלגא שקיל אימא מציעתא ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים אתאן לרבנן דאמרי לא שקיל פלגא אימא סיפא רבי אומר לעולם חמש רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן

אמר אביי רישא ומציעתא רבנן ומודו רבנן בפרוסה דלאו אורח ארעא למיתבה לכ״ג

דף יח עמוד א

ומאי ארבע או חמש לרבנן דאמרי נכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש ושכר הגפת דלתות לא משתים עשרה בעי מיפלג בציר חדא מפלגא חמש שקיל

לר׳ יהודה דאמר נכנס נוטל שבע שתים בשכר הגפת דלתות ויוצא נוטל חמש מעשר בעי מיפלג בציר חדא מפלגא ושקיל ארבע

רבא אמר כולה רבי היא וסבר לה כר׳ יהודה ואלא מאי ארבע הא חמש בעי למשקל

לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב הא דליכא משמר המתעכב

אי איכא משמר המתעכב משמנה בעי למפלג ושקיל ארבע אי ליכא משמר המתעכב מעשר בעי למפלג ושקיל חמש

אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש קשיא

מתני׳ מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו בסדר היום ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפיך שמא שכחת או שמא לא למדת ערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה ערב יוה״כ עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה מפני שהמאכל מביא את השינה

גמ׳ בשלמא שמא שכח לחיי אלא שמא לא למד מי מוקמינן כי האי גוונא

והתניא (ויקרא כא, י) והכהן הגדול מאחיו שיהא גדול מאחיו בכח בנוי בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת״ל והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו

אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני דאמר ר׳ אסי תרקבא דדינרי עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא על דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי

ערב יום הכפורים שחרית וכו׳ תנא אף השעירים ותנא דידן מאי טעמא לא תנא שעירים כיון דעל חטא קא אתו חלשא דעתיה

אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי פר כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי באחיו הכהנים אי איכא איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה בכולהו ישראל לא ידע

אמר רבינא היינו דאמרי אינשי אי בר אחתיך דיילא הוי חזי בשוקא קמיה לא תחליף

כל שבעת הימים לא היו מונעין וכו׳ תניא רבי יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלתות וביצים כדי למסמסו אמרו לו כל שכן שאתה מביאו לידי חימום

תניא סומכוס אמר משום ר׳ מאיר אין מאכילין אותו לא אב״י ואמרי לה לא אבב״י ויש אומרים אף לא יין לבן לא אב״י לא אתרוג ולא ביצים ולא יין ישן ואמרי לה לא אבב״י לא אתרוג ולא ביצים ולא בשר שמן ולא יין ישן ויש אומרים אף לא יין לבן מפני שהיין לבן מביא את האדם לידי טומאה

תנו רבנן זב תולין לו במאכל וכל מיני מאכל אלעזר בן פנחס אומר משום רבי יהודה בן בתירא אין מאכילין אותו לא חגב״י ולא גב״ם ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לא חגב״י לא חלב ולא גבינה ולא ביצה ולא יין ולא גב״ם מי גריסין של פול ובשר שמן ומרייס

ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לאתויי מאי לאתויי הא דת״ר חמשה דברים מביאים את האדם לידי טומאה ואלו הן השום

דף יח עמוד ב

והשחלים וחלגלוגות והביצים והגרגיר (מלכים ב ד, לט) ויצא אחד אל השדה ללקט אורות תנא משמיה דר׳ מאיר זה גרגיר אמר ר׳ יוחנן למה נקרא שמן אורות שמאירות את העינים אמר רב הונא (המוציא) גרגיר אם יכול לאכלו אוכלו ואם לאו מעבירו על גבי עיניו אמר רב פפא בגרגירא מצרנאה

אמר רב גידל אמר רב אכסנאי לא יאכל ביצים ולא יישן בטליתו של בעל הבית רב כי מקלע לדרשיש מכריז מאן הויא ליומא רב נחמן כד מקלע לשכנציב מכריז מאן הויא ליומא

והתניא ר׳ אליעזר בן יעקב אומר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצא אח נושא אחותו (ואב נושא בתו) וממלא כל העולם כולו ממזרות ועל זה נאמר (ויקרא יט, כט) ומלאה הארץ זמה אמרי רבנן קלא אית להו

והאמר רבא תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים רבנן אודועי הוו מודעו להו מקדם הוו מקדמי ומשדרי שלוחא

ואי בעית אימא יחודי הוו מיחדי להו לפי שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו

מתני׳ מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה והעלוהו בית אבטינס והשביעוהו ונפטרו והלכו להם ואמרו לו אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו ושליח בית דין משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין

אם (הוא) היה חכם דורש ואם לאו תלמידי חכמים דורשים לפניו ואם רגיל לקרות קורא ואם לאו קורין לפניו ובמה קורין לפניו באיוב ובעזרא ובדברי הימים זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל

דף יט עמוד א

גמ׳ תנא ללמדו חפינה אמר רב פפא שתי לשכות היו לו לכ״ג אחת לשכת פרהדרין ואחת לשכת בית אבטינס אחת בצפון ואחת בדרום אחת בצפון דתנן ו׳ לשכות היו בעזרה ג׳ בצפון וג׳ בדרום

שבדרום לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת המדיחין לשכת המלח ששם היו נותנין מלח לקרבן לשכת הפרוה ששם היו מולחין עורות קדשים ועל גגה היתה בית טבילה לכ״ג ביוה״כ לשכת המדיחין שם היו מדיחין קרבי קדשים ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה

ג׳ שבצפון לשכת העץ לשכת הגולה לשכת הגזית לשכת העץ אמר ר׳ אליעזר בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשכת כ״ג היתה אחורי שתיהן וגג שלשתן שוה

לשכת הגולה שם היה בור הגולה והגלגל נתון עליו ומשם מספיקין מים לכל העזרה לשכת הגזית שם היה סנהדרין של ישראל יושבת ודנה את הכהנים ומי שנמצא בו פסול היה לובש שחורים ומתעטף שחורים ויצא והלך לו ושלא נמצא בו פסול היה לובש לבנים ומתעטף לבנים ונכנס ומשמש עם אחיו הכהנים

אחת בדרום דתנן שבעה שערים היו בעזרה ג׳ בצפון וג׳ בדרום ואחד במזרח שבדרום שער הדלקה שני לו שער הקרבן שלישי לו שער המים שבמזרח שער נקנור ושתי לשכות היו שם אחת בימינו ואחת בשמאלו אחת לשכת פנחס המלבש ואחת לשכת עושי חביתין

שבצפון שער ניצוץ בנין אכסדרה היה ועלייה בנויה לו על גביו ושם כהנים שומרים מלמעלה ולוים מלמטה ושלפנים הימנו החיל שני לו שער הקרבן שלישי לו שער בית המוקד

ותניא חמש טבילות ועשרה קדושין טובל כ״ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש [על גג] בית הפרוה חוץ מזו שהיתה בחול על גבי שער המים ובצד לשכתו היתה

ולא ידענא אי לשכת פרהדרין בצפון ולשכת בית אבטינס בדרום או לשכת בית אבטינס בצפון ולשכת פרהדרין בדרום ומסתברא דלשכת פרהדרין בדרום הואי

מאי טעמא מקדים קאי ומיסך את רגליו וטביל ואזיל לצפון יגמר. חפינה ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כולי יומא לבהדי פניא מדו עליה והדר אזיל לדרום וטביל ונייח

דאי אמרת לשכת פרהדרין בצפון מקדים קאי ומיסך רגליו ואזיל לדרום וטביל וגמר חפינה ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כוליה יומא להדי פניא מדו עליה והדר אזיל לדרום וטביל ובעי מהדר ומיזל לצפון ומינח ומי טרח מטרחינן ליה כולי האי

אלמה לא מטרחינן ליה טפי דאי צדוקי הוא ליפרוש

אי נמי שלא תזוח דעתו עליו דאי לא תימא הכי נעבדינהו לתרוייהו בהדי הדדי אי נמי תסגי ליה בחדא

ואמרו לו אישי כהן גדול וכו׳ לימא תהוי תיובתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי אמרת שלוחי דידן נינהו

דף יט עמוד ב

מי איכא מידי דאנן לא מצינן למעבד ושלוחי דידן מצו עבדי הכי קאמרי ליה משביעין אנו עליך על דעתינו ועל דעת בית דין

הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין וכו׳ הוא פורש ובוכה שחשדוהו צדוקי והם פורשין ובוכין דא״ר יהושע בן לוי כל החושד בכשרים לוקה בגופו

וכל כך למה שלא יתקן מבחוץ ויכניס כדרך שהצדוקין עושין

ת״ר מעשה בצדוקי אחד שהתקין מבחוץ והכניס ביציאתו היה שמח שמחה גדולה פגע בו אביו אמר לו בני אף על פי שצדוקין אנו מתיראין אנו מן הפרושים אמר לו כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה (ויקרא טז, ב) כי בענן אראה על הכפורת אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו עכשיו שבא לידי לא

אקיימנו

אמרו לא היו ימים מועטין עד שמת והוטל באשפה והיו תולעין יוצאין מחוטמו ויש אומרים ביציאתו ניגף דתני רבי חייא כמין קול נשמע בעזרה שבא מלאך וחבטו על פניו ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו שנאמר (יחזקאל א, ז) ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל

א״ר זכריה בן קבוטל וכו׳ מתני ליה רב חנן בר רבא לחייא בר רב קמיה דרב א״ר זכריה בן קפוטל ומחוי ליה רב בידיה קבוטל ונימא ליה מימר ק״ש הוה קרי

וכי האי גוונא מי שרי והא״ר יצחק בר שמואל בר מרתא הקורא את שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתותיו ולא יורה באצבעותיו ותניא רבי אלעזר חסמא אומר הקורא את שמע ומרמז בעיניו ומקרץ בשפתותיו ומראה באצבעו עליו הכתוב אומר (ישעיהו מג, כב) ולא אותי קראת יעקב

לא קשיא הא בפרק ראשון הא בפרק שני

ת״ר (דברים ו, ז) ודברת בם בם ולא בתפלה ודברת בם בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים

רבי אחא אומר ודברת בם עשה אותן קבע ואל תעשם עראי אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת בם בם ולא בדברים אחרים רב אחא בר יעקב אמר עובר בלאו שנאמר (קהלת א, ח) כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר

מתני׳ בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדא ואומרים לו אישי כ״ג עמוד והפג אחת על הרצפה ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן השחיטה

גמ׳ מאי צרדא אמר רב יהודה צרתה דדא מאי היא גודל מחוי רב הונא ואזל קלא בכולי בי רב

ואומרים לו אישי כ״ג הפג אחת על הרצפה וכו׳ אמר רב יצחק על חדת מאי היא אמרי ליה אחוי קידה

ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן שחיטה (וכו׳) תנא לא היו מעסיקין אותו לא בנבל ולא בכנור אלא בפה ומה היו אומרין (תהלים קכז, א) אם ה׳ לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו

מיקירי ירושלים לא היו ישנין כל הלילה כדי שישמע כ״ג קול הברה ולא תהא שינה חוטפתו תניא אבא שאול אמר אף בגבולין היו עושין כן זכר למקדש אלא שהיו חוטאין

אמר אביי ואיתימא ר״נ בר יצחק תרגומא נהרדעא דא״ל אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא אמריתו אמאי לא אתי משיח והא האידנא יומא דכיפורי הוא ואבעול כמה בתולתא בנהרדעא אמר ליה הקב״ה מאי אמר אמר ליה

דף כ עמוד א

(בראשית ד, ז) לפתח חטאת רובץ ושטן מאי אמר א״ל שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני ממאי אמר רמי בר חמא השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית ליה רשותא לאסטוני ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני

מתני׳ בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחריו וביוה״כ מחצות וברגלים מאשמורה הראשונה ולא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל

גמ׳ תנן התם אברים שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר ומועלין בהן לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלין בהן

מנה״מ אמר רב כתוב אחד אומר (ויקרא ו, ב) כל הלילה והקטיר וכתוב אחד אומר (ויקרא ו, ב) כל הלילה והרים הא כיצד חלקהו חציו להקטרה וחציו להרמה

מתיב רב כהנא בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו וביום הכפורים מחצות וברגלים מאשמורה הראשונה

דף כ עמוד ב

ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא היכי מקדמינן (והיכי מאחרינן)

אלא אמר ר׳ יוחנן ממשמע שנא׳ כל הלילה איני יודע שהוא עד הבקר ומה ת״ל עד הבקר תן בקר לבקרו של לילה

הלכך בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו סגיא ביוה״כ דאיכא חולשא דכ״ג עבדינן מחצות וברגלים דנפישי ישראל ונפישי קרבנות עבדינן מאשמורת הראשונה כדקתני טעמא לא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהית׳ עזרה מלאה מישראל

מאי קריאת הגבר רב אמר קרא גברא רבי שילא אמר קרא תרנגולא

רב איקלע לאתריה דרבי שילא לא הוה אמורא למיקם עליה דרבי שילא קם רב עליה וקא מפרש מאי קריאת הגבר קרא גברא אמר ליה רבי שילא ולימא מר קרא תרנגולא א״ל אבוב לחרי זמר לגרדאי לא מקבלוה מיניה

כי הוה קאימנא עליה דר׳ חייא ומפרישנא מאי קריאת הגבר קרא גברא ולא אמר לי ולא מידי ואת אמרת לי אימא קרא תרנגולא א״ל מר ניהו רב נינח מר א״ל אמרי אינשי אי תגרת ליה פוץ עמריה איכא דאמרי הכי א״ל מעלין בקדש ולא מורידין

תניא כותיה דרב תניא כותיה דרבי שילא תניא כותיה דרב גביני כרוז מהו אומר עמדו כהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם וישראל למעמדכם והיה קולו נשמע בשלש פרסאות

מעשה באגריפס המלך שהיה בא בדרך ושמע קולו בג׳ פרסאות וכשבא לביתו שיגר לו מתנות ואעפ״כ כ״ג משובח ממנו דאמר מר וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו ואמר רבה בר בר חנה א״ר יוחנן מירושלים ליריחו י׳ פרסי

ואע״ג דהכא איכא חולשא והכא ליכא חולשא והכא יממא והתם ליליא

דא״ר לוי מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום כדרך שנשמע בלילה מפני גלגל חמה שמנסר ברקיע כחרש המנסר בארזים והאי חירגא דיומא לא שמיה והיינו דקאמר נבוכדנצר (דניאל ד, לב) וכל דיירי ארעא (כלא) חשיבין

ת״ר אלמלא גלגל חמה נשמע קול המונה של רומי ואלמלא קול המונה של רומי נשמע קול גלגל חמה ת״ר שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד סופו ואלו הן קול גלגל חמה וקול המונה של רומי וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף וי״א אף לידה

דף כא עמוד א

ויש אומרים אף רידייא ובעו רבנן רחמי אנשמה בשעה שיוצאה מן הגוף ובטלוה

תניא כוותיה דר׳ שילא היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו בראשו רבי יאשיה אומר עד שישנה ויש אומרים עד שישלש ובאיזה תרנגול אמרו בתרנגול בינוני

אמר רב יהודה אמר רב בשעה שישראל עולין לרגל עומדין צפופין ומשתחוים רווחים נמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת מאי קאמר הכי קאמר אף על פי שנמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת ועומדים צפופין כשהן משתחוין רווחים וזה אחד מעשרה נסים שנעשו במקדש

דתנן עשרה נסים נעשו בבית המקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש ולא הסריח בשר הקדש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחים ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים עומדים צפופים ומשתחוים רווחים ולא הזיק נחש ועקרב בירושלים מעולם ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים

פתח במקדש וסיים בירושלים איכא תרתי אחרנייתא במקדש תניא מעולם לא כבו גשמים אש של עצי המערכה ועשן המערכה אפי׳ כל הרוחות שבעולם באות ומנשבות בו אין מזיזות אותו ממקומו

ותו ליכא והתניא רב שמעיה בקלנבו שברי כלי חרס נבלעין במקומן ואמר אביי מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה נבלעין במקומן

פסולי תלתא הוו חשבינהו בחד אפיק תרי ועייל תרי אי הכי בלועין נמי תרי הוו חשבינהו בחד חסרו להו איכא נמי אחריתי דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול היה נעשה בלחם הפנים סלוקו כסדורו שנאמר (שמואל א כא, ז) לשום לחם חום ביום הלקחו

ותו ליכא והאמר ר׳ לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון אינו מן המדה ואמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס היו עומדין

ניסי דבראי קא חשיב ניסי דגואי לא קא חשיב אי הכי לחם הפנים נמי ניסי דגואי הוא לחם הפנים ניסי דבראי הוא דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (ויקרא כד, ו) על השלחן הטהור טהור מכלל שהוא טמא

דף כא עמוד ב

כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי העשוי לנחת אינו מקבל טומאה וחוצץ בפני טומאה אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסדורו שנאמר (שמואל א כא, ז) לשום לחם חום ביום הלקחו

ותו ליכא והאמר רב אושעיא בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאין פירותיהן בזמנן וכשהרוח מנשבת בהן נושרין שנא׳ (תהלים עב, טז) ירעש כלבנון פריו וכשנכנסו נכרים להיכל יבש שנאמר (נחום א, ד) ופרח לבנון אומלל ועתיד הקב״ה להחזירן שנאמר (ישעיהו לה, ב) פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה

ניסי דקביעי לא קא חשיב השתא דאתית להכי ארון וכרובים נמי ניסי דקביעי נינהו

אמר מר ועשן המערכה ומי הוה עשן במערכה והתניא חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי וברה כחמה ויש בה ממש ואוכלת לחין כיבשין ואינה מעלה עשן

כי קא אמרינן בדהדיוט דתניא (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע״פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

רבוצה כארי והתניא א״ר חנינא סגן הכהנים אני ראיתיה ורבוצה ככלב לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני

ובמקדש שני מי הואי והאמר רב שמואל בר איניא מאי דכתיב (חגי א, ח) וארצה בו ואכבד וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחוסר ה״א אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים אמרי אין מיהוה הוה סיועי לא מסייעא

ת״ר שש אשות הן יש אוכלת ואינה שותה ויש שותה ואינה אוכלת ויש אוכלת ושותה ויש אוכלת לחין כיבשין ויש אש דוחה אש ויש אש אוכלת אש

יש אש אוכלת ואינה שותה הא דידן שותה ואינה אוכלת דחולין אוכלת ושותה דאליהו דכתיב (מלכים א יח, לח) ואת המים אשר בתעלה לחכה אוכלת לחין כיבשין דמערכה יש אש דוחה אש דגבריאל ויש אש אוכלת אש דשכינה דאמר מר הושיט אצבעו ביניהם ושרפן

ועשן המערכה אפילו כל הרוחות שבעולם אין מזיזות אותו ממקומו והאמר ר׳ יצחק בר אבדימי במוצאי יו״ט האחרון של חג הכל צופין לעשן המערכה נוטה כלפי צפון עניים שמחין ובעלי בתים עצבין מפני שגשמי שנה מרובין ופירותיהן מרקיבין נטה כלפי דרום עניים עצבין ובעלי בתים שמחין מפני שגשמי שנה מועטין ופירותיהן משתמרין

נטה כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין דאזיל ואתי כדיקלי ואבדורי לא הוה מיבדר

אמר מר כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין ורמינהו מזרחית לעולם יפה מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטין בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בזמן שהן חונטין רוח דרומית קשה לחטין בשעה שהביאו שליש ויפה לזיתים בזמן שהן חונטין

ואמר רב יוסף ואיתימא מר זוטרא וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום האי מרבה דידיה והאי מרבה דידיה

לא קשיא הא לן והא להו

הדרן עלך שבעת ימים

דף כב עמוד א

מתני׳ **בראשונה** כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם ובזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בארבע אמות זכה ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להן הצביעו

ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין אגודל במקדש

מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חבירו ונפל ונשברה רגלו וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפייס ארבע פייסות היו שם וזה הפייס הראשון

גמ׳ והא מעיקרא מאי טעמא לא תקינו לה רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו לידי סכנה תקינו לה פייסא

והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא סוף עבודה דיממא היא

האי נמי תחלת עבודה דיממא היא דאמר ר׳ יוחנן קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש שכבר קידש מתחילת עבודה

אימא שכבר קידש מתחילה לעבודה

איכא דאמרי מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו כיון דחזו דאתו וקאתו נמי לידי סכנה תקינו לה רבנן פייסא והרי איברים ופדרים דאיכא אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא שאני מיגנא ממיקם

ותקנתא להך גיסא הואי תקנתא להאי גיסא הואי דתניא מי שזכה בתרומת הדשן (יזכה) בסידור מערכה ובשני גזירי עצים

אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא סבור לא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא כיון דתקינו לה פייסא לא אתו אמרי מי יימר דמתרמי לן הדר תקינו להו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים כי היכי דניתו וניפייסו

ובזמן שהן מרובין וכו׳ אמר רב פפא פשיטא לי ארבע אמות דארעא לא רצין ועולין בכבש תנן קמייתא נמי לא רצין ועולין בכבש תנן והדר כל הקודם את חבירו

דביני ביני נמי לא דלא מסיימא מילתא פשיטא לי דגבי מזבח תנן

בעי רב פפא ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב

דף כב עמוד ב

או דילמא בר מאמה יסוד ואמה סובב תיקו

ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להם הצביעו וכו׳ תנא הוציאו אצבעותיכם למנין ונימנינהו לדידהו מסייע ליה לרבי יצחק דאמר רבי יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה דכתיב (שמואל א יא, ח) ויפקדם בבזק

מתקיף לה רב אשי ממאי דהאי בזק לישנא דמיבזק הוא ודילמא שמא דמתא הוא כדכתיב (שופטים א, ה) וימצאו אדוני בזק אלא מהכא (שמואל א טו, ד) וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים

אמר רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר (הושע ב, א) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר

אמר רבי שמואל בר נחמני ר׳ יונתן רמי כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים וכתיב אשר לא ימד ולא יספר

לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום רבי אמר משום אבא יוסי בן דוסתאי לא קשיא כאן בידי אדם כאן בידי שמים

אמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור מתעשר מעיקרא כתיב ויפקדם בבזק ולבסוף כתיב ויפקדם בטלאים ודילמא מדידהו א״כ מאי רבותא דמילתא

(שמואל א טו, ה) וירב בנחל אמר ר׳ מני על עסקי נחל בשעה שאמר לו הקב״ה לשאול (שמואל א טו, ג) לך והכית את עמלק אמר ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה

ואם אדם חטא בהמה מה חטאה ואם גדולים חטאו קטנים מה חטאו יצאה בת קול ואמרה לו (קהלת ז, טז) אל תהי צדיק הרבה ובשעה שאמר לו שאול לדואג (שמואל א כב, יח) סוב אתה ופגע בכהנים יצאה בת קול ואמרה לו (קהלת ז, יז) אל תרשע הרבה

אמר רב הונא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו שאול באחת מאי היא מעשה דאגג והא איכא מעשה דנוב עיר הכהנים אמעשה דאגג כתיב (שמואל א טו, יא) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך

דוד בשתים מאי נינהו דאוריה ודהסתה

והא איכא נמי מעשה דבת שבע התם אפרעו מיניה דכתיב (שמואל ב יב, ו) ואת הכבשה ישלם ארבעתים ילד אמנון תמר ואבשלום

התם נמי אפרעו מיניה דכתיב (שמואל ב כד, טו) ויתן ה׳ דבר (בעם מן הבוקר) ועד עת מועד התם לא אפרעו מגופיה

התם נמי לא אפרעו מגופיה לאיי אפרעו מגופיה דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב (תהלים קיט, עט) ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכתיב (תהלים נא, יד) השיבה לי ששון ישעך

והא אמר רב קבל דוד לה׳׳ר כשמואל דאמר לא קבל דוד לה׳׳ר

ולרב נמי דאמר קבל דוד לה׳׳ר הא איפרעו מיניה דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיבושת (שמואל ב יט, ל) אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה יצאה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות

(שמואל א יג, א) בן שנה שאול במלכו אמר רב הונא כב שנה שלא טעם טעם חטא

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה אחויאו ליה לרב נחמן סיוטא בחלמיה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש הדר חזא סיוטא בחלמיה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלך ישראל

אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול מפני שלא היה בו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרין לו חזור לאחוריך

אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו שנאמר (שמואל א י, כז) ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש וכתיב (שמואל א יא, א) ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו׳

ואמר רבי יוחנן משום ר׳ שמעון בן יהוצדק כל תלמיד חכם

דף כג עמוד א

שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם והכתיב (ויקרא יט, יח) לא תקום ולא תטור ההוא בממון הוא דכתיב דתניא איזו היא נקימה ואיזו היא נטירה נקימה אמר לו השאילני מגלך אמר לו לאו למחר אמר לו הוא השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני זו היא נקימה

ואיזו היא נטירה א״ל השאילני קרדומך אמר ליה לא למחר א״ל השאילני חלוקך אמר לו הילך איני כמותך שלא השאלתני זו היא נטירה

וצערא דגופא לא והא תניא הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר (שופטים ה, לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו

לעולם דנקיט ליה בליביה והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו דמפייסו ליה ומפייס

ומה הן מוציאין אחת או שתים וכו׳ השתא שתים מוציאין אחת מבעיא

אמר רב חסדא לא קשיא כאן בבריא כאן בחולה והתניא אחת מוציאין שתים אין מוציאין במה דברים אמורים בבריא אבל בחולה אפילו שתים מוציאין והיחידין מוציאין שתים ואין מונין להן אלא אחת

ואין מונין לו אלא אחת והתניא אין מוציאין לא שליש ולא גודל מפני הרמאים ואם הוציא שליש מונין לו גודל אין מונין לו ולא עוד [אלא] שלוקה מן הממונה בפקיע

מאי מונין לו נמי אחת

מאי פקיע אמר רב מדרא מאי מדרא אמר רב פפא מטרקא דטייעי דפסיק רישיה

אמר אביי מריש הוה אמינא הא דתנן בן ביבאי ממונה על הפקיע אמינא פתילתא כדתנן מבלאי מכנסי הכהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין כיון דשמענא להא דתניא ולא עוד אלא שלוקה מן הממונה בפקיע אמינא מאי פקיע נגדא

מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש ת״ר מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו נטל סכין ותקע לו בלבו

עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר (דברים כא, א) כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושופטיך אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות געו כל העם בבכיה

בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים וכן הוא אומר (מלכים ב כא, טז) וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא ירושלים פה לפה

הי מעשה קדים אילימא דשפיכות דמים השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא אנשברה רגלו תקינו אלא דנשברה רגלו קדים

וכיון דתקינו פייסא ארבע אמות מאי עבידתייהו אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזי אפילו ממילא אתו לידי סכנה תקינו רבנן פייסא

עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא על העיר או על העזרות וירושלים בת אתויי עגלה ערופה היא והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן

דף כג עמוד ב

אינה מביאה עגלה ערופה ועוד (דברים כא, א) לא נודע מי הכהו כתיב והא נודע מי הכהו אלא כדי להרבות בבכיה

בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני קיים [כו׳] ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים איבעיא להו שפיכות דמים הוא דזל אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא או דילמא שפיכות דמים כדקיימא קיימא אבל טהרת כלים היא דחמירא

ת״ש מדקא נסיב לה תלמודא וגם דם נקי שפך מנשה שמע מינה שפיכות דמים הוא דזל וטהרת כלים כדקיימא קיימא

ת״ר (ויקרא ו, ד) ופשט ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן שומעני כדרך יום הכפורים שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול

תלמוד לומר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים מקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט מה להלן בגדי קודש אף כאן בגדי קודש

א״כ מה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן רבי אליעזר אומר אחרים והוציא לימד על הכהנים בעלי מומין שכשרין להוציא הדשן

אמר מר אחרים פחותין מהן כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל בגדים שבשל בהן קדרה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו

אמר ריש לקיש כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה ורבי יוחנן אמר מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה דברי הכל עבודה היא

מאי טעמא דריש לקיש אמר לך אי ס״ד עבודה היא יש לך עבודה שכשירה בשני כלים

ור׳ יוחנן גלי רחמנא בכתונת ומכנסים והוא הדין למצנפת ואבנט

ומאי שנא הני מדו בד מדו כמדתו מכנסי בד לכדתניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר (ויקרא ו, ג) ומכנסי בד ילבש על בשרו

וריש לקיש מדו כמדתו מדאפקיה רחמנא בלשון מדו שלא יהא דבר קודם למכנסים מעל בשרו נפקא

נימא כתנאי על בשרו מה תלמוד לומר ילבש להביא מצנפת ואבנט להרמה דברי רבי יהודה

רבי דוסא אומר לרבות בגדי כהן גדול ביום הכפורים שכשירין לכהן הדיוט

אמר רבי שתי תשובות בדבר חדא דאבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ועוד בגדים שנשתמשת בהן קדושה חמורה תשתמש בהן קדושה קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש

דף כד עמוד א

לרבות את השחקים

(ויקרא טז, כג) והניחם שם מלמד שטעונין גניזה ר׳ דוסא אומר ראוין הן לכהן הדיוט ומה תלמוד לומר והניחם שם שלא ישתמש בהן יום הכפורים אחר

מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר עבודה היא ומר סבר לאו עבודה היא

לא דכולי עלמא עבודה היא והכא בהא קא מיפלגי מר סבר צריכא קרא לרבויי ומר סבר לא צריכא קרא לרבויי

בעי ר׳ אבין תרומת הדשן בכמה מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין ילפינן לה תא שמע דתני ר׳ חייא נאמר כאן (ויקרא ו, ג) והרים ונאמר להלן (ויקרא ו, ג) והרים מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו

אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה זריקה והקטרה וניסוך המים וניסוך היין ולוי אמר אף תרומת הדשן וכן תני לוי במתניתיה אף תרומת הדשן

מאי טעמא דרב דכתיב (במדבר יח, ז) ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרוכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה

ולוי רבי רחמנא לכל דבר המזבח ורב ההוא לאתויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע

ולוי נפקא ליה מדבר וכל דבר ורב דבר וכל דבר לא דריש

ואימא לכל דבר המזבח כלל עבודת מתנה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עבודת מתנה אין עבודת סילוק לא אמר קרא

דף כד עמוד ב

ולמבית לפרוכת ועבדתם אל מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה ולא עבודת סילוק הא בחוץ אפילו עבודת סילוק

אי הכי ועבדתם נמי אל מבית לפרוכת הוא דעבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה הא בחוץ אפילו עבודה שיש אחריה עבודה

ועבדתם הדר ערביה קרא

בעי רבא עבודת סילוק בהיכל מהו לפנים מדמינן ליה או לחוץ מדמינן ליה

הדר פשטא מבית ולמבית

אלא מעתה זר שסידר את השלחן ליחייב איכא סידור בזיכין סידר בזיכין ליחייב איכא סילוק והקטרה

זר שסידר את המנורה ליחייב איכא נתינת פתילה נתן פתילה ליחייב איכא נתינת שמן

נתן שמן ליחייב איכא הדלקה הדליק ליחייב הדלקה לאו עבודה היא

ולא והתניא (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת הצתת אליתא עבודה היא הדלקה לאו עבודה היא

אלא מעתה זר שסידר את המערכה ליחייב איכא סידור שני גזירי עצים סידר שני גזירין ליחייב איכא סידור אברים

והא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב בהא פליגי מר סבר עבודה תמה היא ומר סבר לאו עבודה תמה היא

תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דלוי תניא כוותיה דרב עבודות שזר חייב עליהם מיתה זריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים והמזה בחטאת העוף והממצה והמקטיר בעולת העוף והמנסך שלשה לוגין מים ושלשה לוגין יין

תניא כוותיה דלוי עבודות שזר חייב עליהן מיתה המרים את הדשן ושבע הזאות שבפנים ושבמצורע והמעלה על גבי המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול

למה מפיסין למה מפיסין כדאמרן אלא למה מפיסין וחוזרין ומפיסין

אמר רבי יוחנן כדי להרגיש כל העזרה שנאמר (תהלים נה, טו) אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש

במה מפיסין רב נחמן אמר בבגדי חול ורב ששת אמר בבגדי קדש

רב נחמן אמר בבגדי חול דאי אמרת בבגדי קדש איכא בעלי זרועות דחמסי ועבדי רב ששת אמר בבגדי קדש דאי אמרת בבגדי חול אגב חביבותיה מיקרו ועבדי

אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתנן מסרון לחזנין והיו מפשיטין אותן את בגדיהן ולא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד

דף כה עמוד א

מאי לאו באותן שזכו לפייס אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת לא באותן שלא זכו לפייס

הכי נמי מסתברא דאי ס״ד באותן שזכו לפייס לא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד והתניא מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר (ויקרא טז, ד) ומכנסי בד יהיו על בשרו

ואידך הא ל״ק הכי קתני עד שעודן עליהן בגדי חול מלבישין אותן מכנסי קדש והיו מפשיטין אותן בגדי חול ולא היו מניחין אלא מכנסים בלבד

אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה פייס במזרחה וזקן יושב במערבה והכהנים מוקפין ועומדין כמין בכוליאר והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן ויודעין שממנו פייס מתחיל ואי סלקא דעתך בבגדי חול מצנפת בבגדי חול מי איכא

אין כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה כהן שעשתה לו אמו כתונת עובד בה עבודת יחיד

אמר אביי שמע מינה לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ושמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך כולה בקדש זקן יושב במערבה והאמר מר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד

ואי סלקא דעתך כולה בחול פייס במזרחה והא בעינן (תהלים נה, טו) בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקדש וחציה בחול

ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקודש זקן יושב במערבה והתנן הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ואי סלקא דעתך פתוח לחול פייס במזרחה והתנן בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו ש״מ שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול

מתני׳ הפייס השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש

הראש והרגל ושתי הידים העוקץ והרגל והחזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והסלת והחביתין והיין שלשה עשר כהנים זכו בו

אמר בן עזאי לפני ר׳ עקיבא משום ר׳ יהושע דרך הלוכו היה קרב

גמ׳ איבעיא להו כשהן מפייסין לעבודה אחת מפייסין או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפייסין תא שמע ארבע פייסות היו שם ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפייסין טובא הוו אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ארבע פעמים נכנסין להפיס ולכל חדא וחדא היו בה טובא פייסות

דף כה עמוד ב

תא שמע רבי יהודה אומר לא היה פייס למחתה אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה

שאני מחתה וקטרת דחדא עבודה היא

איכא דאמרי דוקא מחתה וקטרת דחדא עבודה היא אבל שאר עבודות בעי פייס

מחתה אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל ולא שכיחא ומעתרא נתקין לה פייס בפני עצמה קמ"ל

ת"ש דתני ר' חייא לא לכל עבודה ועבודה מפייסין אלא כהן שזכה בתמיד שנים עשר אחיו הכהנים נמשכין עמו שמע מינה

פייס השני וכו' איבעיא להו מי מקבל שוחט מקבל דאי אמרת זורק מקבל אגב חביבותיה לא מקבל ליה לכוליה דם

או דילמא זורק מקבל דאי אמרת שוחט מקבל זימנין דשחיט זר

ת"ש בן קטין עשה י"ב דד לכיור כדי שיהיו י"ב אחיו הכהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת

ואי סלקא דעתך שוחט מקבל תליסר הוי אלא לאו ש"מ זורק מקבל שמע מינה

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אף אנן נמי תנינא שחט השוחט וקבל המקבל ובא לו לזרוק שמע מינה

אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא וכו' ת"ר כיצד דרך הלוכו הראש והרגל החזה והגרה ושתי ידים ושתי דפנות העוקץ והרגל ר' יוסי אומר דרך הפשטו היה קרב כיצד דרך הפשטו הראש והרגל העוקץ והרגל ושתי דפנות ושתי הידים החזה והגרה

ר"ע אומר דרך ניתוחו היה קרב כיצד דרך ניתוחו הראש והרגל ושתי ידים החזה והגרה ושתי דפנות והעוקץ והרגל רבי יוסי הגלילי אומר דרך עילויו היה קרב כיצד דרך עילויו הראש והרגל החזה והגרה ושתי הדפנות והעוקץ והרגל ושתי הידים

והכתיב (יחזקאל כד, ד) כל נתח טוב ירך וכתף ההיא בכחושה

אמר רבא בין תנא דידן ובין ר' יוסי בתר עילויא דבשרא אזלינן מר אזיל בתר איברא דבישרא ומר אזיל בתר שמנא דבישרא

מ"ט סלקא רגל בהדי רישא משום דרישא נפישי ביה עצמות קרבא רגל בהדיה

דכולי עלמא מיהת ראש קרב ברישא מנא לן דתניא מניין לראש ופדר שקודמין לכל האברים ת"ל (ויקרא א, יב) את ראשו ואת פדרו וערך ואידך פדר אחרינא

דף כו עמוד א

למאי אתא לכדתניא כיצד היה עושה נותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו וזה הוא דרך כבוד של מעלה

מתני' הפייס השלישי חדשים לקטרת באו והפיסו והרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה אברים מן הכבש למזבח

גמ' תנא מעולם לא שנה אדם בה מ"ט א"ר חנינא מפני שמעשרת

א"ל רב פפא לאביי מ"ט אילימא משום דכתיב (דברים לג, י) ישימו קטורה באפך וכתיב בתריה (דברים לג, יא) ברך ה' חילו אי הכי עולה נמי הכתיב (דברים לג, י) וכליל על מזבחך

א"ל הא שכיחא והא לא שכיחא

אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט ישששכר לוי דכתיב (דברים לג, י) יורו משפטיך ליעקב ישששכר דכתב (דברי הימים א יב, לג) (ובני) ישששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא

א״ר יוחנן אין מפייסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזכה בו בשחרית זוכה בו ערבית מיתיבי כשם שמפייסין שחרית כך מפייסין בין הערבים כי תניא ההיא בקטורת

והתניא כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית אימא לה

והתניא כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית וכשם שמפייסין לה שחרית כך מפייסין לה ערבית

אמר רב שמואל בר רב יצחק הכא בשבת עסקינן הואיל ומשמרות מתחדשות

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא נפישי להו פייסות מייתי כולהו מצפרא אתו דזכי ביה שחרית זכי דזכי בערבית זכי

הרביעי חדשים עם ישנים וכו׳ מתניתין דלא כרבי אליעזר בן יעקב דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח

במאי קמיפלגי מר סבר (משלי יד, כח) ברב עם הדרת מלך ומר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא

אמר רבא לא רבי אליעזר בן יעקב אית ליה דרבי יהודה ולא רבי יהודה אית ליה דרבי אליעזר בן יעקב דא״כ בצרו להו פייסות

ואי משכחת תנא דתני חמש

דף כו עמוד ב

ההוא דלא כרבי אליעזר בן יעקב ודלא כר׳ יהודה

מתני׳ תמיד קרב בתשעה באחד עשר בשנים עשר לא פחות ולא יותר כיצד עצמו בט׳ בחג ביד אחד צלוחית של מים הרי כאן עשרה

בין הערבים באחד עשר הוא עצמו בתשעה ושנים בידם שני גזירי עצים בשבת באחד עשר הוא עצמו בתשעה ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים

גמ׳ אמר ר׳ אבא ואיתימא רמי בר חמא ואיתימא ר׳ יוחנן אין מנסכין מים בחג אלא בתמיד של שחר ממאי מדקתני ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים ואי סלקא דעתך בתמיד של בין הערבים מנסכין בחול נמי משכחת לה

אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא ולמנסך אומר לו הגבה ידיך שפעם אחד נסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן שמע מינה

תניא רשב״י אומר מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים שנאמר (ויקרא א, ז) וערכו עצים אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב (ויקרא ו, ה) ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה תניהו ענין לתמיד של בין הערבים

ואימא אידי ואידי בתמיד של שחר ואמר רחמנא עביד והדר עביד א״כ נימא קרא ובער ובער

אי כתב רחמנא ובער הוה אמינא חד אין תרי לא קמ״ל דנעביד חד ונעביד תרי

א״כ נימא קרא ובער ובערו א״נ וערך וערכו מאי ובער וערכו שמע מינה כדקא אמרינן

תני ר׳ חייא פייס פעמים י״ג פעמים י״ד פעמים ט״ו פעמים ט״ז

והתניא י״ז

ההיא דלא כר״א בן יעקב אלא כרבי יהודה

מתני׳ איל קרב באחד עשר הבשר בחמשה הקרביים והסולת והיין בשנים שנים פר קרב בעשרים וארבעה הראש והרגל הראש באחד והרגל בשנים העוקץ והרגל העוקץ בשנים והרגל בשנים החזה והגרה החזה באחד והגרה בשלשה שתי ידים בשנים ושתי דפנות בשנים הקרביים והסולת והיין בשלשה שלשה

בד״א בקרבנות ציבור אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו שוין

גמ׳ תנא הפשיטן וניתוחן שוין בזר

אמר חזקיה מניין להפשט וניתוח ששוה בזר שנאמר (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח נתינת אש בעיא כהונה הפשט וניתוח לא בעיא כהונה

דף כז עמוד א

האי מיבעי ליה לגופיה אמר רב שימי בר אשי אשכחתיה לאביי דהוה מסבר ליה לבריה (ויקרא א, ה) ושחט שחיטה בזר כשירה וכי מאין באת מכלל שנאמר (במדבר יח, ז) ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם שומע אני אפילו שחיטה

ת״ל (ויקרא א, ה) ושחט את בן הבקר לפני ה׳ והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה (ויקרא א, ד) וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר

מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה ונתנו בני אהרן למה לי למעוטי הפשט וניתוח

ואכתי איצטריך סלקא דעתך אמינא כיון דלאו עבודה דמעכבא כפרה היא לא תיבעי כהונה קמ״ל דבעי כהונה

אלא מהכא (ויקרא א, ח) וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח

ואימא למעוטי סידור שני גזירי עצים מסתברא דיבחא דכותיה ממעט

אדרבה סדור דכותיה ממעט

לא ס״ד דאמר מר (ויקרא א, יג) והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה הולכת עצים לא בעיא כהונה הא סידור שני גזירי עצים בעיא כהונה

וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא הכי נמי לגופיה

אלא והקטיר הכהן את הכל למאי אתא למעוטי הפשט וניתוח

והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה הולכת עצים לא בעיא כהונה הא סדור שני גזירי עצים בעיא כהונה ונתנו לגופיה

וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים למדנו לטלה שטעון ששה

אמר רב המנונא קשיא ליה לר״א האי בבן הבקר כתיב ובן הבקר עשרים וארבעה בעי וניחא ליה (ויקרא א, ח) על העצים אשר על האש אשר על המזבח איזהו דבר שנאמר בו עצים אש ומזבח

דף כז עמוד ב

הוי אומר זה טלה

א״ר אסי אמר רבי יוחנן זר שסידר את המערכה חייב כיצד הוא עושה פורקה וחוזר וסודרה מאי אהני ליה אלא פורקה זר וסודרה כהן

מתקיף לה ר׳ זירא וכי יש לך עבודה שכשירה בלילה ופסולה בזר

ולא והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא

והרי תרומת הדשן תחלת עבודה דיממא היא דא״ר אסי א״ר יוחנן קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש שכבר קידש מתחלת עבודה ואלא קשיא

אלא כי איתמר הכי איתמר א״ר אסי א״ר יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב הואיל ועבודת יום היא מתקיף לה רבא אלא מעתה תיבעי פייס אשתמיטתיה הא דתניא מי שזכה בתרומת הדשן זכה בסדור מערכה ובסדור שני גזירי עצים

למימרא דעבודת יום בעיא פייס עבודת לילה לא בעיא פייס והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא והרי תרומת הדשן משום מעשה שהיה

למימרא דעבודת יום ושזר חייב עליה מיתה בעיא פייס אין זר חייב עליה מיתה לא בעיא פייס והרי שחיטה שאני שחיטה דתחלת עבודה היא

אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי והא אנן לא תנן הכי אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה ואילו זמן שני גזירי עצים לא קתני

הך דלית לה תקנתא קתני הך דאית לה תקנתא לא קתני

וא״ד מתקיף לה רבי זירא וכי יש לך עבודה שיש אחריה עבודה ופסולה בזר

דף כח עמוד א

והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא והרי תרומת הדשן תחילת עבודה דיממא היא דא״ר יוחנן קדש ידיו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש שכבר קדש מתחלת עבודה אלא קשיא

אלא אי אתמר הכי אתמר א״ר אסי א״ר יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב הואיל ועבודה תמה היא

מתקיף לה רבא אלא מעתה תבעי פייס ולא בעיא פייס והתניא מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור שני גזירי עצים

ה״ק יפייסו לה בפני עצמה כדאמרינן

למימרא דעבודה תמה וזר חייב עליה מיתה בעיא פייס אין זר חייב עליה מיתה לא בעיא פייס והרי שחיטה שאני שחיטה דתחילת עבודה דיממא היא

למימרא דעבודה תמה בעי פייס עבודה שיש אחריה עבודה לא בעי פייס והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא הרי תרומת הדשן משום מעשה שהיה

אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי אף אנן נמי תנינא אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה ואילו זמן סידור גזירי עצים לא קתני

הך דלית לה תקנתא קתני הך דאית לה תקנתא לא קתני

הדרן עלך בראשונה

מתני׳ **אמר** להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי מתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה

הורידו כ״ג לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל המיסך את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים

דף כח עמוד ב

גמ׳ תניא ר׳ ישמעאל אומר ברק ברקאי ר״ע אומר עלה ברקאי נחומא בן אפקשיון אומר אף ברקאי בחברון מתיא בן שמואל (אומר) הממונה על הפייסות אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון רבי יהודה בן בתירא אומר האיר פני כל המזרח עד בחברון ויצאו כל העם איש איש למלאכתו

אי הכי נגה ליה טובא לשכור פועלים קאמרינן

אמר רב ספרא צלותיה דאברהם מכי משחרי כותלי

אמר רב יוסף אנן מאברהם ניקום וניגמר אמר רבא תנא גמר מאברהם ואנן לא גמרינן מיניה דתניא (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול בשר ערלתו מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזריזין מקדימין למצות שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבקר ויחבוש וגו׳

אלא אמר רבא רב יוסף הא קא קשיא ליה דתנן חל ערבי פסחים להיות בע״ש נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה ונשחטיה מכי משחרי כותלי

מאי קושיא ודילמא כותלי דבית המקדש בשש ומחצה משחרי משום דלא מכווני טובא א״נ שאני אברהם דאיצטגנינות גדולה היתה בלבו א״נ משום דזקן ויושב בישיבה הוה דא״ר חמא בר׳ חנינא מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם

היו במצרים ישיבה עמהם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל היו במדבר ישיבה עמהם שנאמר (במדבר יא, טז) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית כד, א) ואברהם זקן בא בימים יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית כז, א) ויהי כי זקן יצחק יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית מח, י) ועיני ישראל כבדו מזוקן

אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית כד, ב) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו אר״א שמושל בתורת רבו (בראשית טו, ב) הוא דמשק אליעזר א״ר אלעזר שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים

אמר רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה שנאמר (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו׳ א״ל רב שימי בר חייא לרב ואימא שבע מצות הא איכא נמי מילה ואימא שבע מצות ומילה א״ל א״כ מצותי ותורותי למה לי

אמר (רב) ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר תורותי אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה

מתיא בן שמואל אמר וכו׳ והוא אומר הן מאן אמר הן אילימא הך דקאי אאיגרא הוא חלים והוא מפשר אלא הך דקאי אארעא מנא ידע

איבעית אימא הך דקאי אארעא ואיבעית אימא הך דקאי אאיגרא איבעית אימא הך דקאי אאיגרא אמר איהו האיר פני כל המזרח וא״ל הך דקאי אארעא עד שבחברון וא״ל איהו הן

ואיבעית אימא הך דקאי אארעא אמר איהו האיר פני כל המזרח וא״ל עד שבחברון וא״ל הן

ולמה הוצרכו לכך וכו׳ ומי מיחליף והתניא רבי אומר אינו דומה תימור של לבנה לתימור של חמה תימור של לבנה מתמר ועולה כמקל תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן תנא דבי רבי ישמעאל יום המעונן היה ומפציע לכאן ולכאן אמר רב פפא שמע מינה יומא דעיבא כוליה שמשא

למאי נפקא מינה לשטוחי עורות אי נמי לכדדרש רבא אשה לא תלוש לא בחמה ולא בחמי חמה

אמר רב נחמן זוהמא דשימשא קשי משימשא וסימניך דנא דחלא שברירי דשימשא קשו משימשא וסימניך דילפא

דף כט עמוד א

הרהורי עבירה קשו מעבירה וסימניך ריחא דבישרא שילהי דקייטא קשיא מקייטא וסימניך תנורא שגירא

אישתא דסיתוא קשיא מדקייטא וסימניך תנורא קרירא מיגמר בעתיקתא קשיא מחדתא וסימניך טינא בר טינא

א״ר אבהו מ״ט דרבי דכתיב (תהלים כב, א) למנצח על אילת השחר מה אילה זו קרניה מפצילות לכאן ולכאן אף שחר זה מפציע לכאן ולכאן

א״ר זירא למה נמשלה אסתר לאילה לומר לך מה אילה רחמה צר וחביבה על בעלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה אף אסתר היתה חביבה על אחשורוש כל שעה ושעה כשעה ראשונה א״ר אסי למה נמשלה אסתר לשחר לומר לך מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים

והא איכא חנוכה ניתנה לכתוב קא אמרינן הניחא למאן דאמר אסתר ניתנה לכתוב אלא למאן דאמר אסתר לא ניתנה לכתוב מאי איכא למימר

מוקים לה כר׳ בנימין בר יפת אמר ר׳ אלעזר דאמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר למה נמשלו תפלתן של צדיקים כאילת לומר לך מה אילה זו כל זמן שמגדלת קרניה מפצילות אף צדיקים כל זמן שמרבין בתפלה תפלתן נשמעת

שחטו את התמיד אימת אילימא בשאר ימות השנה לא סגיא דלאו כהן גדול אלא ביום הכפורים מאור הלבנה מי איכא

הכי קאמר וביום הכפורים כי אמר ברק ברקאי הורידו כ״ג לבית הטבילה

תני אבוה דרבי אבין לא זו בלבד אמרו אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה בלילה תשרף בשלמא עולת העוף מאי דהוה הוה אלא קומץ

דף כט עמוד ב

נהדרה ונהדר ונקמצה ביממא הוא תני לה והוא אמר לה כלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו

מיתיבי זה הכלל כל הקרב ביום קדוש ביום וכל הקרב בלילה קדוש בלילה וכל הקרב בין ביום ובין בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה קתני מיהת כל הקרב ביום קדוש ביום אין בלילה לא דילמא אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל

מתיב רבי זירא סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה

כיצד יעשה יניחנו לשבת הבאה שאפילו עמדה על השלחן ימים רבים אין בכך כלום ואמאי תקדוש ותיפסל

אמר רבא מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב ואבוה דר׳ אבין נמי מתניתא קאמר וקסבר לילה אין מחוסר זמן יום מחוסר זמן

כי מטי בי שמשי תקדוש ותפסול אמר רבינא שקדם וסלקו מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמר אפילו תימא בשלא קדם וסלקו כיון שסדרו שלא כמצותו נעשה כמו שסדרו הקוף

זה הכלל היה במקדש בשלמא רגלים משום ניצוצות אלא ידים מאי טעמא אמר רבי אבא זאת אומרת

דף ל עמוד א

מצוה לשפשף מסייע ליה לרבי אמי דאמר רבי אמי אסור לאדם שיצא בניצוצות שעל גבי רגליו מפני שנראה ככרות שפכה ומוציא לעז על בניו שהן ממזרים

אמר רב פפא צואה במקומה אסור לקרות ק״ש היכי דמי אי דנראית פשיטא אי דלא נראית לא ניתנה תורה למלאכי השרת לא צריכא דיושב ונראית עומד ואינה נראית

ומאי שנא מצואה על בשרו דאיתמר צואה על בשרו או שהיו ידיו בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק״ש ורב חסדא אמר אסור לקרות ק״ש במקומה נפיש זוהמא שלא במקומה לא נפיש זוהמא

ת״ר הלכה בסעודה אדם יוצא להשתין מים נוטל ידו אחת ונכנס דיבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס וכשהוא נוטל לא יטול מבחוץ ויכנס מפני חשד אלא נכנס ויושב במקומו ונוטל שתי ידיו ומחזיר הטפיח על האורחין

א״ר חסדא לא אמרן אלא לשתות אבל לאכול נוטל מבחוץ ונכנס דמידע ידיע דאנינא דעתיה אמר רב נחמן בר יצחק ואנא אפילו לשתות נמי מידע ידעי דאנינא דעתאי

מתני׳ אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו טהור עד שיטבול חמש טבילות ועשרה קדושין טובל כ״ג ומקדש בו ביום וכולן בקדש על בית הפרוה חוץ מזו בלבד פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם קידש ידיו ורגליו

גמ׳ שאלו את בן זומא טבילה זו למה אמר להם ומה המשנה מקודש לקודש וממקום שענוש כרת למקום שענוש כרת טעון טבילה המשנה מחול לקודש וממקום שאין ענוש כרת למקום שענוש כרת אינו דין שטעון טבילה

רבי יהודה אומר סרך טבילה היא זו כדי שיזכור טומאה ישנה שבידו ויפרוש

במאי קא מיפלגי

דף ל עמוד ב

באחולי עבודה קא מיפלגי לבן זומא מחיל עבודה לר״י לא מחיל עבודה

ולבן זומא מי מחיל והתניא כהן גדול שלא טבל ולא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה עבודתו כשרה אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו שחרית ועבד עבודה עבודתו פסולה

אלא למיקם בעשה קא מיפלגי לבן זומא קאי בעשה לר׳ יהודה לא קאי בעשה

ומי אית ליה לר׳ יהודה האי סברא והתניא מצורע טובל ועומד בשער ניקנור רבי יהודה אומר אינו צריך טבילה שכבר טבל מבערב

ההוא כדתני טעמא שכבר טבל מבערב

ודקארי לה מאי קארי לה משום דקא בעי למרמא אחריתי עליה לשכת המצורעין ששם מצורעין טובלין ר״י אומר לא מצורעין בלבד אמרו אלא כל אדם

לא קשיא הא דטביל הא דלא טביל אי דלא טביל הערב שמש בעי אלא אידי ואידי דטביל הא דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה

אי אסח דעתיה הזאת שלישי ושביעי בעי דאמר ר׳ דוסתאי בר מתון אמר רבי יוחנן הסח הדעת צריך הזאה שלישי ושביעי

אלא אידי ואידי דלא אסח דעתיה ולא קשיא הא דטביל על דעת ביאת מקדש הא דלא טביל על דעת ביאת מקדש ואב״א תני לא מצורעין אמרו אלא כל אדם

רבינא אמר רבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי מצורע אין צריך טבילה לדידכו אודו לי איזי מיהת דלא מצורעין בלבד אמרו אלא כל אדם ורבנן מצורע דיש בטומאה כל אדם לא דיישי בטומאה

א״ל אביי לרב יוסף נימא רבנן דפליגי עליה דר״י כבן זומא סבירא להו והאי דקתני מצורע להודיעך כחו דר״י או דילמא שאני מצורע דדייש בטומאה א״ל שאני מצורע דדייש בטומאה

א״ל אביי לרב יוסף (לר״י דאמר סרך) טבילה (היא) זו

דף לא עמוד א

חוצץ או אינו חוצץ אמר ליה כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון

אמר ליה אביי לרב יוסף ביאה במקצת שמה ביאה או לא א״ל בהונות יוכיחו שהן ביאה במקצת ותניא מצורע טובל ועומד בשער ניקנור איבעיא להו מהו שיעשה סכין ארוכה וישחוט

תיבעי לבן זומא תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר׳ יהודה תבעי לבן זומא עד כאן לא מחייב בן זומא אלא לגואי אבל לבראי לא או דילמא אתי לאימשוכי

תיבעי לרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה ע״כ לא קאמרי רבנן התם דלא קא עביד עבודה אבל הכא דקא עביד עבודה לא או דילמא לא שנא תיקו

חמש טבילות ועשרה קידושין טובל ת״ר חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כ״ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש בבית הפרוה חוץ מראשונה שהיתה בחול ע״ג שער המים ובצד לשכתו היתה אמר אביי שמע מיניה עין עיטם גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות

דתנן כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר אמות חוץ משל אולם ותניא (ויקרא טו, יג) ורחץ בשרו במים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום ג׳ אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה

דף לא עמוד ב

והא איכא אמה תקרה ואמה מעזיבה שערים דבית המקדש כיון דשישא נינהו במשהו עבדי להו והא איכא האיך משהו כיון דלא הואי אמתא לא חשיב לה

פרסו סדין של בוץ וכו׳ מאי שנא של בוץ כדאמר רב כהנא כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ הכא נמי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ

מתני׳ פשט ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו הביאו לו את התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו קבל את הדם וזרקו

נכנס להקטיר קטורת של שחר ולהיטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האברים והחביתין ואת היין קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאברים של בין הערבים בין איברים לנסכים

אם היה כ״ג זקן או איסטניס מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתן

גמ׳ אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כר״מ דאי ר״מ כיון דאמר תרי קידושי אלבישה עביד להו הכא נמי ליעביד תרי קידושי אלבישה

אמר להו רב פפא בין לרבנן בין לר״מ חד אפשיטה דבגדי קודש וחד אלבישה והכא בהא קא מיפלגי (ויקרא טז, כג) ופשט ורחץ (ורחץ) ולבש ר״מ סבר מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה לובש ואח״כ מקדש אף פשיטה פושט ואח״כ מקדש

ורבנן סברי מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה כשהוא לבוש מקדש אף פשיטה כשהוא לבוש מקדש

אמרו ליה רבנן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם פשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו רבי מאיר אומר פשט וקידש ידיו ורגליו וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו אמר להו אי תניא תניא

בשלמא לרבי מאיר היינו דמשכחת לה

דף לב עמוד א

עשרה קידושין אלא לרבנן תשעה הוו אמרי לך רבנן קידושא בתרא כי פשיט בגדי קדש ולביש בגדי חול עביד ליה התם

ת״ר (ויקרא טז, כג) ובא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא אינו בא אלא להוציא את הכף ואת המחתה (שכל) הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה מאי טעמא

אמר רב חסדא גמירי חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום ואי כסדרן לא משכחת להו אלא שלש טבילות ושש קידושין

תניא אמר ר׳ יהודה מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום ת״ל ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד ורחץ בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה

אמר רבי מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום שנאמר (ויקרא טז, ד) כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור ובמצנפת בד יצנוף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה ואומר בגדי קדש הם הוקשו כל הבגדים כולן זה לזה

וחמש עבודות הן תמיד של שחר בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן אילו ואיל העם בבגדי זהב כף ומחתה בבגדי לבן תמיד של בין הערבים בבגדי זהב

ומנין שכל טבילה וטבילה צריכה שני קידושין ת״ל ופשט ורחץ ורחץ ולבש

ר״א ברבי שמעון אומר ק״ו ומה במקום שאין טעון טבילה טעון קידוש מקום שטעון טבילה אינו דין שטעון קידוש

אי מה להלן קידוש אחד אף כאן קידוש אחד ת״ל (ויקרא טז, כג) ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש מה ת״ל אשר לבש כלום אדם פושט אלא מה שלבש אלא להקיש פשיטה ללבישה מה לבישה טעון קידוש אף פשיטה טעון קידוש

א״ר יהודה מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום תלמוד לומר ובא אהרן אל אהל מועד ורחץ את בשרו במים במקום קדוש הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה אשכחן מבגדי לבן לבגדי זהב מבגדי זהב לבגדי לבן מנין

דף לב עמוד ב

תנא דבי רבי ישמעאל קל וחומר מה בגדי זהב שאין כהן נכנס בהן לפני ולפנים טעון טבילה בגדי לבן שנכנס בהן לפני ולפנים אינו דין שטעון טבילה איכא למפרך מה לבגדי זהב שכן כפרתן מרובה אלא נפקא ליה מדרבי

אמר רבי מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום ת״ל כתנת בד קודש ילבש הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה שטעון טבילה אשכחן מבגדי זהב לבגדי לבן מבגדי לבן לבגדי זהב מנין

תנא דבי רבי ישמעאל ק״ו מה בגדי לבן שאין כפרתן מרובה טעונין טבילה בגדי זהב שכפרתן מרובה אינו דין שטעונין טבילה

איכא למפרך מה לבגדי לבן שכן נכנס בהן לפני ולפנים היינו דקתני ואומר בגדי קודש הם ורחץ את בשרו במים ולבשם

וחמש עבודות הן תמיד של שחר בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן אילו ואיל העם בבגדי זהב כף ומחתה בבגדי לבן תמיד של בין הערבים בבגדי זהב

ומנין שכל טבילה וטבילה צריכה ב׳ קידושין תלמוד לומר ופשט ורחץ ורחץ ולבש האי בטבילה כתיב אם אינו ענין לטבילה דנפקא ליה מבגדי קדש הם תנהו ענין לקידוש

וליכתביה רחמנא בלשון קידוש הא קמ״ל דטבילה כקידוש מה קידוש במקום קדוש אף טבילה במקום קדוש

ורבי יהודה קידוש מנא ליה נפקא ליה מדרבי אלעזר בר׳ שמעון

אמר רב חסדא הא דרבי מפקא מדר׳ מאיר ומפקא מדרבנן מפקא מדרבנן דאילו רבנן אמרי כשהוא לבוש מקדש ואיהו אמר כשהוא פושט מקדש ומפקא מדר׳ מאיר דאילו ר״מ אמר הך קידוש בתרא כשהוא לבוש מקדש ואיהו אמר כשהוא פושט מקדש

אמר רב אחא בר יעקב הכל מודין בקידוש שני שלובש ואחר כך מקדש מ״ט דאמר קרא (שמות ל, כ) או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה יצא זה שמחוסר לבישה וגישה

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי לא רב חסדא אית ליה דרב אחא ולא רב אחא אית ליה דרב חסדא דאם כן לרבי הוו ליה חמיסר קידושין

הביאו לו את התמיד קרצו וכו׳ מאי קרצו אמר עולא לישנא דקטלא הוא אמר רב נחמן בר יצחק מאי קרא (ירמיהו מו, כ) עגלה יפהפיה מצרים קרץ מצפון בא בא מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מלכא יאי הוה מצרים עממין קטולין מציפונא ייתון עלה קרצו בכמה אמר עולא ברוב שנים

וכן אמר ר׳ יוחנן ברוב שנים ואף ריש לקיש סבר ברוב שנים דאמר ריש לקיש וכי מאחר ששנינו רובו של אחד כמוהו למה שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה לפי ששנינו הביאו לו את התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו וקיבל את הדם וזרקו יכול לא מירק יהא פסול

יכול לא מירק יהא פסול אם כן הויא ליה עבודה באחר (ותנן) כל עבודות יום הכפורים אינן כשרות אלא בו הכי קאמר יכול יהא פסול מדרבנן

דף לג עמוד א

לכך שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה וכי מאחר דאפילו פסולא מדרבנן ליכא למה לי למרק מצוה למרק

אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא ואליבא דאבא שאול מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים וסידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות

והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות קודם לקטורת וקטורת קודם לאברים ואברים למנחה ומנחה לחביתין וחביתין לנסכין

ונסכין למוספין ומוספין לבזיכין ובזיכין לתמיד של בין הערבים שנאמר (ויקרא ו, ה) והקטיר עליה חלבי השלמים עליה השלם כל הקרבנות כולן

אמר מר מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת מנא לן דתניא (ויקרא ו, ב) היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדול׳ ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת

ואיפוך אנא מסתברא מערכה גדולה עדיפא שכן כפרתה מרובה

אדרבה מערכה שניה עדיפא שכן מכניסין ממנה לפנים אפי׳ הכי כפרתה מרובה עדיפא ואיבעית אימא אי לא משכח עצים למערכה שניה מי לא מעייל ממערכה גדולה

מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים מנא לן דכתיב (ויקרא ו, ה) ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר עליה ולא על חברתה מכלל דאיתא לחברתה

והאי עליה מיבעי ליה לגופיה תרי עליה כתיבי

סידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי אע״ג דהכא כתיב בבקר בבקר והכא כתיב בבקר בבקר אפי׳ הכי מכשיר עדיף מכשיר מאי ניהו שני גזירי עצים והא אמרת שני גזירי עצים למערכה גדולה אזלי

אמר רבי ירמיה שום עצים רבינא אמר הואיל והתחיל במערכה גומר רב אשי אמר אי לא משכח עצים למערכה שניה מי לא מעייל ממערכה גדולה

ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות מאי טעמא אמר אביי גמרא גמירנא סברא לא ידענא ורבא אמר כריש לקיש דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות

דף לג עמוד ב

וכי עייל להיכל במזבח פגע ברישא דתניא שלחן בצפון משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ומנורה בדרום משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה מזבח ממוצע ועומד באמצע ומשוך כלפי חוץ קימעא ונוקמיה להדייהו כיון דכתיב (שמות כו, לה) ואת המנורה נכח השלחן בעינן דחזו אהדדי

אמר רבא ש״מ מדריש לקיש עבורי דרעא אטוטפתא אסור היכי עביד מדרעא לטוטפתא

והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות מאי טעמא אמר אביי ההוא בבקר בבקר דשני גזירי עצים דלא צריכי שדינהו להכא חד שדייה להטבת חמש נרות דליקדמי לדם התמיד וחד שדייה לדם התמיד דנקדמיה להטבת שתי נרות

חד שדייה להטבת חמש נרות דליקדמי לדם התמיד דהכא תלתא והכא תרי

וחד שדייה לדם התמיד דנקדמיה להטבת שתי נרות אע״ג דהכא תרי והכא תרי מכפר עדיף

אמר ליה רב פפא לאביי ואימא חד שדייה לדישון מזבח הפנימי דנקדמיה לדם התמיד דהכא תלתא והכא תרי וחד שדייה לדם התמיד דנקדום להטבת חמש נרות דאף על גב דהכא תרי והכא תרי מכפר עדיף אם כן אפסוקי במאי מפסקת להו

הניחא לריש לקיש דאמר למה מטיבין וחוזרים ומטיבין כדי להרגיש כל העזרה כולה שפיר

אלא לרבי יוחנן דאמר בבקר בבקר חלקהו לשני בקרים מאי איכא למימר

אמר ליה רבינא לרב אשי האי בבקר בבקר דעצים מי מייתר הא מיבעי ליה לגופיה דקאמר רחמנא נקדמו למערכה שניה של קטורת אמר ליה ולאו מי אוקימנא עליה ולא על חברתה מכלל דאיתה לחברתה

מאי שנא דעביד הטבת חמש נרות ברישא נעביד הטבת שתי נרות ברישא כיון דאתחיל בהו עביד רובי ונעביד שית אמר קרא (שמות ל, ז) בהיטיבו את הנרות יקטירנה ואין נרות פחותות משתים

והטבת שתי נרות קודמת לקטורת דאמר קרא בהיטיבו את הנרות והדר יקטירנה

וקטורת לאברים דתניא יוקדם דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בקר אחד בלבד

ואברים למנחה דתניא מניין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר

דף לד עמוד א

ת״ל (ויקרא ו, ה) וערך עליה העולה ואמר רבא העולה היא עולה ראשונה

ומנחה לחביתין עולה ומנחה

וחביתין לנסכים שום מנחה

ונסכים למוספין זבח ונסכים ומוספין לבזיכין והתניא בזיכין קודמין למוספין תנאי היא

אמר אביי מסתברא כמאן דאמר מוספין קודמין לבזיכין לאו מי אמרת בבקר בבקר להקדים הכא נמי ביום ביום לאחר

מ״ט דמאן דאמר בזיכין קודמין למוספין גמר חוקה חוקה מחביתין

אי מהתם גמר ליגמרה כולה מילתא מהתם להכי אהני ביום ביום לאחר

קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים וכו׳ מני אי רבנן בין דם לנרות מיבעי ליה אי אבא שאול בין נרות לאיברים מיבעי ליה

לעולם רבנן היא ובסידרא לא קא מיירי

ושל בין הערבים היתה קריבה בין איברים לנסכים וכו׳ מנא הני מילי אמר ר׳ יוחנן דאמר קרא (במדבר כח, ח) כמנחת הבקר וכנסכו תעשה מה מנחת הבקר קטורת קודמת לנסכים אף כאן קטורת קודמת לנסכים

אי מה להלן קטורת קודמת לאיברים אף כאן קטורת קודמת לאיברים מי כתיב כאיברי הבקר כמנחת הבקר כתיב כמנחת הבקר ולא כאיברי הבקר

תנו רבנן (במדבר כח, ז) ונסכו רביעית ההין ילמד של שחרית משל ערבית

דף לד עמוד ב

רבי אומר ערבית משל שחרית

בשלמא לרבנן האי בתמיד של בין הערבים כתיב אלא ר׳ מ״ט אמר רבה בר עולא אמר קרא (במדבר כח, ז) לכבש האחד איזהו כבש שנאמר בו אחד הוי אומר זה תמיד של שחר

ורבנן מאי אחד מיוחד שבעדרו ורבי (דברים יב, יא) מומבחר נדריך נפקא ורבנן חד בחובה וחד בנדבה וצריכי

אם היה כ״ג זקן או איסטניס וכו׳ תניא א״ר יהודה עששיות של ברזל היו מחמין מערב יוה״כ ומטילין לתוך צונן כדי שתפיג צינתן והלא מצרף אמר רב ביבי שלא הגיע לצירוף אביי אמר אפי׳ תימא שהגיע לצירוף דבר שאין מתכוין מותר

ומי אמר אביי הכי והתניא (ויקרא יב, ג) בשר ערלתו אפי׳ במקום שיש שם בהרת יקוץ דברי ר׳ יאשיה והוינן בה קרא ל״ל ואמר אביי לר׳ יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור

הני מילי בכל התורה כולה אבל הכא צירוף דרבנן הוא

מתני׳ הביאוהו לבית הפרוה ובקדש היתה פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם קדש ידיו ורגליו ופשט ר״מ אומר פשט קדש ידיו ורגליו ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן לבש וקדש ידיו ורגליו

בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה בין הערבים הנדויין של שמונה מאות זוז דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים בשחר היה לובש של שמונה עשר מנה ובין הערבים של שנים עשר מנה הכל שלשים מנה אלו משל ציבור ואם רצה להוסיף מוסיף משלו

דף לה עמוד א

גמ׳ מאי פרוה אמר רב יוסף פרוה אמגושא

פרסו סדין של בוץ מאי שנא של בוץ אמר רב כהנא כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ

בשחר היה לובש פלוסין של שמונה עשר וכו׳ ותנא מניינא אתא לאשמועינן הא קמ״ל דבציר מהני לא נעביד הא אי בציר מהני וטפי אהני לית לן בה

דכולי עלמא מיהת דשחר עדיפי מנא לן אמר רב הונא בריה דרב עילאי אמר קרא (ויקרא טז, ד) בד בד בד בד מובחר בבד

דף לה עמוד ב

מיתיבי (יחזקאל מד, יט) ולבשו בגדים אחרים ולא יקדשו את העם בבגדיהם

מאי לאו אחרים חשובין מהן לא אחרים פחותים מהן

תני רב הונא בר יהודה ואמרי לה רב שמואל בר יהודה אחר שכלתה עבודת ציבור כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לציבור פשיטא

מהו דתימא ניחוש שמא לא ימסרנה יפה יפה קמ״ל אמרו עליו על רבי ישמעאל בן פאבי שעשתה לו אמו כתונת של מאה מנה ולובשה ועובד בה עבודת יחיד ומסרה לציבור

אמרו עליו על ר׳ אלעזר בן חרסום שעשתה לו אמו כתונת משתי ריבוא ולא הניחוהו אחיו הכהנים ללובשה מפני שנראה כערום ומי מתחזי והאמר מר חוטן כפול ששה אמר אביי כחמרא במזגא

ת״ר עני ועשיר ורשע באין לדין לעני אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו כלום עני היית יותר מהלל

אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון

אמרו אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היתה וירד עליו שלג מן השמים כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון אבטליון אחי בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום המעונן הוא הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת

עשיר אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי אומרים לו כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות בים ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתיפו ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה

פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא אמר להן בבקשה מכם הניחוני ואלך ללמוד תורה אמרו לו חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותך ומימיו לא הלך וראה אותן אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה

רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי אומרים לו כלום נאה היית מיוסף אמרו עליו על יוסף הצדיק בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית

אמרה לו השמע לי אמר לה לאו אמרה לו הריני חובשתך בבית האסורין אמר לה (תהלים קמו, ז) ה׳ מתיר אסורים הריני כופפת קומתך (תהלים קמו, ח) ה׳ זוקף כפופים הריני מסמא את עיניך (תהלים קמו, ח) ה׳ פוקח עורים נתנה לו אלף ככרי כסף לשמוע אליה לשכב אצלה להיות עמה ולא רצה לשמוע אליה

לשכב אצלה בעוה״ז להיות עמה לעוה״ב נמצא הלל מחייב את העניים רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים יוסף מחייב את הרשעים

מתני׳ בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב והכהן עומד במזרח ופניו למערב וסומך שתי ידיו עליו ומתודה

וכך היה אומר אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר וגו׳ והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

דף לו עמוד א

גמ׳ מאן שמעת לי׳ דאמר בין האולם ולמזבח צפון רבי

אלעזר ברבי שמעון היא דתניא איזהו צפון מקיר של מזבח צפוני ועד כותל העזרה וכנגד כל המזבח כולו צפון דברי ר׳ יוסי בר׳ יהודה ר׳ אלעזר בר״ש מוסיף אף בין האולם ולמזבח רבי מוסיף אף מקום דריסת רגלי הכהנים ואף מקום דריסת רגלי ישראל אבל מן החליפות ולפנים הכל מודים שפסול

לימא רבי אלעזר ברבי שמעון היא ולא רבי אפילו תימא רבי ורבי השתא אדרבי יוסי ברבי יהודה מוסיף אדרבי אלעזר ברבי שמעון לא מוסיף

אנן הכי קא אמרינן אי רבי היא נוקמיה בכולה עזרה אלא מאי רבי אלעזר ברבי שמעון היא ונוקמיה בין מזבח ולכותל

אלא מאי אית לך למימר משום חולשא דכהן גדול לרבי נמי משום חולשא דכהן גדול

ראשו לדרום ופניו למערב היכי משכחת לה אמר רב בעוקם את ראשו ונוקמיה להדיא אמר אביי גזירה שמא ירביץ גללים

תנו רבנן כיצד סומך הזבח עומד בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרנות של זבח ובלבד שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הזבח ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם ועל עולה עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני דברי רבי יוסי הגלילי

רבי עקיבא אומר אין עולה באה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה

במאי קא מיפלגי אמר ר׳ ירמיה

דף לו עמוד ב

בלאו דנבילה קא מיפלגי

ר״ע סבר לאו מעליא הוא ורבי יוסי הגלילי סבר לאו לאו מעליא הוא

אביי אמר דכ״ע לאו דנבילה לאו מעליא הוי והכא בתעזוב קא מיפלגי

דרבי עקיבא סבר תעזוב מעיקרא משמע ורבי יוסי הגלילי סבר השתא משמע

ת״ר כיצד מתודה עויתי פשעתי וחטאתי וכן בשעיר המשתלח הוא אומר (ויקרא טז, כא) והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם וכן במשה הוא אומר (שמות לד, ז) נושא עון ופשע וחטאה דברי ר׳ מאיר וחכ״א עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר (במדבר טו, לא) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה

פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר (מלכים ב ג, ז) מלך מואב פשע בי ואומר (מלכים ב ח, כב) אז תפשע לבנה בעת ההיא לכל חטאתם אלו השגגות וכן הוא אומר (ויקרא ד, ב) נפש כי תחטא בשגגה ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות

אלא כך היה מתודה חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך אני וביתי וכו׳ וכן בדוד הוא אומר (תהלים קו, ו) חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו וכן בשלמה הוא אומר (מלכים א ח, מז) חטאנו (והרשענו ומרדנו) וכן בדניאל הוא אומר (דניאל ט, ה) חטאנו (והעוינו) והרשענו ומרדנו אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הקב״ה רבש״ע בשעה שישראל חוטאין לפניך ועושין תשובה עשה להם זדונות כשגגות

אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתבר טעמיה דר׳ מאיר דקמסייע ליה קרא דמשה קמ״ל

ההוא דנחית קמיה דרבה ועבד כר״מ א״ל שבקת רבנן ועבדת כר״מ א״ל כר״מ סבירא לי כדכתיב בספר אורייתא דמשה

ת״ר וכפר בכפרת דברים הכתוב מדבר אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא כפרת דמים

הרי אני דן נאמרה כאן כפרה ונאמרה להלן כפרה מה כפרה האמורה בשעיר דברים אף כפרה האמורה בפר דברים

ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (ויקרא טז, ו) והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ועדיין לא נשחט הפר

מאי ואם נפשך לומר וכי תימא נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים הרי הוא אומר וכפר ועדיין לא נשחט הפר

דף לז עמוד א

ומנין שבאנא נאמר כאן כפרה ונאמר להלן בחורב כפרה מה להלן באנא אף כאן באנא ומנין שבשם נאמר כאן כפרה ונאמרה בעגלה ערופה כפרה מה להלן בשם אף כאן בשם

אמר אביי בשלמא חורב מעגלה ערופה לא יליף מאי דהוה הוה אלא עגלה ערופה תיליף מחורב וכי תימא ה״נ והתנן הכהנים אומרים (דברים כא, ח) כפר לעמך ישראל ואילו באנא לא קא אמר קשיא

והן עונין אחריו תניא רבי אומר (דברים לב, ג) כי שם ה׳ אקרא הבו גודל לאלהינו אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקב״ה אתם הבו גודל חנניה בן אחי ר׳ יהושע אומר (משלי י, ז) זכר צדיק לברכה אמר להם נביא לישראל בשע׳ שאני מזכיר צדיק עולמים אתם תנו ברכה

מתני׳ בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ושם שני שעירים וקלפי היתה שם ובה שני גורלו׳ של אשכרוע היו ועשאן בן גמלא של זהב והיו מזכירים אותו לשבח

בן קטין עשה י״ב דד לכיור שלא היה לו אלא שנים ואף הוא עשה מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה

מונבז המלך היה עושה כל ידות הכלים של יוה״כ של זהב הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתח היכל ואף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה נקנור נעשו נסים לדלתותיו והיו מזכירין אותן לשבח

גמ׳ מדקאמר לצפון המזבח מכלל דמזבח לאו בצפון קאי מני ראב״י היא דתניא (ויקרא א, יא) צפונה לפני ה׳ שיהא צפון כולו פנוי דברי ראב״י

והא רישא ר״א בר״ש היא כולה ראב״י היא ותני בבין האולם ולמזבח

הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו אמר רב יהודה המהלך לימין רבו הרי זה בור תנן הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו

ועוד תניא שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע גדול בימינו וקטן משמאלו וכן מצינו בשלשה מלאכי השרת שבאו אצל אברהם מיכאל באמצע גבריאל בימינו ורפאל בשמאלו

תרגומא רב שמואל בר פפא קמיה דרב אדא כדי שיתכסה בו רבו והתניא המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח דמצדד אצדודי

וקלפי היתה שם ובה שני גורלות ת״ר (ויקרא טז, ח) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות [גורלות] של כל דבר

יכול יתן שנים על זה ושנים על זה ת״ל גורל אחד לה׳ וגורל אחד לעזאזל אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה ושל שם ושל עזאזל על זה ת״ל גורל אחד [לה׳ אין כאן לה׳ אלא אחד ואין כאן לעזאזל אלא א׳] א״כ מה ת״ל גורלות שיהיו שוין שלא יעשה אחד של זהב ואחד של כסף אחד גדול ואחד קטן

גורלות של כל דבר פשיטא לא צריכא לכדתניא לפי שמצינו בציץ שהשם כתוב עליו והוא של זהב יכול אף זה כן ת״ל גורל גורל ריבה ריבה של זית ריבה של אגוז ריבה של אשכרוע

בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור וכו׳ תנא כדי שיהיו שנים עשר אחיו הכהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת תנא שחרית במילואו מקדש ידיו ורגליו מן העליון ערבית בירידתו מקדש ידיו ורגליו מן התחתון

ואף הוא עשה מוכני לכיור וכו׳ מאי מוכני אמר אביי גילגלא דהוה משקעא ליה

מונבז המלך עשה כל ידות הכלים וכו׳ נעבדינהו לדידהו דזהב

דף לז עמוד ב

אמר אביי בידות סכינין מיתיבי אף הוא עשה כני כלים ואוגני כלים וידות כלים וידות סכינין של יום הכפורים של זהב תרגומא אביי בקתתא דנרגי וחציני

הילני אמו עשתה נברשת של זהב וכו׳ תנא בשעה שהחמה זורחת ניצוצות יוצאין ממנה והכל יודעין שהגיע זמן קריאת שמע

מיתיבי הקורא את שמע. שחרית עם אנשי משמר ואנשי מעמד לא יצא מפני שאנשי משמר משכימין ואנשי מעמד מאחרים אמר אביי לשאר עמא דבירושלים

ואף היא עשתה טבלא שמעת מינה כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה אמר ר״ל משום רבי ינאי באלף בית

מיתיבי כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא אימא רואה וכותב כמה שכתוב בטבלא

מיתיבי כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא ומה כתוב בטבלא (במדבר ה, יט) אם שכב איש אותך [ואם לא שכב] אם שטית אם לא שטית התם

דף לח עמוד א

בסירוגין

ניקנור נעשו נסים לדלתותיו ת״ר מה נסים נעשו לדלתותיו אמרו כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים בחזירתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו נטלו אחת מהן והטילוה לים ועדיין לא נח הים מזעפו

בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה אמר להם הטילוני עמה מיד נח הים מזעפו והיה מצטער על חברתה כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה ויש אומרים בריה שבים בלעתה והקיאתה ליבשה

ועליה אמר שלמה (שיר השירים א, יז) קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים אל תיקרי ברותים אלא ברית ים לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור מפני שנעשו בו נסים ויש אומרים מפני שנחושתן מוצהבת היתה ר׳ אליעזר בן יעקב אומר נחשת קלוניתא היתה והיתה מאירה כשל זהב

מתני׳ ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת

הוגרס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב על הראשונים נאמר (משלי י, ז) זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר (משלי י, ז) ושם רשעים ירקב

גמ׳ ת״ר בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת

כששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב״ה לכבודו בראו שנאמר (ישעיהו מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וחזרו בית גרמו למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר׳ יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה

אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר (במדבר לב, כב) והייתם נקיים מה׳ ומישראל

של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת ת״ר בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן

וכששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב״ה לכבודו בראו שנאמר (משלי טז, ד) כל פעל ה׳ למענהו וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר׳ יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה

אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא

יאמרו ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא׳ והייתם נקיים מה׳ ומישראל

תניא אמר ר׳ ישמעאל פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו כבוד מקום במקומו ומיעט כבודם

אמר ר׳ עקיבא (פעם אחת) סח לי ר׳ ישמעאל בן לוגא פעם אחת יצאתי אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי (ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי נזכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב״ה להחזירה לנו ומפני מה נזכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם

אמר ר׳ יוחנן בן נורי פעם אחת מצאתי זקן א׳ ומגילת סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי דברי לפני ר״ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו

מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך

דף לח עמוד ב

ומשלך יתנו לך אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי׳ כמלא נימא

הוגרס בן לוי וכו׳ תניא כשהוא נותן קולו בנעימה מכניס גודלו לתוך פיו ומניח אצבעו בין הנימין עד שהיו אחיו הכהנים נזקרים בבת ראש לאחוריהם

ת״ר בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב אמרו עליו שהיה נוטל ד׳ קולמוסין בין אצבעותיו ואם היתה תיבה של ד׳ אותיות היה כותבה בבת אחת אמרו לו מה ראית שלא ללמד כולן מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו על הראשונים נאמר (משלי י, ז) זכר צדיק לברכה ועל בן קמצר וחביריו נאמר (משלי י, ז) ושם רשעים ירקב

מאי ושם רשעים ירקב אמר ר׳ אלעזר רקביבות תעלה בשמותן דלא מסקינן בשמייהו מתיב רבינא מעשה בדואג בן יוסף שהניחו [אביו] בן קטן לאמו בכל יום היתה אמו מודדתו בטפחים ונותנת משקלו של זהב לבית המקדש וכשגבר אויב טבחתו ואכלתו

ועליה קונן ירמיה (איכה ב, כ) אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים משיבה רוח הקדש ואומרת אם יהרג במקדש ה׳ כהן ונביא חזי מאי סליק ביה

אמר ר׳ אלעזר צדיק מעצמו ורשע מחבירו צדיק מעצמו דכתיב זכר צדיק לברכה ורשע מחבירו דכתיב ושם רשעים ירקב

אמר ליה רבינא להההוא מרבנן דהוה מסדר אגדתא קמיה מנא הא מילתא דאמור רבנן זכר צדיק לברכה א״ל דהא כתיב זכר צדיק לברכה מדאורייתא מנא לן דכתיב (בראשית יח, יז) וה׳ אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה וכתיב (בראשית יח, יח) ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום

מנא הא מילתא דאמור רבנן שם רשעים ירקב א״ל דהא כתיב ושם רשעים ירקב מדאורייתא מנא לן דכתיב (בראשית יג, יב) ויאהל עד סדום וכתיב ואנשי סדום רעים וחטאים לה׳ מאד

אמר ר׳ אלעזר צדיק דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם רשע דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם צדיק דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם עובדיה רשע דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם זה עשו

(אמר) ר׳ אלעזר מברכתן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים מברכתן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים דכתיב (בראשית יח, יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו׳ וכתיב בתריה (בראשית יח, כ) ויאמר ה׳ זעקת סדום ועמורה כי רבה

ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים דכתיב ואנשי סדום רעים וחטאים לה׳ וה׳ אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו (אמר) ר׳ אלעזר אפי׳ בשביל צדיק אחד עולם נברא שנאמר (בראשית א, ד) וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר (ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב

(אמר) ר׳ אלעזר כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו שנאמר ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני ר׳ אבהו אמר מורידין אותו מגדולתו שנאמר כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי

אמר ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר (קהלת א, ה) וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי (אמר) ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנא׳ (שמואל א ב, ח) כי לה׳ מצוקי ארץ וישת עליהם תבל

(אמר) ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן אפי׳ בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם ר׳ חייא דידיה אמר מהכא (שמואל א ב, ט) רגלי חסידיו ישמור חסידיו טובא משמע אמר רב נחמן בר יצחק חסידו כתיב

(אמר) ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור דבי ר׳ שילא אמרי כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ואינו חוטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור

אמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון

דף לט עמוד א

בא למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה

תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמר (ויקרא יא, מג) ולא תטמאו בהם ונטמתם בם אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם

תנו רבנן (אל) תטמאו בהם ונטמתם בם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא

תנו רבנן (ויקרא יא, מד) והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא

הדרן עלך אמר להם הממונה

מתני׳ **טרף** בקלפי והעלה שני גורלות אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאזל הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב אומר לו אישי כ״ג הגבה שמאלך

נתנן על שני השעירים ואומר לה׳ חטאת רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אלא לה׳ והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

גמ׳ למה לי טרף בקלפי כי היכי דלא ניכוין ולישקול

אמר רבא קלפי של עץ היתה ושל חול היתה ואינה מחזקת אלא שתי ידים

מתקיף לה רבינא בשלמא אינה מחזקת אלא שתי ידים כי היכי דלא ליכוין ולישקול אלא של חול נקדשה אם כן הוה לה כלי שרת של עץ וכלי שרת דעץ לא עבדינן ונעבדה דכסף ונעבדה דזהב התורה חסה על ממונן של ישראל

מתניתין דלא כי האי תנא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר הסגן וכהן גדול מכניסין ידן בקלפי אם בימינו של כהן גדול עולה הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומר לו לכהן גדול דבר מילך

ונימא ליה סגן כיון דלא סליק בידיה חלשא דעתיה

במאי קא מיפלגי מר סבר ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול ומר סבר כי הדדי נינהו

ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה רבי חנינא סגן הכהנים הוא דתניא רבי חנינא סגן הכהנים אומר למה סגן מימינו שאם אירע בו פסול בכהן גדול נכנס סגן ומשמש תחתיו

תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה

והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו

ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן

דף לט עמוד ב

חמצן עד יום מותו

אמר רבה בר (בר) שילא מאי קרא (תהלים עא, ד) אלהי פלטני מיד רשע מכף מעול וחומץ רבא אמר מהכא (ישעיהו א, יז) למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ אשרו חמוץ ואל תאשרו חומץ

תנו רבנן אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק אמר להם בשנה זו הוא מת אמרו לו מניין אתה יודע אמר להם בכל יום הכפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויצא עמי והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים נכנס עמי ולא יצא עמי אחר הרגל חלה שבעה ימים ומת

ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם

ת״ר ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין ולא היה לשון של זהורית מלבין ולא היה נר מערבי דולק

והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי אמר לו היכל היכל מפני מה אתה מבעית עצמך יודע אני בך שסופך עתיד ליחרב וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדוא (זכריה יא, א) פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך

אמר רבי יצחק בן טבלאי למה נקרא שמו לבנון שמלבין עונותיהן של ישראל

אמר רב זוטרא בר טוביה למה נקרא שמו יער דכתיב (מלכים א י, יז) בית יער הלבנון לומר לך מה יער מלבלב אף בית המקדש מלבלב דאמר רב הושעיא בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאין פירות בזמניהן וכיון שהרוח מנשבת בהן היו נושרין פירותיהן שנאמר (תהלים עב, טז) ירעש כלבנון פריו ומהן היתה פרנסה לכהונה

וכיון שנכנסו עובדי כוכבים להיכל יבשו שנאמר (נחום א, ד) ופרח לבנון אומלל ועתיד הקב״ה להחזירה לנו שנאמר (ישעיהו לה, ב) פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה

נתנן על שני השעירים תנו רבנן עשר פעמים מזכיר כהן גדול את השם בו ביום ג׳ בוידוי ראשון ושלשה בוידוי שני ושלשה בשעיר המשתלח ואחד בגורלות

וכבר אמר השם ונשמע קולו ביריחו אמר רבה בר בר חנה מירושלים ליריחו עשרה פרסאות

וציר דלתות ההיכל נשמע בשמונה תחומי שבת עזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת נשים שביריחו אינן צריכות להתבשם מריח קטורת כלה שבירושלים אינה צריכה להתקשט מריח קטורת

אמר רבי (יוסי בן דולגאי) עזים היו לאבא בהרי (מכמר) והיו מתעטשות מריח הקטורת אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה סח לי זקן אחד פעם אחת הלכתי לשילה והרחתי ריח קטורת מבין כותליה

אמר ר׳ ינאי עליית גורל מתוך קלפי מעכבת הנחה אינה מעכבת ורבי יוחנן אמר אף עלייה אינה מעכבת

אליבא דרבי יהודה דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ לא מעכבא כולי עלמא לא פליגי דלא מעכבא כי פליגי אליבא דר׳ נחמיה מ״ד מעכבא כר׳ נחמיה ומאן דאמר לא מעכבא הני מילי עבודה הגרלה לאו עבודה היא

איכא דאמרי

אליבא דרבי נחמיה דאמר מעכבא כולי עלמא לא פליגי דמעכבא

כי פליגי אליבא דר׳ יהודה מאן דאמר לא מעכבא כרבי יהודה ומאן דאמר מעכבא שאני הכא דתנא ביה קרא אשר עלה אשר עלה תרי זימני

מיתיבי מצוה להגריל ואם לא הגריל כשר

בשלמא להך לישנא דאמרת אליבא דרבי יהודה כולי עלמא לא פליגי דלא מעכבא הא מני רבי יהודה היא

דף מ עמוד א

אלא להך לישנא דאמרת פליגי בשלמא למאן דאמר לא מעכבא הא מני ר׳ יהודה היא

אלא למ״ד מעכבא הא מני תני מצוה להניח

ת״ש מצוה להגריל ולהתודות לא הגריל ולא התודה כשר וכי תימא הכי נמי להניח אימא סיפא רבי שמעון אומר לא הגריל כשר לא התודה פסול

מאי לא הגריל אילימא לא הניח מכלל דרבי. שמעון סבר הגרלה מעכבא והתניא מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה דברי רבי שמעון

ר׳ שמעון לא ידע מאי קאמרי רבנן והכי קאמר להו אי הגרלה הגרלה ממש קא אמריתו פליגנא עלייכו בחדא אי הגרלה דקאמריתו היינו הנחה פליגנא עלייכו בתרתי

ת״ש פר מעכב את השעיר

ושעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים

בשלמא פר מעכב את השעיר דאי אקדמיה לשעיר מקמי פר לא עבד ולא כלום אלא שעיר אין מעכב את הפר מאי ניהו

אילימא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו

אלא לאו דאקדים מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה ומדסדרא לא מעכבא עיקרא הגרלה נמי לא מעכבא

לא דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ורבי יהודה היא דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ לא מעכבי

והא במתנות שבפנים קתני

אלא הא מני רבי שמעון היא דאמר הגרלה לא מעכבא

ואיבעית אימא לעולם רבי יהודה היא ונהי דבסדרא לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא

ואזדו לטעמייהו דתניא

דף מ עמוד ב

(ויקרא טז, י) יעמד חי לפני ה׳ לכפר עליו עד מתי יהיה זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר עד שעת וידוי דברים

במאי קא מיפלגי כדתניא לכפר בכפרת דמים הכתוב מדבר וכן הוא אומר (ויקרא טז, כ) וכלה מכפר את הקדש מה להלן בכפרת דמים אף כאן בכפרת דמים דברי רבי יהודה

ר׳ שמעון אומר לכפר עליו בכפרת דברים הכתוב מדבר

ת״ש שאלו תלמידיו את רבי עקיבא עלה בשמאל מהו שיחזור לימין אמר להן אל תתנו מקום לצדוקים לרדות

טעמא דאל תתנו מקום לצדוקים לרדות הא לאו הכי מהדרינן ליה והא אמרת הגרלה מעכבא וכיון דקבעתיה שמאל היכי מהדרינן ליה

אמר רבא הכי קאמרי עלה הגורל בשמאל מהו שיחזירו לו ולשעירו לימין אמר להם אל תתנו מקום לצדוקים לרדות

ת״ש אילו נאמר את השעיר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו ת״ל עלה כיון שעלה שוב אינו צריך

למאי אילימא למצוה מכלל דהנחה מצוה נמי לא אלא לאו לעכב ושמע מינה הגרלה מעכבא הנחה לא מעכבא

אמר רבא הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו עד שעת שחיטה ת״ל אשר עלה כיון שעלה שוב אינו צריך

ת״ש (ויקרא טז, ט) ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטא׳

שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם

ת״ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

דף מא עמוד א

סתם סיפרא מני רבי יהודה וקא תני הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת אלמא הגרלה מעכבא תיובתא דמאן דאמר הגרלה לא מעכבא תיובתא

אמר רב חסדא אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן

אמר רב שימי בר אשי מ״ט דרב חסדא דכתיב (ויקרא יב, ח) ולקחה (ויקרא טו, טו) ועשה או בלקיחה או בעשייה

מיתיבי ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם

ת״ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

והא הכא דלאו שעת לקיחה ולאו שעת עשייה היא וקתני דקבע

אמר רבא הכי קאמר מה במקום שלא קידש הגורל ואפילו בשעת לקיחה ואפילו בשעת עשייה קידש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה מקום שקידש הגורל שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה אינו דין שיקדש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה

ת״ל ועשהו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

ת״ש מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו והעשיר ואח״כ אמר אלו לחטאתו ואלו לעולתו

מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו

והא הכא דלאו שעת לקיחה ולאו שעת עשייה היא וקתני דקבע

אמר רב ששת ותסברא והאמר ר׳ אלעזר אמר ר׳ הושעיא מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא וכיון דלא יצא היכי קבע

אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר מעניותו ה״נ שכבר אמר משע׳ הפרשה

ולר׳ חגא א״ר יאשיה דאמר יצא

דף מא עמוד ב

מאי איכא למימר לא תימא ואח״כ אמר אלא אימא ואחר כך לקח ואמר

לקח מוסיף ומביא חובתו מאי ניהו

דפריק ליה והא אין פדיון לעוף

אמר רב פפא כגון שלקח פרידה אחת אי עולה זבן מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו והאי עולה אזלא לנדבה אי חטאת זבן אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו והאי חטאת אזלא למיתה

גופא א״ר אלעזר א״ר הושעיא מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא ורבי חגא א״ר הושעיא יצא

מיתיבי מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא עשיר שהביא קרבן עני לא יצא שאני התם דכתיב (ויקרא יד, ב) זאת

אי הכי רישא נמי הא רבי רחמנא תורת והתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני ת״ל זאת

ונילף מינה מיעט רחמנא (ויקרא יד, כא) ואם דל הוא

מתני׳ קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד בית שילוחו ולנשחט כנגד בית שחיטתו

בא לו אצל פרו שניה וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר אנא השם (חטאתי עויתי ופשעתי) [ועויתי פשעתי חטאתי] לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך ככתוב בתורת משה עבדך (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ תטהרו והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

גמ׳ איבעיא להו ולנשחט אקשירה קאי או אהעמדה קאי

ת״ש דתני רב יוסף קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד בית שילוחו ולנשחט כנגד בית שחיטתו שלא יתערב זה בזה ולא יתערב באחרים

אי אמרת בשלמא אקשירה קאי שפיר אלא אי אמרת אהעמדה קאי נהי דבחבריה לא מיערב דהאי קטיר ביה והאי לא קטיר ביה באחריני מיהת מיערב אלא לאו שמע מינה אקשירה קאי שמע מינה

א״ר יצחק שתי לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלח אחת צריכה שיעור ואחת אינה צריכה שיעור ולא ידענא הי מינייהו

אמר רב יוסף ניחזי אנן של שעיר המשתלח דבעי חלוקה בעי שיעור ושל פרה דלא בעי חלוקה לא בעי שיעור

מתקיף לה רמי בר חמא דפרה נמי בעי כובד א״ל רבא כובד תנאי היא

ודפרה לא בעי חלוקה איתיביה אביי כיצד הוא עושה כורכן בשירי לשון אימא בזנב לשון

א״ר חנין אמר רב עץ ארז ושני תולעת שקלטתן שלהבת כשרה מיתיבי נתהבהב הלשון מביא לשון אחר ומקדש

אמר אביי ל״ק כאן בקולחת כאן בנכפפת

רבא אומר כובד תנאי היא דתניא למה כורכן כדי שיהיו כולן באגודה אחת דברי רבי רבי אלעזר בר׳ שמעון אומר כדי שיהא בהן כובד ויפלו לתוך שריפת הפרה

כי אתא רב דימי א״ר יוחנן שלש לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלח ואחת של מצורע אחת משקל עשרה זוז ואחת משקל שני סלעים ואחת משקל שקל ואין לי לפרש

כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן

דף מב עמוד א

של פרה משקל עשרה זוז ושל שעיר המשתלח משקל שני סלעים ושל מצורע משקל שקל

אמר ר׳ יוחנן פליגי בה ר״ש בן חלפתא ורבנן בפרה חד אמר משקל עשרה וחד אמר משקל שקל וסימניך אחד המרבה ואחד הממעיט

אמר ליה ר׳ ירמיה מדיפתי לרבינא לא בפרה פליגי אלא בשעיר המשתלח פליגי וההוא יומא נח נפשיה דרביא בר קיסי ואנחו בה סימנא רביא קיסי מכפר כשעיר המשתלח

אמר ר׳ יצחק שתי שחיטות שמעתי אחת של פרה ואחת של פרו אחת כשרה בזר ואחת פסולה בזר ולא ידענא הי מינייהו

איתמר שחיטת פרה ופרו רב ושמואל חד אמר פרה פסולה פרו כשרה וחד אמר פרו פסולה פרה כשרה

תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה דאמר ר׳ זירא שחיטת פרה בזר פסולה ואמר רב עלה אלעזר וחוקה שנינו בה

ורב מאי שנא פרה דכתיב אלעזר וחוקה פרו נמי הא כתיב אהרן וחוקה

שחיטה לאו עבודה היא אי הכי פרה נמי שאני פרה דקדשי בדק הבית היא

ולאו כל דכן הוא אמר רב שישא בריה דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים דלאו עבודה היא ובעיא כהונה

ולשמואל דאמר פרו פסולה מאי שנא פרו דכתיב אהרן וחוקה פרה נמי הא כתיב אלעזר וחוקה שאני התם דכתיב (במדבר יט, ג) ושחט אותה לפניו שיהא זר שוחט ואלעזר רואה

ורב שלא יסיח דעתו ממנה ושמואל שלא יסיח דעתו מנא ליה נפקא ליה (במדבר יט, ה) מושרף את הפרה לעיניו

ורב חד בשחיטה וחד בשריפה

וצריכא דאי כתב רחמנא בשחיטה משום דתחילת עבודה היא אבל שריפה אימא לא צריכא ואי כתב רחמנא בשריפה משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה אבל שחיטה אימא לא צריכא

למעוטי מאי אילימא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש

דף מב עמוד ב

(במדבר יט, ט) למשמרת למי נדה כתיב אלא למעוטי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת דלאו גופה דפרה נינהו

איתמר שחיטת פרה בזר ר׳ אמי אמר כשרה ור׳ יצחק נפחא אמר פסולה עולא אמר כשרה ואמרי לה פסולה

מתיב ר׳ יהושע בר אבא לסיועיה לרב אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום

מניין לרבות שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת ת״ל תורה יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש ת״ל זאת

ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה מה הזאת מימיה אינן כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום אף אני אביא שחיטתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת

הואיל ואין כשרין באשה כבאיש אין כשרין אלא ביום ומוציא אני אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש הואיל וכשרין באשה כבאיש כשרין נמי ביום ובלילה

והאי מאי תיובתא אילימא מדפסולין באשה פסולין נמי בזר הזאת מימיה תוכיח שפסולין באשה וכשרין בזר

אמר אביי היינו תיובתיה אשה מאי טעמא אלעזר ולא אשה זר נמי אלעזר ולא זר

אמר עולא כל הפרשה כולה משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא

(במדבר יט, ג) ונתתם אותה אל אלעזר הכהן אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר איכא דאמרי לדורות בכהן גדול ואיכא דאמרי לדורות בכהן הדיוט

בשלמא למ״ד לדורות בכהן הדיוט שפיר אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול מנא ליה גמר חוקה חוקה מיום הכפורים

והוציא אותה שלא יוציא אחרת עמה כדתנן לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחטו ואין מוציאין עמה אדומה שלא יאמרו שתים שחטו ר׳ אומר לא מן השם הוא זה אלא משום שנאמר (במדבר יט, ג) אותה לבדה

ות״ק הא כתיב אותה מאן ת״ק ר״ש היא דדריש טעמיה דקרא מאי בינייהו איכא בינייהו

דף מג עמוד א

דאפיק חמור בהדה

(במדבר יט, ג) ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה לפניו לרב שלא יסיח דעתו ממנה לשמואל שיהא זר שוחט ואלעזר רואה

ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו לשמואל לאהדוריה לאלעזר לרב הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפילו כהן הדיוט

(במדבר יט, ו) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת לשמואל דאפי׳ בכהן הדיוט לרב אצטריך סלקא דעתך אמינא כיון דלאו גופה דפרה נינהו לא ליבעי כהן קא משמע לן

(במדבר יט, ז) וכבס בגדיו הכהן בכיהונו וטמא הכהן עד הערב כהן בכיהונו לדורות

הניחא למאן דאמר לדורות בכהן הדיוט שפיר אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול השתא כהן גדול בעינן בכיהונו מיבעיא אין מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא

(במדבר יט, ט) ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח איש להכשיר את הזר טהור להכשיר את האשה והניח מי שיש בו דעת להניח יצאו חרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח

תנן התם הכל כשרין לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן ר׳ יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס

מאי טעמא דרבנן דכתיב (במדבר יט, יז) ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת הנך דפסלי לך באסיפה פסלי לך בקידוש והנך דאכשרי לך באסיפה אכשרי לך בקידוש

ורבי יהודה אם כן לימא קרא ולקח מאי ולקחו דאפי׳ קטן דפסלי לך התם הכא כשר

אשה מנא ליה ונתן ולא ונתנה ורבנן אי כתב רחמנא ולקח ונתן ה״א עד דשקיל חד ויהיב חד כתב רחמנא ולקחו

ואי כתב רחמנא ולקחו ונתנו הוה אמינא עד דשקלי תרי ויהבי תרי כתב רחמנא ולקחו ונתן דאפילו שקלי תרי ויהיב חד

ולקח אזוב וטבל במים איש טהור לרבנן איש ולא אשה טהור להכשיר את הקטן ולר׳ יהודה איש ולא קטן טהור להכשיר את האשה

מיתיבי הכל כשרין להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס ואשה וקטן (שיש) בו דעת אשה מסייעתו ומזה

דף מג עמוד ב

ולא פליג רבי יהודה

אמר אביי כיון דאמר מר משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא פליג

(במדבר יט, יט) והזה הטהור על הטמא טהור מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום שכשר בפרה

אמר ר׳ אסי כי הוו בה ר׳ יוחנן וריש לקיש בפרה לא מסקי מינה אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא אלא אמרי משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא

תני תנא קמיה דר׳ יוחנן כל השחיטות כשירות בזר חוץ משל פרה אמר ליה ר׳ יוחנן פוק תני לברא לא מצינו שחיטה בזר פסולה

ור׳ יוחנן לא מיבעיא לתנא דלא ציית אלא אפי׳ לרביה לא ציית דאמר ר׳ יוחנן משום ר״ש בן יהוצדק שחיטת פרה בזר פסולה ואני אומר כשירה לא מצינו שחיטה שפסולה בזר

בא לו אצל פרו שניה מ״ש בוידוי ראשון דלא אמר ובני אהרן עם קדושך ומ״ש בוידוי שני דאמר ובני אהרן עם קדושך

תנא דבי ר׳ ישמעאל כך היא מדת הדין נותנת מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב

מתני׳ שחטו וקבל במזרק את דמו ונותנו למי שהוא ממרס בו על הרובד הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרוש נטל מחתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים אילך ואילך וחותה מן המעוכלות הפנימיות וירד והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה

בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס

בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומערה לתוך שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכניס ר׳ יוסי אומר בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכניס

בכל יום היתה כבדה והיום קלה בכל יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה בכל יום היתה זהבה ירוק והיום אדום דברי רבי מנחם

בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים והיום מוסיף מלא חפניו בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה

בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש ויורדין במערבו והיום כ״ג עולה באמצע ויורד באמצע ר׳ יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע

בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור והיום מן הקיתון של זהב ר׳ יהודה אומר לעולם כ״ג מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב

בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע רבי יהודה אומר בכל יום שתים והיום שלש

גמ׳ והכתיב (ויקרא טז, יז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד אמר רב יהודה תני של היכל

תנו רבנן וכל אדם לא יהיה באהל מועד

דף מד עמוד א

יכול אפי׳ בעזרה ת״ל באהל מועד אין לי אלא באהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מנין ת״ל בקודש

אין לי אלא בשעת הקטרה בשעת מתן דמים מנין ת״ל בבואו לכפר אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת״ל עד צאתו

וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל כפרתו קודמת לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים וכפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל

אמר מר אין לי אלא בשעת הקטרה מאי משמע אמר רבא וכן א״ר יצחק בר אבדימי וכן א״ר אלעזר אמר קרא (ויקרא טז, יז) וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איזהו כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל הוי אומר זה הקטרת הקטורת

וקטורת מכפרת אין דהא תני ר׳ חנניא למדנו לקטורת שמכפרת שנאמר (במדבר יז, יב) ויתן את הקטורת ויכפר על העם ותנא דבי ר׳ ישמעאל על מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי

תנן התם פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה א״ר אלעזר לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני לפנים מהיכל פרשי מבין האולם ולמזבח לא פרשי

מתיב רב אדא בר אהבה ואמרי לה כדי ר׳ יוסי אומר כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים

הא מה מעלה יש בין ההיכל לבין האולם ולמזבח אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה

בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בשעת הקטרה דלפני לפנים

לא בשעת הקטרה דהיכל אי הכי הא מה מעלה ותו לא הא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בשעת הקטר׳ דידיה בין בשעת הקטרה דלפני לפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל

הא קתני אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין

דף מד עמוד ב

אלא בשעת הקטרה

והא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה בין בקדושה דלפני ולפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בקדושה דהיכל אמר רבא שם פרישה אחת היא

אמר מר כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים מנא לן א״ר פדת אתיא כפרה כפרה מיוה״כ

אמר רב אחא בר אהבה שמע מינה מעלות דאורייתא והכי גמירי להו

דאי ס״ד דרבנן מאי שנא בין האולם ולמזבח דילמא מיקרו ׳ ועיילי מכולה עזרה נמי נפרשו דילמא מיקרו ועיילי

בין האולם ולמזבח כיון דלא מפסיק מידי לא מינכרא מילתא עזרה כיון דאיכא מזבח החיצון דמפסיק מינכרא מילתא

אמר רבא ש״מ קדושת אולם והיכל חדא מילתא היא דאי ס״ד שתי קדושות נינהו אולם גופיה גזירה וניקום ונגזור גזירה לגזירה

לא אולם ובין האולם ולמזבח חדא קדושה היא היכל ואולם שתי קדושות

בכל יום היה חותה בשל כסף וכו׳ מ״ט התורה חסה על ממונן של ישראל

והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס מ״ט משום חולשא דכ״ג

בכל יום בשל ארבעת קבין וכו׳ תנא נתפזרו לו קב גחלים מכבדן לאמה

תני חדא קב ותניא אידך קביים בשלמא הך דתני קב רבנן אלא הך דתני קביים מני לא רבנן ולא רבי יוסי

אמר רב חסדא רבי ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה היא דתניא ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה אומר בשל קביים היה מכניס

רב אשי אמר אפילו תימא רבי יוסי והכי קאמר בכל יום היה חותה בשל סאה מדברית ומערה לתוך שלשת קבין ירושלמיות

בכל יום היתה כבידה והיום קלה תנא בכל יום היתה גלדה עבה והיום רך בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה מ״ט כדי שתהא זרועו של כ״ג מסייעתו

תנא בכל יום לא היה לה ניאשתיק והיום היה לה ניאשתיק דברי בן הסגן

בכל יום היה זהבה ירוק א״ר חסדא שבעה זהבים הן זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרוים זהב וזהב טוב דכתיב (בראשית ב, יב) וזהב הארץ ההוא טוב זהב אופיר דאתי מאופיר זהב מופז

דף מה עמוד א

שדומה לפז זהב שחוט שנטוה כחוט זהב סגור בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות זהב פרוים שדומה לדם הפרים

רב אשי אמר חמשה הן וכל חד וחד אית ביה זהב וזהב טוב תניא נמי הכי בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום והיינו זהב פרוים שדומה לדם הפרים

בכל יום מקריב פרס שחרית וכו׳ בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה תנו רבנן דקה מה ת״ל והלא כבר נאמר (שמות ל, לו) ושחקת ממנה הדק אלא להביא דקה מן הדקה

בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש דאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח

והיום (עולין) באמצע (ויורדין) באמצע מאי טעמא משום כבודו דכהן גדול

בכל יום כהן [גדול] מקדש ידיו ורגליו מן הכיור וכו׳ מאי טעמא משום כבודו של כהן גדול

בכל יום היו שם ארבע מערכות תנו רבנן בכל יום היו שתים מערכות והיום שלש אחת מערכה גדולה ואחת מערכה שניה של קטורת ואחת שמוסיפין בו ביום דברי רבי יהודה

רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע אחת של מערכה גדולה ואחת מערכה שניה של קטורת ואחת של קיום האש ואחת שמוסיפין בו ביום

רבי (מאיר) אומר בכל יום ארבע והיום חמש אחת של מערכה גדולה ואחת של מערכה שניה של קטורת ואחת של קיום האש ואחת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב ואחת שמוסיפין בו ביום

דכולי עלמא מיהת תרתי אית להו מנלן אמר קרא (ויקרא ו, ב) היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת ורבי יוסי קיום האש מנא ליה נפקא ליה מוהאש על המזבח תוקד בו

ור׳ יהודה ההוא להצתת אליתא הוא דאתא דתניא היה רבי יהודה אומר מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח תלמוד לומר (ויקרא ו, ה) והאש על המזבח תוקד בו אמר רבי יוסי מניין שעושה מערכה לקיום האש תלמוד לומר והאש על המזבח תוקד בו

ורבי יוסי הצתת אליתא מנא ליה נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי שמעון דתניא (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת דברי ר׳ יהודה אמר לו רבי שמעון וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח

ורבי יהודה אי מהתם הוה אמינא קאי אארעא ועביד במפוחא קמ״ל

ורבי מאיר איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מנא ליה נפקא ליה מואש ורבנן וא״ו לא דרשי

ורבנן איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מאי עביד להו מהדר להו למערכה גדולה דתניא מניין לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב

דף מה עמוד ב

שסודרן על גבי מזבח ואם אין מחזיקן שסודרן על הכבש או ע״ג סובב עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן ת״ל (ויקרא ו, ג) אשר תאכל האש את העולה על המזבח

ור׳ מאיר עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דתני ר׳ חנניא בר מניומי בדבי ר׳ אליעזר בן יעקב אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת

דכולי עלמא מיהת מוסיפין בו ביום אית להו מנא להו נפקא להו (ויקרא ו, ה) מוהאש ואפילו למאן דלא דריש וא״ו וא״ו ה״א דריש

אש תמיד למאי אתא מבעי ליה לכדתניא (ויקרא ו, ו) אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון

אש מחתה ומנורה מניין ודין הוא נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על המזבח החיצון

או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן בסמוך לו אף מחתה ומנורה בסמוך לו

ת״ל אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון

למדנו אש למנורה אש למחתה מניין ודין הוא נאמרה אש במחתה ונאמרה אש במנורה מה להלן על גבי מזבח החיצון אף כאן על מזבח החיצון

או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה מה להלן בסמוך לו אף כאן בסמוך לו

תלמוד לומר (ויקרא טז, יב) ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה׳ איזהו מזבח שמקצתו לפני ה׳ ואין כולו לפני ה׳ הוי אומר זה מזבח החיצון

ואיצטריך למיכתב מעל המזבח ואיצטריך למיכתב מלפני ה׳ דאי כתב רחמנא מעל המזבח הוה אמינא מאי מזבח מזבח פנימי כתב רחמנא מלפני ה׳ ואי כתב רחמנא מלפני ה׳ הוה אמינא דוקא מלפני ה׳

דף מו עמוד א

אבל מהאי גיסא ומהאי גיסא אימא לא צריכא

א״ר אלעזר משום בר קפרא אומר היה רבי מאיר איברי עולה שנתותרו עושה להן מערכה בפני עצמה וסודרן ואפילו בשבת

מאי קמ״ל תנינא בכל יום היו שם ארבע מערכות א״ר אבין לא נצרכה אלא לפסולין

ודוקא שמשלה בהן האור אבל לא משלה בהן האור לא

איכא דאמרי אחד כשירין ואחד פסולין אי משלה בהן האור אין ואי לא לא

ואפילו בשבת תנינא והיום חמש

אמר רב אחא בר יעקב איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דחל יום הכפורים להיות אחר השבת דחלבי שבת קרבין ביוה״כ אבל באמצע שבת לא קמ״ל

אמר רבא מאן האי דלא חייש לקמחיה הא בכל יום תנן קשיא

ופליגא דרב הונא דאמר תחילתו דוחה סופו אינו דוחה

גופא אמר רב הונא תמיד תחילתו דוחה סופו אינו דוחה

מאי אינו דוחה רב חסדא אמר דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה (ורבא) אמר דוחה את הטומאה ואינו דוחה את השבת

אמר ליה אביי (לרבא) לדידך קשיא ולרב חסדא קשיא לדידך קשיא מאי שנא טומאה דכתיב במועדו ואפי׳ בטומאה שבת נמי במועדו ואפי׳ בשבת

ולרב חסדא קשיא מאי שנא שבת דכתי׳ במועדו אפי׳ בשבת טומאה נמי במועדו ואפי׳ בטומאה

אמר ליה לא לדידי קשיא ולא לרב חסדא קשיא לדידי לא קשיא סופו כתחילתו

דף מו עמוד ב

טומאה דתחילתו בר מידחא טומאה הוא סופו נמי דחי שבת דתחילתו לאו בר מידחא שבת הוא סופו נמי לא דחי

לרב חסדא לא קשיא סופו כתחילתו (תחילתו) לית ליה שבת דהותרה היא בציבור סופו נמי דחי

טומאה דדחויה היא בציבור תחלתו דעיקר כפרה דחי סופו דלאו עיקר כפרה לא דחי

איתמר המכבה אש מחתה ומנורה אביי אמר חייב רבא אמר פטור

דכבייה בראשו של מזבח דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי דאחתיה אארעא וכבייה אביי אמר חייב אש המזבח הוא רבא אמר פטור כיון דנתקה נתקה

אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב כמאן כאביי

אפילו תימא כרבא התם לא אינתיק למצותה הכא אינתיקה למצותה

איכא דאמרי

דאחתיה אארעא וכבייה דכולי עלמא לא פליגי דפטור כי פליגי דכבייה בראשו של מזבח אביי אמר חייב אש המזבח הוא רבא אמר פטור כיון דנתקה נתקה

אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכבה חייב כמאן לא כאביי ולא כרבא התם לא אינתיק למצותה הכא אינתיק למצותה

הדרן עלך טרף בקלפי

דף מז עמוד א

מתני׳ **הוציאו** לו את הכף ואת המחתה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו

גמ׳ מחתה תנא ליה נטל את המחתה ועלה לראש המזבח וחותה ויורד התם מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו כף ריקן מלשכת הכלים ומחתה גדושה של קטורת מלשכת בית אבטינס

חפן מלא חפניו ונותן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה כף ביום הכפורים למה לי (ויקרא טז, יב) מלא חפניו והביא אמר רחמנא

משום דלא אפשר דהיכי נעביד נעייל והדר נעייל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות

נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה [למחתה] עלה וליעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה בשיניה ונחתיה למחתה השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב״ה על אחת כמה וכמה

הלכך לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בנשיאים

נטל את המחתה בימין ואת הכף בשמאל יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא

זו מרובה וזו מועטת ואפילו בזמן ששניהן שוין וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית זו חמה וזו צוננת

אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל הנשים זרדו וזרד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרבה בר יונתן דאמר רבה בר יונתן אמר רבי יחיאל ערסן יפה לחולה

ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרבי אבהו דרבי אבהו רמי כתיב (שמואל ב כב, מ) ותזרני [חיל] למלחמה וכתיב (תהלים יח, לג) המאזרני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב״ה רבש״ע זריתני וזרזתני

אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק ונתזה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד

ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסיפר עם אדון אחד בשוק ונתזה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד

ת״ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו

ת״ר (ויקרא ו, ח) בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה

התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא (ויקרא טז, יב) מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו

ת״ש וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה אחרת עושה לא ה״ק וכך היה חוזר וחופנה לפנים

שמעת מינה חופן וחוזר וחופן

דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר

ת״ר מלא קומצו יכול מבורץ ת״ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא קומצו כדקמצי אינשי הא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ

דף מז עמוד ב

ובמחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה וזו היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איכא מליקה והא איכא חפינה אלא זו היא מעבודות קשות שבמקדש

א״ר יוחנן בעי רבי יהושע בן עוזאה בין הבינים של מלא קומצו מהו א״ר פפא דגואי לא תיבעי לך דודאי קומץ הוא דבראי לא תיבעי לך דודאי שירים הוא

כי תיבעי לך דביני ביני מאי א״ר יוחנן הדר פשטה יהושע [בן] עוזאה בין הבינים ספק נינהו

היכי עביד אמר רבי חנינא מקטיר קומץ לחודיה תחלה והדר בין הבינים דאי אמרת בין הבינים ברישא דילמא שירים נינהו והוו להו שירים שחסרו בין קמיצה [להקטרה] ואמר מר שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטירין עליהן את הקומץ

אי הכי השתא נמי איקרי כאן כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו

א״ר יהודה בריה דר״ש בן פזי דמקטיר ליה לשום עצים כרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר (ויקרא ב, יב) לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים

הניחא לרבי אליעזר אלא לרבנן מאי איכא למימר אמר רב מרי דקמצי שמיני השתא דאתית להכי רבי אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני

(בין הביניי״ם פש״ט ומח״ץ ופז״ר וחש״ב בחפינ״ת חביר״ו סימן) בעי רב פפא בין הבינים של מלא חפניו מהו מאי קא מבעיא ליה אי גמר מלא מהתם היינו הך

רב פפא הכי בעי ליה מלא חפניו והביא בעינן והא איכא או דילמא ולקח והביא בעינן והא ליכא תיקו

אמר רב פפא פשיטא לי מלא קומצו כדקמצי אינשי בעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו מהו

מלמטה למעלה מהו מן הצדדין מהו תיקו

אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו כדחפני אינשי בעי רב פפא חפן בראשי אצבעותיו מהו מלמטה למעלה מהו מן הצד מהו חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו תיקו

בעי

דף מח עמוד א

רב פפא דבקיה לקומץ בדופניה דמנא מאי תוך כלי בעינן והא איכא או דילמא הנחה בתוכו כתקנו בעינן והא ליכא תיקו

בעי מר בר רב אשי אפכיה למנא ודבקיה לקומץ בארעיתיה דמנא מהו הנחה בתוכו בעינן והא איכא או דילמא הנחה כתקנו בעינן וליכא תיקו

בעי רב פפא מלא חפניו שאמרו מחוקות או גדושות א״ל רבי אבא לרב אשי ת״ש מלא חפניו שאמרו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות

תנן התם נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול מן הכלי על הרצפה ואספו כשר

מה״מ דת״ר (ויקרא ד, ה) ולקח מדם הפר מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית

מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר מדם ואפילו מקצת דם והאמר רב יהודה המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר (ויקרא ד, ז) ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח

אלא ש״מ מאי מדם הפר דם מהפר יקבלנו וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין

בעי רב פפא נתפזר הקטורת ממלוא חפניו מהו ידו כצואר בהמה דמי ופסולה או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה תיקו

בעי רב פפא חישב בחפינת קטורת מהו מי אמרינן יליף מלא מלא ממנחה מה התם מהניא בה מחשבה הכא נמי מהניא בה מחשבה או לא

א״ל רב שימי בר אשי לרב פפא ת״ש הוסיף רבי עקיבא (הקומץ) והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן

קא סלקא דעתך מדפסל טבול יום פסלה נמי לינה ומדלינה פסלה פסלה נמי מחשבה

בעי רב פפא

דף מח עמוד ב

חישב בחתיית גחלים מהו מכשירי מצוה כמצוה דמו או לא תיקו

בעי מיניה מרב ששת הולכה בשמאל מהו אמר להו רב ששת תניתוה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו

ונפשוט להו מהא דתנן הרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ

אי מהתם הוה אמינא הני מילי הולכה דלא מעכבא כפרה אבל הולכה דמעכבא כפרה לא קמשמע לן

דף מט עמוד א

מיתיבי זר ואונן שיכור ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל פסול תיובתא

והא רב ששת הוא דאותבה דאמר ליה רב ששת לאמוריה דרב חסדא בעי מיניה מרב חסדא הולכה בזר מהו אמר ליה כשירה ומקרא מסייעני (דברי הימים ב לה, יא) וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלוים מפשיטים

ומותיב רב ששת זר ואונן שיכור ובעל מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול וכן יושב וכן שמאל פסול

בתר דשמעה הדר אותבה והא רב חסדא קרא קאמר דעבוד מעשה איצטבא

בעי רב פפא חפן חבירו ונתן לתוך חפניו מהו מלא חפניו בעינן והא איכא או דילמא ולקח והביא בעינן והא ליכא תיקו

בעי רבי יהושע בן לוי חפן ומת מהו שיכנס אחר בחפינתו א״ר חנינא בא וראה שאלת הראשונים

למימרא דרבי יהושע בן לוי קשיש והאמר רבי יהושע בן לוי לי התיר רבי חנינא לשתות שחליים בשבת

לשתות פשיטא דתנן כל האוכלין אוכל אדם לרפואה וכל המשקין שותה

אלא לשחוק ולשתות שחליים בשבת היכי דמי אי דאיכא סכנתא משרא שרי ואי דליכא סכנתא מיסר אסיר לעולם דאיכא סכנתא והכי קא מבעיא ליה מי מסיא דניחול עלייהו שבתא או לא מסיא ולא ניחול עלייהו שבתא

ומאי שנא רבי חנינא משום דבקי ברפואות הוא דאמר ר׳ חנינא מעולם לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה וחיה

והא קא חזינן דחיי אימא וחיית והא קא חזינן דמיתסי בסומקן אינהו וחיורן ריש כרעיהו קאמרינן

מכל מקום שמע מינה דרבי חנינא קשיש אלא הכי קאמר שאלתן כשאילה של ראשונים

ומי אמר רבי חנינא הכי והאמר רבי חנינא בפר ולא בדמו של פר

ואמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטת הפר לא עשה ולא כלום

הכי קאמר מדקא מיבעיא ליה הא מכלל דקסבר בפר ואפילו בדמו של פר ולמאי דסבירא ליה שאילתו כשאילת הראשונים

מאי הוי עלה אמר רב פפא אי חופן חוזר וחופן חבירו נכנס בחפינתו דהא מקיימא חפינה אי אין חופן וחוזר וחופן תבעי לך

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אי חופן וחוזר וחופן לא יכנס אחר בחפינתו אי אפשר שלא יחסר ושלא יותיר ואי אין חופן חוזר וחופן תיבעי לך

דאיבעיא להו חופן חוזר וחופן או לא תא שמע כך היתה מידתה מאי לאו כשם שמדתה מבחוץ כך מדתה מבפנים

לא דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יותיר

תא שמע

דף מט עמוד ב

כיצד הוא עושה אוחז את הבזך בראש אצבעותיו ויש אומרים בשיניו ומעלה בגודלו עד שמגעת לבין אצילי ידיו וחוזר ומחזירה לתוך חפניו וצוברה כדי שיהא עשנה שוהה לבוא ויש אומרים מפזרה כדי שיהא עשנה ממהרת לבוא

וזו היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איכא מליקה והא איכא קמיצה אלא זו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש שמע מינה חופן וחוזר וחופן שמע מינה

איבעיא להו שחט ומת מה הוא שיכנס אחר בדמו מי אמרינן בפר ואפילו בדמו של פר או דילמא בפר ולא בדמו של פר

רבי חנינא אומר בפר ולא בדמו של פר וריש לקיש אמר בפר ואפילו בדמו של פר רבי אמי אמר בפר ולא בדמו של פר רבי יצחק אמר בפר ואפילו בדמו של פר

איתיביה רבי אמי לרבי יצחק נפחא נמנין ומושכין ידיהן ממנו עד שישחט ואם איתא עד שיזרוק מיבעי ליה

שני התם דכתיב (שמות יב, ד) מהיות משה מחיותה דשה

מתיב מר זוטרא אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטה ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי אלא בשה שאני התם דיליף שה שה מפסח

אי מה להלן זכר תם ובן שנה אף כאן זכר תם ובן שנה ת״ל (שמות יג, יג) תפדה תפדה ריבה

אי תפדה תפדה ריבה אפילו כולהו נמי אם כן שה מאי אהני ליה

דף נ עמוד א

איתיביה רבי יצחק נפחא לר׳ אמי (ויקרא ד, יב) והוציא את כל הפר שיוציא את כולו

ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אמר רב פפא בעור ובשר ופרש דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בדם מר סבר דם איקרי פר ומר סבר דם לא איקרי פר

אמר רב אשי מסתברא כמאן דאמר דם איקרי פר דכתיב (ויקרא טז, ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר אטו בקרניה מעייל ליה אלא בדמו וקרי ליה פר

ואידך במה הוכשר אהרן לבא אל הקדש בפר בן בקר לחטאת

ותיפוק ליה דחטאת שמתו בעליה היא וחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא א״ל רבין בר רב אדא לרבא אמרי תלמידיך אמר רב עמרם חטאת צבור היא ולא למיתה אזלא

דתנן אמר לו ר״מ והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח דקרבן יחיד הוא ודוחה את השבת ואת הטומאה לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דצבור

ולטעמיך דקתני אמר לו רבי יעקב והלא פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים וחגיגה דקרבן צבור ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה מכלל דאיכא למאן דאמר דיחיד

אלא לתנא קמא קא מהדר ליה דשמעיה דקאמר קרבן צבור דוחה את השבת ואת הטומאה וקרבן יחיד אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה אמר לו רבי מאיר קרבן יחיד כללא הוא והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח דקרבן יחיד הוא ודוחין את השבת ואת הטומאה

ואמר לו רבי יעקב קרבן צבור כללא הוא והלא פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים וחגיגה דקרבן צבור הוא ואין דוחין לא את השבת ולא את הטומאה

אלא נקוט האי כללא בידך כל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה אפילו ביחיד וכל שאין זמנו קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה ואפילו בצבור

איתיביה אביי פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולם ימותו וכן שעירי עבודת כוכבים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולם ימותו דברי רבי יהודה רבי (אליעזר) ורבי שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה

אמר ליה מאי פר פר העלם דבר של צבור והא של יוה״כ קתני כי קתני אדשעיר

והתניא פר של יוה״כ ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולם ימותו דברי רבי יהודה רבי (אליעזר) ורבי שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה

לא תימא שאין חטאת צבור מתה אלא אימא שאין חטאת השותפין מתה ומאי נפקא מינה

דלא מייתו כהנים פר בהוראה

ת״ש דבעי ר׳ (אליעזר)

דף נ עמוד ב

לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דצבור

לא מכלל דאיכא למאן דאמר דשותפין

גופא בעי רבי (אליעזר) לדברי האומר פר יוה״כ קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה מאי קא מיבעיא ליה

אי בתר מקדיש אזלינן אי בתר מתכפר אזלינן

פשיטא דבתר מתכפר אזלינן דא״ר אבהו א״ר יוחנן המקדיש מוסיף חומש והמתכפר עושה בה תמורה

והתורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו

לעולם פשיטא ליה דבתר מתכפר אזלינן והכי קא מיבעיא ליה אחיו הכהנים בקביעותא מתכפרי או דילמא בקופיא מתכפרי

ת״ש חומר בזבח מבתמורה וחומר בתמורה מבזבח חומר בזבח שהזבח נוהג ביחיד כבצבור ודוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה מה שאין כן בתמורה

חומר בתמורה מבזבח שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד משא״כ בזבח

האי זבח היכי דמי אילימא דיחיד מי דחי שבת וטומאה אלא דצבור מי עושה תמורה אלא לאו דפר ודוחה את השבת ואת הטומאה דקביע ליה זמן ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא

אמר רב ששת לא באילו של אהרן

הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דפרו תמורה דפר שבת וטומאה הוא דלא דחיא הא בחול מקריב קרבה הא תמורת חטאת היא ותמורת חטאת למיתה אזלא

לא לעולם פרו ומאי תמורה שם תמורה

אי הכי זבח נמי שם זבח שם זבח לא קתני

ממאי מדקתני חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד ואי סלקא דעתך מאי זבח שם זבח והא איכא

דף נא עמוד א

בכור ומעשר דחלין על בעל מום קבוע ואין יוצאין לחולין ליגזז וליעבד אלא שם זבח לא קתני

ומאי שנא תמורה שם תמורה אחת היא זבח איכא בכור ואיכא מעשר

ולרב ששת אדמוקים לה באילו של אהרן לוקמה בפסח דדוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא קסבר אין שוחטין הפסח על היחיד

ונוקמיה בפסח שני מי דחי טומאה

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ותנא מ״ש פסח דקרי ליה קרבן יחיד ומ״ש חגיגה דקרי לה קרבן ציבור אי משום דאתי בכנופיא פסח נמי אתי בכנופיא איכא פסח שני דלא אתי בכנופיא

אמר ליה אם כן יהא דוחה את השבת ואת הטומאה אמר ליה אין כמאן דאמר דחי דתניא פסח שני דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה ר׳ יהודה אומר אף דוחה את הטומאה מ״ט דתנא קמא אמר לך מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה

ורבי יהודה אמר לך אמר קרא (במדבר ט, יב) ככל חקת הפסח יעשו אותו ואפילו בטומאה התורה החזירה עליו לעשותו בטהרה לא זכה יעשנו בטומאה

דף נא עמוד ב

ותיפוק לי (ויקרא טז, יא) דאשר לו אמר רחמנא משלו הוא מביא

דתניא אשר לו משלו הוא מביא ולא משל ציבור יכול לא יביא משל ציבור שאין הציבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שהרי אחיו הכהנים מתכפרים בו ת״ל אשר לו

יכול לא יביא ואם הביא כשר ת״ל שוב (ויקרא טז, ו) אשר לו שנה הכתוב עליו לעכב

וליטעמיך אחיו הכהנים אי לאו דקנו בגויה היכי מכפר להו אלא שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים הכא [גבי תמורה] נמי שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים

מתני׳ היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה ר׳ יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד שנאמר (שמות כו, לג) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים

גמ׳ שפיר קאמר להו רבי יוסי לרבנן ורבנן אמרי לך הני מילי במשכן אבל במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ ועבוד שתי פרוכת

תנו רבנן בין המזבח למנורה היה מהלך דברי ר״י ר״מ אומר בין שלחן למזבח ויש אומרים בין שלחן לכותל מאן יש אומרים אמר רב חסדא רבי יוסי היא דאמר פיתחא בצפון קאי

ורבי יהודה אמר לך פיתחא בדרום קאי ורבי מאיר כמאן סבירא ליה אי כרבי יהודה סבירא ליה ניעול כרבי יהודה אי כרבי יוסי סבירא ליה ניעול כר׳ יוסי

לעולם כרבי יוסי סבירא ליה ואמר לך שולחנות צפון ודרום מונחין ומפסקא ליה שלחן ולא מתעייל ליה

ואיבעית אימא לעולם מזרח ומערב מונחין ומשום שכינה לאו אורח ארעא

דף נב עמוד א

למיעל להדיא ורבי יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח

ור׳ יהודה נמי ניעול בין מנורה לכותל משחרי מאניה

א״ר נתן אמה טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ

מתקיף לה רבינא מ״ט אילימא משום דכתיב (מלכים א ו, ב) והבית אשר בנה המלך שלמה לה׳ ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב (מלכים א ו, יז) וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני וכתיב (מלכים א ו, כ) ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעינן אמה טרקסין אי מהני עשרים ואי מהני ארבעים

ודילמא לא מהני עשרין ולא מהני ארבעין וחללא קא חשיב כותלים לא קא חשיב תדע דכל היכא דקא חשיב כותלים חשיב ליה לדידיה

דתנן ההיכל מאה על מאה ברום מאה כותל אולם חמש והאולם אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ׳ אמה בית קדשי הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש

אלא קדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ

והיינו דאמר רבי יוחנן בעי יוסף איש הוצל (מלכים א ו, יט) ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה׳ איבעיא להו היכי קאמר קרא

ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם או דילמא הכי קאמר ודביר בתוך הבית מפנימה

ומי מספקא ליה והתניא איסי בן יהודה אומר חמש מקראות בתורה אין להן הכרע

דף נב עמוד ב

שאת

משוקדים

מחר

ארור

וקם

והתניא הוא יוסף איש הוצל הוא יוסף הבבלי הוא איסי בן יהודה הוא איסי בן גור אריה הוא איסי בן גמליאל הוא איסי בן מהללאל ומה שמו איסי בן עקיבא שמו בדאורייתא ליכא בדנביאי איכא

ובדאורייתא ליכא והא איכא דבעי רב חסדא (שמות כד, ה) וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות כבשים ויזבחו זבחים שלמים פרים או דילמא אידי ואידי פרים לרב חסדא מספקא ליה לאיסי בן יהודה פשיטא ליה

מתני׳ החיצונה היתה פרופה מן הדרום ופנימית מן הצפון מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון הגיע לצפון הופך פניו לדרום מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון

הגיע לארון נותן את המחתה בין שני הבדים צבר את הקטרת על גבי גחלים ונתמלא כל הבית כולו עשן יצא ובא לו בדרך בית כניסתו ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון ולא היה מאריך בתפלתו שלא להבעית את ישראל

גמ׳ במאי עסקינן אילימא במקדש ראשון מי הוו פרוכת אלא במקדש שני מי הוה ארון

והתניא משנגנז ארון נגנזה עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל שנאמר (שמואל א ו, ח) וכלי הזהב אשר השיבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך

ומי גנזו יאשיהו גנזו מה ראה שגנזו ראה שכתוב (דברים כח, לו) יולך ה׳ אותך ואת מלכך אשר תקים עליך עמד וגנזו

שנאמר (דברי הימים ב לה, ג) ויאמר ללוים המבינים לכל ישראל הקדושים לה׳ תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה׳ אלהיכם ואת עמו ישראל

ואמר ר׳ אלעזר אתיא שמה שמה ואתיא דורות דורות

ואתיא משמרת משמרת

לעולם במקדש שני ומאי הגיע לארון מקום ארון והא קתני נתן את המחתה לבין שני הבדים אימא כבין שני הבדים

צבר את הקטרת על גבי גחלים תנן כמאן דאמר צוברה תני חדא צוברה פנימה שהיא חוצה לו ותניא אידך צוברה חוצה שהיא פנימה לו

אמר אביי תנאי היא ואמר אביי מסתברא כמאן דאמר פנימה שהיא חוצה לו דתנן מלמדין אותו הזהר

דף נג עמוד א

שלא תתחיל מפניך שמא תכוה

ת״ר (ויקרא טז, יג) ונתן את הקטורת על האש לפני ה׳ שלא יתקן מבחוץ ויכניס להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס

מאי דרוש (ויקרא טז, ב) כי בענן אראה על הכפורת מלמד שיתקן מבחוץ ויכניס

אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר ונתן את הקטורת על האש לפני ה׳ אם כן מה ת״ל כי בענן אראה על הכפורת

מלמד שנותן בה מעלה עשן ומניין שנותן בה מעלה עשן שנאמר (ויקרא טז, יג) וכסה ענן הקטורת את הכפורת הא לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה

ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית

אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון ששגג בביאה והזיד בהקטרה

רב אשי אמר אפילו תימא הזיד בזו ובזו כגון דעייל שתי הקטרות אחת שלימה ואחת חסירה אביאה לא מיחייב דהא עייל ליה שלימה אהקטרה מיחייב דקא מקטר קטורת חסירה

אמר מר ומניין שנותן בה מעלה עשן ת״ל וכסה קרא לקרא

אמר רב יוסף הכי קאמר אין לי אלא עלה מעלה עשן עיקר מעלה עשן מניין ת״ל וכסה

א״ל אביי והא איפכא תניא דתניא נתן בה עיקר מעלה עשן היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה כיון שהגיע לשמי קורה ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן. שנאמר (ישעיהו ו, ד) והבית ימלא עשן

אלא אמר אביי הכי קאמר אין לי אלא עיקר מעלה עשן עלה מעלה עשן מניין ת״ל וכסה

רב ששת אמר אין לי אלא אהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מניין ת״ל וכסה

האי (ויקרא טז, טז) מוכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם נפקא

אלא הכי קאמר אין לי אלא ביום הכפורים בשאר ימות השנה מניין ת״ל וכסה

רב אשי אמר חד למצוה וחד לעכב רבא אמר חד לעונש וחד לאזהרה

תניא ר״א אומר ולא ימות עונש כי בענן אראה אזהרה

יכול יהיו שניהם אמורין קודם מיתת בני אהרן ת״ל (ויקרא טז, א) אחרי מות שני בני אהרן יכול יהיו שניהם אמורים אחר מיתת שני בני אהרן ת״ל כי בענן אראה על הכפורת הא כיצד אזהרה קודם מיתה ועונש אחר מיתה

מאי תלמודא אמר רבא אמר קרא כי בענן אראה ועדיין לא נראה ואלא מ״ט איענוש

כדתניא ר״א אומר לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע״פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

יצא ובא לו דרך כניסתו מנא הני מילי א״ר שמואל בר נחמני א״ר יונתן אמר קרא (דברי הימים ב א, יג) ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלם וכי מה ענין גבעון אצל ירושלים

אלא מקיש יציאתו מגבעון לירושלים לביאתו מירושלים לגבעון מה ביאתו מירושלים לגבעון פניו כלפי במה כדרך ביאתו אף יציאתו מגבעון לירושלים פניו כלפי במה כדרך ביאתו

וכן כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כשהן נפטרין לא היו מחזירין פניהן והולכין אלא מצדדין פניהן והולכין

וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו וילך אלא מצדד פניו והולך כי הא דר׳ אלעזר כד הוה מיפטר מיניה דר׳ יוחנן כד הוה בעי ר׳ יוחנן לסגויי הוה גחין קאי ר׳ אלעזר אדוכתיה עד דהוה מיכסי ר׳ יוחנן מיניה

וכד הוה בעי ר׳ אלעזר לסגויי הוה קא אזיל לאחוריה עד דמכסי מיניה דרבי יוחנן רבא כד הוה מיפטר מיניה דרב יוסף הוה אזיל לאחוריה עד דמנגפן כרעיה ומתווסן אסקופתא דבי רב יוסף דמא

דף נג עמוד ב

אמרו ליה לרב יוסף הכי עביד רבא אמר ליה יהא רעוא דתרום רישך אכולה כרכא

אמר רבי אלכסנדרי אמר רבי יהושע בן לוי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום אמר ליה רב מרדכי כיון שפסע שלש פסיעות לאחוריו התם איבעיא ליה למיקם משל לתלמיד הנפטר מרבו אם חוזר לאלתר דומה לכלב ששב על קיאו

תניא נמי הכי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום ואם לא עשה כן ראוי לו שלא התפלל ומשום שמעיה אמרו שנותן שלום לימין ואחר כך לשמאל שנאמר (דברים לג, ב) מימינו אש דת למו ואומר (תהלים צא, ז) יפול מצדך אלף ורבבה מימינך

מאי ואומר וכי תימא אורחא דמילתא היא למיתב בימין ת״ש יפול מצדך אלף ורבבה מימינך

רבא חזייה לאביי דיהיב שלמא לימינא ברישא א״ל מי סברת לימין דידך לשמאל דידך קא אמינא דהוי ימינו של הקב״ה אמר רב חייא בריה דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא דפסעי להו שלש פסיעות בכריעה אחת

ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון מאי מצלי רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא תרוייהו משמיה דרב אמרי יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו שתהא שנה זו גשומה ושחונה שחונה מעליותא היא אלא אימא אם שחונה תהא גשומה

רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה ולא יהיו עמך ישראל צריכין לפרנס זה מזה ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים

רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא שדא מטרא עליה אמר רבש״ע כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק מיטרא כי אתא לביתיה אמר רבש״ע כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת אתא מיטרא א״ר יוסף מאי אהניא ליה צלותיה דכהן גדול לגבי ר׳ חנינא בן דוסא

תנו רבנן מעשה בכהן גדול אחד שהאריך בתפלתו ונמנו אחיו הכהנים ליכנס אחריו התחילו הם נכנסין והוא יוצא אמרו לו מפני מה הארכת בתפלתך אמר להם קשה בעיניכם שהתפללתי עליכם ועל בית המקדש שלא יחרב אמרו לו אל תהי רגיל לעשות כן שהרי שנינו לא היה מאריך בתפלתו כדי שלא להבעית את ישראל

מתני׳ משניטל ארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה היתה נקראת גבוה מן הארץ שלש אצבעות ועליה היה נותן נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה

ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף וכך היה מונה אחת אחת ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל

הביאו לו את השעיר שחטו וקבל במזרק את דמו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה וכך היה מונה אחת אחת ואחת אחת ושתים וכו׳ יצא והניחו על כן הזהב השני שבהיכל רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד נטל דם הפר והניח דם השעיר

והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוון וכו׳ וכך היה מונה וכו׳ נטל דם השעיר והניח דם הפר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה וכו׳ עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן

גמ׳ משנגנז לא קתני אלא משניטל תנן כמאן דאמר ארון גלה לבבל דתניא רבי אליעזר אומר ארון גלה לבבל שנאמר (דברי הימים ב לו, י) ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה׳

רבי שמעון בן יוחאי אומר ארון גלה לבבל שנאמר (ישעיהו לט, ו) לא יותר דבר אמר ה׳ אלו עשרת הדברות שבו

רבי יהודה (בן לקיש) אומר ארון במקומו נגנז שנאמר (מלכים א ח, ח) ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה

ופליגא דעולא דאמר עולא שאל רבי מתיא בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי ברומי וכי מאחר שרבי אליעזר מלמדנו פעם ראשונה ושניה ארון גלה לבבל ראשונה הא דאמרן (דברי הימים ב לו, י) ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה׳ שניה מאי היא דכתיב (איכה א, ו) ויצא מבת ציון

דף נד עמוד א

כל הדרה מאי כל הדרה חדרה אתה מאי אתה אומר אמר לו שאני אומר ארון במקומו נגנז שנאמר ויאריכו הבדים וגו׳

אמר ליה רבה לעולא מאי משמע דכתיב (מלכים א ח, ח) ויהיו שם עד היום הזה וכל היכא דכתיב עד היום הזה לעולם הוא והכתיב (שופטים א, כא) ואת היבוסי יושב ירושלם לא הורישו בני בנימין וישב היבוסי את בני בנימין בירושלם עד היום הזה הכי נמי דלא גלו

והתניא ר׳ יהודה אומר חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר (ירמיהו ט, ט) על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עובר ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו בהמה בגימטריא חמשין ושתים הוו

ותניא ר׳ יוסי אומר שבע שנים נתקיימה גפרית ומלח בארץ ישראל ואמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי יוסי אתיא ברית ברית כתיב הכא (דניאל ט, כז) והגביר ברית לרבים שבוע אחד וכתיב התם (דברים כט, כד) ואמרו על אשר עזבו את ברית ה׳ אלהי אבותם

אמר ליה הכא כתיב שם התם לא כתיב שם וכל היכא דכתיב שם לעולם הוא מיתיבי (דברי הימים א ד, מב) ומהם מן בני שמעון הלכו להר שעיר אנשים חמש מאות ופלטיה ונעריה ורפיה ועוזיאל בני ישעי בראשם ויכו את שארית הפליטה לעמלק וישבו שם עד היום הזה

וכבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל כל הארצות שנאמר (ישעיהו י, יג) ואסיר גבולות עמים ועתודותיהם שושתי תיובתא

אמר רב נחמן תנא וחכמים אומרים ארון בלשכת דיר העצים היה גנוז אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וראה רצפה משונה מחברותיה ובא והודיע את חביריו ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו וידעו ביחוד ששם ארון גנוז

מאי הוה עביד אמר רבי חלבו מתעסק בקרדומו היה תנא דבי רבי ישמעאל שני כהנים בעלי מומין היו מתליעין בעצים ונשמטה קרדומו של אחד מהם ונפלה שם ויצתה אש ואכלתו

רב יהודה רמי כתיב (מלכים א ח, ח) ויראו ראשי הבדים וכתיב (מלכים א ח, ח) ולא יראו החוצה הא כיצד נראין ואין נראין תניא נמי הכי ויראו ראשי הבדים יכול לא יהו זזין ממקומן ת״ל ויאריכו הבדים יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין ת״ל ולא יראו החוצה

הא כיצד דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה שנא׳ (שיר השירים א, יג) צרור המור דודי לי בין שדי ילין

אמר רב קטינא בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה ואומרים להן ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה

מתיב רב חסדא (במדבר ד, כ) ולא יבואו לראות כבלע את הקדש ואמר רב יהודה אמר רב בשעת הכנסת כלים לנרתק שלהם

אמר רב נחמן משל לכלה כל זמן שהיא בבית אביה צנועה מבעלה כיון שבאתה לבית חמיה אינה צנועה מבעלה

מתיב רב חנא בר רב קטינא מעשה בכהן אחד שהיה מתעסק וכו׳ אמר ליה נתגרשה קא אמרת נתגרשה חזרו לחיבתה הראשונה

במאי עסקינן אי נימא במקדש ראשון מי הואי פרוכת אלא במקדש שני מי הוו כרובים לעולם במקדש ראשון ומאי פרוכת דבבי

דאמר רבי זירא אמר רב שלשה עשר פרוכות היו במקדש שבעה כנגד שבעה שערים שתים אחת לפתחו של היכל ואחת לפתחו של אולם שתים בדביר ושתים כנגדן בעליה

רב אחא בר יעקב אמר לעולם במקדש שני וכרובים דצורתא הוו קיימי דכתיב (מלכים א ו, כט) ואת כל קירות הבית מסב קלע (מלכים א ו, לה) כרובים ותמרות ופטורי ציצים וצפה זהב מישר על המחוקה

וכתיב (מלכים א ז, לו) כמער איש ולויות מאי כמער איש ולויות אמר רבה בר רב שילא

דף נד עמוד ב

כאיש המעורה בלווייה שלו אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאון לשוק ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו מיד הזילום שנאמר (איכה א, ח) כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה

ושתיה היתה נקראת תנא שממנה הושתת העולם תנן כמאן דאמר מציון נברא העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר (איוב לח, לח) בצקת עפר למוצק ורגבים ידובקו

רבי יהושע אומר עולם מן הצדדין נברא שנאמר (איוב לז, ו) כי לשלג יאמר הוי ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עוזו רבי יצחק (נפחא) אמר אבן ירה הקב״ה בים ממנו נשתת העולם שנאמר (איוב לח, ו) על מה אדניה הטבעו או מי ירה אבן פנתה

וחכמים אומרים מציון נברא שנאמר (תהלים נ, א) מזמור לאסף אל אלהים ה׳ ואומר מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם

תניא ר׳ אליעזר הגדול אומר (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה׳ אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו

וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה׳ דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יופיו של עולם

נטל את הדם ממי שממרס בו וכו׳ מאי כמצליף מחוי רב יהודה

דף נה עמוד א

כמנגדנא תנא כשהוא מזה אינו מזה על הכפורת אלא כנגד עוביה של כפורת כשהוא מזה למעלה מצדד ידו למטה וכשהוא מזה למטה מצדד ידו למעלה

מנא הני מילי אמר רב אחא בר יעקב אמר רבי זירא אמר קרא (ויקרא טז, טו) והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת לא יאמר למטה בשעיר דלא צריך דגמר ממטה דפר

למה נאמר לאקושי על ללפני מה לפני דלאו על אף על דלאו על

אדרבה לא יאמר למעלה בפר דלא צריך דגמר ממעלה דשעיר למה נאמר לאקושי לפני לעל מה על על ממש אף לפני על ממש

האי מאי אי אמרת בשלמא למטה דשעיר לאקושי למעלה דפר מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב דתנא דבי רבי אליעזר בן יעקב (ויקרא טז, יד) על פני הכפורת קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים אלא אי אמרת למעלה דפר לאקושי למטה דשעיר למאי אתא

תנו רבנן והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת למדנו כמה למעלה בשעיר אחת למטה בשעיר איני יודע כמה

הריני דן נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למטה בפר שבע אף למטה בשעיר שבע

או כלך לדרך זו נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למטה בשעיר מה למעלה בשעיר אחת אף למטה בשעיר אחת נראה למי דומה דנין מטה ממטה ואין דנין מטה מלמעלה

אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומר (ויקרא טז, טו) ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה תלמוד לומר כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע

למדנו כמה למטה בפר ובשעיר שבע למעלה בפר איני יודע כמה והריני דן נאמרו דמים למעלה בשעיר ונאמרו דמים למעלה בפר מה למעלה בשעיר אחת אף למעלה בפר אחת

או כלך לדרך זו נאמרו דמים למטה בפר ונאמרו דמים למעלה בפר מה למטה בפר שבע אף למעלה בפר שבע נראה למי דומה דנין מעלה ממעלה ואין דנין מעלה ממטה

אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא תלמוד לומר ועשה את דמו כאשר עשה שאין תלמוד לומר כאשר עשה ומה ת״ל כאשר עשה שיהיו כל עשיותיו שוות כשם. שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע וכשם שלמעלה בשעיר אחת כך למעלה בפר אחת

אחת אחת ואחת אחת ושתים ת״ר אחת אחת ואחת אחת ושתים אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר אחת אחת ואחת שתים ואחת שלש ואחת ארבע ואחת חמש ואחת שש ואחת שבע ואחת

ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה

דכולי עלמא מיהת הזאה ראשונה צריכה מנין עם כל אחת ואחת מאי טעמא רבי אלעזר אמר שלא יטעה בהזאות

רבי יוחנן אמר אמר קרא (ויקרא טז, יד) ולפני הכפורת יזה שאין תלמוד לומר יזה ומה ת״ל יזה לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת

מאי בינייהו איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה

יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל תנן התם רבי יהודה אומר לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות

מאי מפני התערובות אמר רב יוסף מפני תערובת חובה בנדבה אמר ליה אביי ונעביד תרי ונכתוב עלייהו הי דחובה והי דנדבה רבי יהודה

דף נה עמוד ב

לית ליה כתיבה דתנן רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד תרי מאי טעמא לא משום דמחלפי ונעביד תרי וליכתוב עלייהו הי דפר והי דשעיר אלא לרבי יהודה לית ליה כתיבה

מיתיבי שלש עשרה שופרות היו במקדש והיה כתוב עליהן תקלין חדתין ותקלין עתיקין וקינין וגוזלי עולה ועצים ולבונה וזהב לכפורת וששה לנדבה

תקלין חדתין אלו שקלים של כל שנה ושנה תקלין עתיקין מי שלא שקל אשתקד ישקול לשנה הבאה קינין הן תורין גוזלי עולה הן בני יונה וכולן עולות דברי ר׳ יהודה

כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא גזירה משום חטאת שמתו בעליה ומי חיישינן והתנן השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים

אלא משום חטאת שמתו בעליה ודאי ונברור ארבעה זוזי ונשדי במיא והנך נישתרו רבי יהודה לית ליה ברירה

מנא לן אילימא מהא דתנן הלוקח יין מבין הכותיים ערב שבת עם חשכה עומד ואומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה

דף נו עמוד א

עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר

דף נו עמוד ב

רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין אלמא אין ברירה

ממאי דילמא שאני התם כדקתני טעמא אמרו לו לר׳ מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע ואמר להם לכשיבקע

אלא מדתני איו דתני איו ר׳ יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד

אלא אם בא חכם למזרח עירובו למזרח למערב עירובו למערב אבל לכאן ולכאן לא

והוינן בה מאי שנא לכאן ולכאן דלא דאין ברירה

למזרח ומערב נמי אין ברירה

ואמר ר׳ יוחנן כשכבר בא חכם

והשתא דאמרינן לרבי יהודה אין ברירה הא כתיבה אית ליה יום הכפורים נמי נעביד תרי ונכתוב עלייהו

משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה דאי לא תימא הכי בלא כתיבה נמי האי נפיש והאי זוטר

וכי תימא לא מקביל ליה כוליה והאמר רב יהודה השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר (ויקרא ד, ז) ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד המזבח

וכי תימא דילמא משתפיך מיניה האי חיור והאי סומק אלא משום חולשא דכ״ג לאו אדעתיה הכא נמי משום חולשא דכהן גדול לאו אדעתיה

ההוא דנחית קמיה דרבא אמר יצא והניחו על כן שני שבהיכל נטל דם הפר והניח דם השעיר

אמר ליה חדא כרבנן וחדא כרבי יהודה אימא הניח דם השעיר ונטל דם הפר

והזה ממנו על הפרוכת כנגד ארון מבחוץ תנו רבנן (ויקרא טז, טז) וכן יעשה לאהל מועד מה תלמוד לומר כשם שמזה לפני לפנים כך מזה בהיכל

מה לפני לפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך מזה בהיכל וכשם שלפני לפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר כך מזה בהיכל (ויקרא טז, טז) השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם

אמר ליה ההוא צדוקי לר׳ חנינא

דף נז עמוד א

השתא ברי טמאים אתון דכתיב (איכה א, ט) טומאתה בשוליה אמר ליה תא חזי מה כתיב בהו (ויקרא טז, טז) השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בזמן שהן טמאין שכינה שרויה בינהן

וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש

האי הימנו ודבר אחר הוא ולא הוי היקש

הניחא למאן דאמר לא הוי היקש אלא למאן דאמר הוי היקש מאי איכא למימר

מקומות הוא דגמרי מהדדי

אי בעית אימא חוץ מבפנים בחדא זימנא גמר

תנא כשהוא מזה אינו מזה על הפרוכת אלא כנגד הפרוכת אמר ר׳ אלעזר בר׳ יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים של פר ושעיר של יום הכפורים

ודילמא דפר העלם דבר של צבור ושעירי ע״ז הוו

דחזא דעבידי כסדרן ותנן נמי גבי פר העלם דבר של צבור כי האי גוונא כשהוא מזה לא היו נוגעין בפרוכת ואם נגעו נגעו

אמר רבי אלעזר ברבי יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים של פר העלם דבר של צבור ושעירי ע״ז ודילמא דפר ושעיר של יום הכפורים נינהו דחזנהו דעבידי שלא כסדרן

נתערבו לו דמים בדמים אמר רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן

אמרוה קמיה דרבי ירמיה אמר בבלאי טפשאי משום דדיירי בארעא דחשוכא אמרי שמעתא דמחשכן הא קא יהיב למעלה דשעיר מקמי מטה דפר והתורה אמרה (ויקרא טז, כ) וכלה מכפר את הקדש כלה דם הפר ואחר כך כלה דם השעיר

אלא אמר רבי ירמיה נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם הפר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם השעיר

נתערבו לו דמים בדמים במתנות האחרונות סבר רב פפא קמיה דרבא למימר נותן שבע למטה לשם פר ולשם שעיר וחוזר ונותן אחת למעלה לשם שעיר

אמר ליה רבא עד השתא קרו לן טפשאי והשתא טפשאי דטפשאי דקא מגמרינן להו ולא גמירי והא קא יהיב מטה דשעיר מקמי מעלה דשעיר והתורה אמרה תן למעלה ואחר כך למטה

דף נז עמוד ב

אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר

נתערבו לו כוסות בכוסות נותן וחוזר ונותן

וחוזר ונותן שלשה פעמים

מקצת דמים נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו [לו] פשיטא כי יהיב מודאין יהיב

מיהו הנך שירים הוו וליסוד אזלי או דילמא דחויין הוו ואזלי לאמה

אמר רב פפא אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו שירים הני מילי היכא דאי בעי למיתב מצי יהיב אבל האי דאי בעי למיתב לא מצי יהיב לא

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו דחוי הני מילי דדחייה בידים אבל היכא דלא דחייה בידים לא

דתניא למעלה הוא אומר (ויקרא ד, כה) ואת דמו ישפוך ולמטה הוא אומר (ויקרא ד, ל) ואת כל דמה ישפוך

מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת״ל (ויקרא ד, ל) ואת כל דמה ישפוך

יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת״ל ואת דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אליעזר בר״ש אומר מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד ת״ל ואת כל דמה ישפוך

ולרבי אליעזר בר״ש הא כתיב ואת דמו ישפוך אמר רב אשי למעוטי שירים שבצואר בהמה

עירה דם הפר לתוך דם השעיר תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות דאיתמר רבי יאשיה ורבי יונתן חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין

תסתיים דר׳ יאשיה הוא דאמר מערבין דאמר אע״ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי

אפילו תימא רבי יונתן הוא שאני הכא דכתיב אחת

תניא דלא כשנויין (ויקרא טז, יח) ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין דברי רבי יאשיה

דף נח עמוד א

רבי יונתן אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו אמר לו רבי יאשיה והלא כבר נאמר אחת

אמר לו רבי יונתן והלא כבר נאמר מדם הפר ומדם השעיר אם כן למה נאמר אחת לומר לך אחת ולא שתים מדם הפר אחת ולא שתים מדם השעיר

תניא אידך ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין זה בזה אתה אומר שיהיו מעורבין זה בזה או אינו אלא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו תלמוד לומר אחת וסתמא כרבי יאשיה

נתן את המלא בריקן וכו׳ בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא הניח מזרק בתוך מזרק וקבל בו את הדם מהו מין במינו חוצץ או אינו חוצץ

אמר ליה תניתוה נתן את המלא בריקן מאי לאו הושיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקן

לא עירה מזרק מלא לתוך מזרק ריקן הא תנא ליה רישא עירה דם הפר לתוך דם השעיר כדי לערבן יפה יפה

תא שמע היה עומד על גבי כלי או על גבי רגל חבירו פסול שאני רגל דלא מצי מבטיל ליה

איכא דאמרי הכי בעי מיניה דרך שירות בכך או אין דרך שירות בכך תא שמע דתנא דבי רבי ישמעאל (במדבר ד, יב) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקודש שני כלים ושירות אחת

בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא הניח סיב בתוך המזרק וקבל בו את הדם מהו מין בשאינו מינו חוצץ או אינו חוצץ כיון דמחלחל לא חייץ או דילמא לא שנא

אמר ליה תנינא זולף והולך עד שמגיע לספוג שאני מיא דקלישי

איכא דאמרי הכי פשט ליה בדם כשר בקומץ פסול

דף נח עמוד ב

מתני׳ (ויקרא טז, יח) ויצא אל המזבח אשר לפני ה׳ זה מזבח הזהב התחיל מחטא ויורד מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מזרחית מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון משם היה גומר על מזבח הפנימי

רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא

ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו שהיה נותן מלמעלה למטה הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון ושל מזבח החיצון היה שופך אל יסוד דרומי אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן

גמ׳ תנו רבנן ויצא אל המזבח מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שכהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכול אף זה כן

תלמוד לומר ויצא אל המזבח היכן היה לפנים מן המזבח

תניא אידך לפני ה׳ מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר ושעיר של יום הכפורים שכהן עומד לפנים מן המזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכול אף זה כן

תלמוד לומר (ויקרא ד, ז) מזבח קטרת הסמים לפני ה׳ אשר באהל מועד מזבח לפני ה׳ ואין כהן לפני ה׳ הא כיצד עומד חוץ למזבח ומזה

התחיל מחטא ויורד וכו׳ תנו רבנן התחיל מחטא ויורד מהיכן היה מתחיל מקרן מזרחית דרומית מערבית מערבית צפונית צפונית מזרחית דברי רבי עקיבא רבי יוסי הגלילי אומר מקרן מזרחית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מזרחית

מקום שרבי יוסי הגלילי מתחיל שם רבי עקיבא פוסק מקום שרבי עקיבא מתחיל שם רבי יוסי הגלילי פוסק

דכולי עלמא מיהא בההוא קרן דפגע ברישא לא עביד מאי טעמא אמר שמואל דאמר קרא ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח

ולרבי עקיבא נקיף דרך ימין לימא בדרמי בר יחזקאל קא מיפלגי

דאמר רמי בר יחזקאל ים שעשה שלמה עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחוריהם ביתה הא למדת שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח מר אית ליה דרמי בר יחזקאל ומר לית ליה דרמי בר יחזקאל

לא דכולי עלמא אית להו דרמי בר יחזקאל והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן פנים מחוץ ומר סבר לא ילפינן פנים מחוץ

ורבי עקיבא נהי דלא יליף פנים מחוץ אי בעי הכי נעביד אי בעי הכי נעביד אמר לך רבי עקיבא מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות

ואמאי לא עביד משום דכתיב ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח וכיון דיהיב בההוא קרן הדר אתי להההוא קרן דאיחייב למיתב ברישא

דף נט עמוד א

ואי בעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ והכא בהא קא מיפלגי מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל

ואי בעית אימא דכ״ע הקפה ביד והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן

וסבר ר׳ יוסי הגלילי הקפה ביד והא מדקתני סיפא ר׳ אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא מכלל דתנא קמא לא סבירא ליה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל

ואי בעית אימא בהא קא מיפלגי מר סבר סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון ומר סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי

תניא אמר ר׳ ישמעאל שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש ראשון זה אומר בידי הקפתי וזה אומר ברגלי הקפתי זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו

זה נותן טעם לדבריו סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון וזה נותן טעם לדבריו כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דחיצון קאי

רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא מתניתין מני ר׳ יהודה היא דתניא ר׳ מאיר אומר רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון שנותן ממטה למעלה

רבי יהודה אומר ר׳ אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא ניתווסן מאניה

הזה ממנו על טהרו של מזבח מאי טהרו אמר רבה בר רב שילא פלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגיה דיומא

מיתיבי כשהוא מזה אינו מזה לא ע״ג האפר ולא ע״ג הגחלים אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה אלא אמר רבה בר רב שילא על גלויה דמזבח כדכתיב (שמות כד, י) וכעצם השמים לטוהר

תניא חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן רבי יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן במאי קמיפלגי מר סבר פיתחא בדרום קאי ומר סבר פיתחא בצפון קאי

דכ״ע מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות התם יהיב על גגו מאי טעמא אמר קרא (ויקרא טז, יט) וטהרו וקדשו מקום שקדשו שם טיהרו

שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון דאמר קרא (ויקרא ד, ז) ואת כל דם הפר ישפוך וכי נפיק בההוא פגע ברישא

ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומית ת״ר (ויקרא ד, ל) יסוד המזבח זה יסוד דרומית אתה אומר יסוד דרומית או אינו אלא יסוד מערבית

אמרת ילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו ואי זה זה יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו ואי זה זה יסוד דרומי

תניא ר׳ ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי ר׳ שמעון בן יוחאי אומר זה וזה יסוד דרומי בשלמא ר׳ ישמעאל קסבר ילמד סתום ממפורש

אלא ר׳ שמעון בן יוחאי מאי טעמא אמר רב אשי קסבר פתחא בדרום קאי

תנא דבי רבי ישמעאל בדבי רבי שמעון בן יוחאי זה וזה יסוד דרומית וסימניך משכוה גברי לגברא

אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין וכו׳ תנו רבנן מועלין בדמים דברי ר׳ מאיר ור׳ שמעון וחכ״א אין מועלין בהן

דף נט עמוד ב

עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין בהן

מנא הני מילי אמר עולא אמר קרא (ויקרא יז, יא) לכם שלכם יהא דבי רבי שמעון תנא (ויקרא יז, יא) לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה

ור׳ יוחנן אמר א״ק (ויקרא יז, יא) הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה

ואימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן

דף ס עמוד א

משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין

הניחא לרבנן דאמרי והניחם שם מלמד שטעונין גניזה

אלא לרבי דוסא דאמר בגדי כהונה ראוין הן לכהן הדיוט מאי איכא למימר

משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין

הניחא למ״ד אין מלמדין אלא למ״ד מלמדין מאי איכא למימר תרי מיעוטי כתיבי ושמו הערופה

והני תלתי קראי בדם ל״ל

חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה

אבל מפיגול לא צריך למעוטי קרא דתנן כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם עצמו מתיר הוא

מתני׳ כל מעשה יוה״כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר

ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור בתחילה מבפנים

וכן בהיכל וכן במזבח הזהב שכולן כפרה בפני עצמן רבי אלעזר ור״ש אומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל

גמ׳ ת״ר כל מעשה יוה״כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום א״ר יהודה אימתי בדברים הנעשין בבגדי לבן מבפנים אבל דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ אם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי

רבי נחמיה אומר בד״א בדברים הנעשים בבגדי לבן בין מבפנים בין מבחוץ אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ מה שעשה עשוי אמר ר׳ יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (ויקרא טז, לד) והיתה זאת לכם לחוקת עולם אחת בשנה

דף ס עמוד ב

רבי יהודה סבר מקום שמתכפרין בו פעם אחת בשנה ור׳ נחמיה סבר דברים המתכפרין בהן פעם אחת בשנה

אטו לר׳ יהודה מקום כתיב אלא היינו טעמיה דרבי יהודה כתיב זאת וכתיב אחת חד למעוטי בגדי לבן מבחוץ וחד למעוטי בגדי זהב

ור׳ נחמיה חד למעוטי בגדי זהב וחד למעוטי שירים דלא מעכבי ור׳ יהודה אי מעכבי מעכבי ואי לא מעכבי לא מעכבי

כדתניא (ויקרא טז, כ) וכלה מכפר את הקודש אם כפר כלה ואם לא כפר לא כלה דברי ר׳ עקיבא אמר לו ר׳ יהודה מפני מה לא נאמר אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה ולא כלום

ואמרינן מאי בינייהו רבי יוחנן ור׳ יהושע בן לוי חד אמר משמעות דורשין איכא בינייהו וחד אמר שירים מעכבי איכא בינייהו

ומי אמר ר׳ יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן תנא ר׳ נחמיה כדברי האומר שירים מעכבי קשיא

אמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיטתו של פר לא עשה ולא כלום כמאן דלא כר׳ יהודה דאי ר׳ יהודה האמר כי כתיבא חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא

אפי׳ תימא ר׳ יהודה צורך פנים כפנים דמי תנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים ואם איתא יחזור ויחפון מבעי ליה

דף סא עמוד א

בקטורת לא קא מיירי

אמר עולא שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום תנן הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר ואם איתא יחזור וישחוט מבעי ליה תרגמא עולא במתנות שבהיכל וכן אמר ר׳ אפס במתנות שבהיכל

וכן בהיכל וכן במזבח וכו׳ ת״ר (ויקרא טז, לג) וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו יכפר אלו עזרות

הכהנים כמשמען עם הקהל אלו ישראל יכפר אלו הלוים הושוו כולן לכפרה אחת שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דברי ר׳ יהודה

ר״ש אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל בטומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו וכשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידוי של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות

ת״ר (ויקרא טז, כ) וכלה מכפר את הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו מלמד שכולן כפרה כפרה בפני עצמן

מכאן אמרו נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחלה במתנות שבפנים רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים אינו מתחיל אלא ממקום שפסק גמר את המתנות שבפנים ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל

נתן מקצת מתנות שבהיכל ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה בהיכל רבי אלעזר ור׳ שמעון אומרים אינו מתחיל אלא ממקום שפסק

גמר מתנות שבהיכל ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח נתן מקצת מתנות שבמזבח ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחילה במתנות המזבח רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל גמר מתנות שבמזבח ונשפך הדם דברי הכל לא מעכבי

אמר ר׳ יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (שמות ל, י) מדם חטאת הכפורים אחת בשנה

רבי מאיר סבר חטאת אחת אמרתי לך ולא שתי חטאות רבי אלעזר ורבי שמעון סברי חטוי אחד אמרתי לך ולא שני חטויין

תניא אמר רבי לי חלק ר׳ יעקב בלוגין

ולא והתניא נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבהיכל רבי אלעזר ור״ש אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל

גמר מתנות שבהיכל ונשפך הלוג יביא לוג אחר ויתחיל בתחילה במתנות שבבהונות נתן מקצת מתנות בבהונות ונשפך הלוג יביא לוג [אחר] ויתחיל בתחילה במתנות שבבהונות רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים ממקום שפסק הוא מתחיל גמר מתנות שבבהונות ונשפך הלוג דברי הכל מתנות הראש לא מעכבות

אימא לי שנה ר׳ יעקב בלוגין

אמר מר מתנות הראש אין מעכבות מאי טעמא אילימא משום דכתיב (ויקרא יד, כט) והנותר מן השמן אלא מעתה (ויקרא ב, ג) והנותרת מן המנחה הכי נמי דלא מעכבי

שאני התם דכתיב (ויקרא יד, יז) ומיתר והנותר

אמר רבי יוחנן

דף סא עמוד ב

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו באנו למחלוקת ר׳ מאיר ור׳ אלעזר ור׳ שמעון ר׳ מאיר דאמר יביא אחר ויתחיל בתחילה הכא נמי יביא אחר וישחוט

ולר׳ אלעזר ור׳ שמעון שאומרים ממקום שפסק משם הוא מתחיל הכא אין לו תקנה

מתקיף ליה רב חסדא והא (ויקרא יד, יב) אותו כתיב קשיא

תניא כוותיה דרבי יוחנן אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או שלא נתן מדמו לגבי בהונות הרי זה עולה לגבי מזבח וטעון נסכים וצריך אשם אחר להכשירו ורב חסדא אמר לך מאי צריך צריך ואין לו תקנה

ותני תנא צריך ואין לו תקנה אין והתניא נזיר ממורט ב״ש אומרים צריך העברת תער וב״ה אומרים אין צריך העברת תער וא״ר אבינא כשאומרים בית שמאי צריך צריך ואין לו תקנה

ופליגא דר׳ פדת דאמר רבי פדת בית שמאי ורבי אלעזר אמרו דבר אחד בית שמאי הא דאמרן רבי אלעזר (דתניא) אין לו בוהן יד ובוהן רגל אין לו טהרה עולמית רבי אלעזר אומר נותן על מקומו ויוצא רבי שמעון אומר אם נתן על של שמאל יצא

תנו רבנן (ויקרא יד, יד) ולקח מדם האשם יכול בכלי ת״ל ונתן מה נתינה בעצמו של כהן אף לקיחה בעצמו של כהן

יכול אף למזבח כן ת״ל (ויקרא יד, יג) כי כחטאת האשם הוא מה חטאת טעונה כלי אף אשם טעון כלי נמצאת אתה אומר אשם מצורע שני כהנים מקבלים את דמו אחד ביד ואחד בכלי זה שקבל בכלי בא לו אצל מזבח וזה שקיבל ביד בא לו אצל מצורע

תנן התם וכולן מטמאים בגדים ונשרפין אבית הדשן דברי ר״א ור׳ שמעון וחכמים אומרים אין מטמאין בגדים ואין נשרפין אבית הדשן אלא האחרון הואיל וגמר בו כפרה

בעא מיניה רבא מרב נחמן כמה שעירים משלח א״ל וכי עדרו משלח אמר לו

דף סב עמוד א

וכי עדרו שורף מי דמי התם לא כתיב אותו הכא כתיב אותו

איתמר רב פפי משמיה דרבא אמר ראשון משלח ורב שימי משמיה דרבא אמר אחרון משלח בשלמא רב שימי (בר אשי) משמיה דרבא דאמר אחרון משלח קסבר הואיל וגמר בו כפרה אלא רב פפי משמיה דרבא מאי קסבר סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון

הי רבי יוסי אילימא ר׳ יוסי דקופות דתנן (רבי יוסי אומר) שלש שלש קופות של שלש סאין שבהם תורמין את הלשכה והיה כתוב עליהם אב״ג

ותניא א״ר יוסי למה כתוב עליהן אב״ג לידע איזה מהן נתרמה ראשון להביא הימנה ראשון שמצוה בראשון

דילמא בעידנא דאיתחזאי קמייתא לא איתחזאי בתרייתא

אלא רבי יוסי דפסח (דתנן) המפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואחר כך נמצא הראשון והרי שניהן עומדין אי זה מהן שירצה יקריב דברי חכמים רבי יוסי אומר מצוה בראשון ואם היה שני מובחר ממנו יביאנו

הדרן עלך הוציאו לו

מתני׳ **שני** שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים ובלקיחתן כאחד ואף על פי שאין שוין כשרין לקח אחד היום ואחד למחר כשרין

מת אחד מהם אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לשני ואם משהגריל מת יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחילה

ויאמר אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל מת זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת צבור מתה רבי יהודה אומר תמות

ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם

דף סב עמוד ב

גמ׳ ת״ר (ויקרא טז, ה) יקח שני שעירי עזים מיעוט שעירי שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוים מניין אע״פ שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר שעיר שעיר ריבה

טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הוה אמינא פסולין עיכובא מנא לן

סלקא דעתך אמינא שני שני שני כתיב

והשתא דרבי רחמנא שעיר שעיר שני שני למה לי חד למראה וחד לקומה וחד לדמים

תניא נמי הכי גבי כבשי מצורע (ויקרא יד, י) יקח שני כבשים מיעוט כבשים שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוין ומנין שאף על פי שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר כבש כבש ריבה

טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הוה אמינא פסולין עיכובא מנא לן סלקא דעתך אמינא תהיה כתיב

והשתא דרבי רחמנא כבש כבש תהיה למה לי לשאר הויתו של מצורע

(ותנן) נמי גבי מצורע כי האי גוונא (ויקרא יד, ד) צפרים מיעוט צפרים (שנים) מה תלמוד לומר שתי שיהיו שתיהן שוות ומנין שאע״פ שאינן שוות כשרות תלמוד לומר צפור צפור ריבה

טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא פסולות עכובא מנא לן סלקא דעתך אמינא תהיה כתיב

והשתא דרבי רחמנא צפור תהיה למה לי לשאר הויתו של מצורע

אי הכי גבי תמידין נמי נימא (שמות כט, לח) כבשים מיעוט כבשים שנים מה תלמוד לומר (במדבר כח, ג) שנים שיהיו שניהן שוין ומנין שאע״פ שאין שניהן שוין כשירין תלמוד לומר כבש כבש ריבה ולמצוה הכי נמי דבעינן

ההוא מיבעי ליה לכדתניא (במדבר כח, ג) שנים ליום כנגד היום

אתה אומר כנגד היום או אינו אלא חובת היום כשהוא אומר את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים הרי חובת היום אמור ומה אני מקיים שנים ליום כנגד היום

כיצד תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית על טבעת שניה ושל בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית על טבעת שניה

מוספין של שבת ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין

תנו רבנן שני שעירי יום הכיפורים ששחטן בחוץ עד שלא הגריל עליהן חייב על שניהם משהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל

עד שלא הגריל עליהם חייב על שניהם למאי חזו אמר רב חסדא הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ

ומאי שנא לשעיר הנעשה בפנים דלא דמחוסר הגרלה לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחסרי עבודת היום

קסבר רב חסדא אין מחוסר זמן לבו ביום

אמר רבינא השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר (ויקרא ג, ב) ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול

דף סג עמוד א

שחטן בחוץ קודם שנפתחו דלתות ההיכל פטור מ״ט מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי

ומי אית ליה לרב חסדא הואיל

והאמר רב חסדא פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה לשמו פטור שלא לשמו חייב

טעמא דשלא לשמו הא סתמא לשמו הוא ופטור ואמאי לימא הואיל וראוי שלא לשמו בפנים

הכי השתא התם בעי עקירה האי לא בעי עקירה

רבה בר שימי מתני להו בדרבה וקשיא ליה דרבה אדרבה ומשני כדשנינן

כי אתא רב דימי אמר ר׳ ירמיה אמר ר׳ יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו פטור

אמר רב דימי אמריתה לשמעתא קמיה דר׳ ירמיה בשלמא לשמו דהא לא חזי ליה אלא שלא לשמו אמאי הא חזי שלא לשמו בפנים

ואמר לי עקירת חוץ לאו שמה עקירה

כי אתא רבין אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו חייב

ואפי׳ לשמו והתנן מחוסר זמן בין בגופו בין בבעלים

ואיזהו מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה והיולדת והמצורע

שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ פטורין עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין

ואמר רב חלקיה בר טובי לא שנו אלא לשמו אבל שלא לשמו חייב

לשמו מיהא פטור אמאי נימא הואיל וראוין שלא לשמו בפנים הכי השתא התם בעי עקירה הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו

רב אשי מתני חייב כדאמרינן רב ירמיה מדפתי מתני פטור קסבר פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה ועקירת חוץ לאו שמה עקירה ופליגא דרב חלקיה בר טובי

אמר מר משהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל

תנו רבנן (ויקרא יז, ג) איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה׳

דף סג עמוד ב

אי קרבן שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן כענין שנא׳ (במדבר לא, נ) ונקרב את קרבן ה ת״ל (ויקרא יז, ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו כל הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו בחוץ כל שאינו ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו בחוץ

אוציא אלו שאין ראוין לפתח אהל מועד ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהוא ראוי לבוא אל פתח אהל מועד ת״ל לה׳ מי שמיוחדין לה׳ יצאו אלו שאין מיוחדין לשם

ולה׳ להוציא הוא ורמינהו (ויקרא כב, כז) ירצה לקרבן אשה לה׳ אלו אישים

מנין שלא יקדישנו מחוסר זמן ת״ל קרבן לה׳ לרבות שעיר המשתלח

אמר רבא התם מענינא דקרא והכא מענינא דקרא התם דאל פתח לרבות לה׳ להוציא הכא דאשה להוציא לה׳ לרבות

טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי הוה אמינא שעיר המשתלח קדוש במחוסר זמן והא אין הגורל קובע אלא בראוי לשם

אמר רב יוסף הא מני חנן המצרי היא דתניא חנן המצרי אומר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג לו

אימר דשמעת ליה לחנן המצרי דלית ליה דחויין דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגריל

אלא אמר רב יוסף הא מני רבי שמעון היא דתניא מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה דברי רבי שמעון

רבינא אמר כגון שהומם וחיללו על אחר

ומנא תימרא דפסיל ביה מומא דתניא (ויקרא כב, כב) ואשה לא תתנו מהם אלו החלבים

אין לי אלא כולן מקצתן מנין ת״ל מהם מזבח זו זריקת דמים לה׳ לרבות שעיר המשתלח

ואיצטריך למיכתב בעל מום ואיצטריך למיכתב מחוסר זמן דאי כתב רחמנא מחוסר זמן משום דלא מטי זמניה אבל בעל מום דמטי זמניה אימא לא ואי כתב רחמנא בעל מום משום דמאיס אבל מחוסר זמן דלא מאיס אימא לא צריכא

דף סד עמוד א

רבא אמר כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו ושחט אמו ביום הכפורים

וכי האי גוונא מי אסיר (ויקרא כב, כח) לא תשחטו אמר רחמנא והא לאו שחיטה היא הא אמרי במערבא דחייתו לצוק זו היא שחיטתו

אם של שם מת זה שעלה עליו וכו׳

אמר רב שני שבזוג ראשון יקרב שני שבזוג שני ירעה רבי יוחנן אמר שני שבזוג ראשון ירעה שני שבזוג שני יקרב

במאי קא מיפלגי רב סבר בעלי חיים אינן נידחין ורבי יוחנן סבר בעלי חיים נידחין

מאי טעמא דרב דיליף ממחוסר זמן מחוסר זמן לאו אע״ג דהשתא לא חזי כי הדר מיחזי שפיר דמי הכא נמי לא שנא מי דמי התם לא איתחזי כלל הכא נראה ונדחה

אלא היינו טעמא דרב דיליף מבעל מום עובר בעל מום עובר לאו אע״ג דלא חזי השתא כי הדר מיחזי שפיר דמי הכא נמי לא שנא

והתם מנא לן דכתיב (ויקרא כב, כה) כי משחתם בהם מום בם מום בם הוא דלא ירצו הא עבר מומן ירצו

ור׳ יוחנן מיעט רחמנא בהם הם הוא דכי עבר מומן ירצו הא כל דחויין הואיל ונדחו נדחו

ורב ההוא בהם בעינייהו הוא דלא מירצו הא ע״י תערובות מירצו

כדתנן איברים תמימים באיברים בעלי מומין ר״א אומר אם קרב הראש של אחד מהן יקריבו כל הראשין כולן כרעיו של אחד מהן יקריבו כל הכרעיים כולן וחכ״א אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה

ואידך נפקא ליה מבם בהם ואידך בם בהם לא דריש

ולרב נהי נמי דבעלי חיים אינן נדחין אי בעי האי נקריב אי בעי האי נקריב

אמר רבא רב סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון הי רבי יוסי אי נימא רבי יוסי דקופות דתנן שלש שלש קופות של שלש סאין שבהן תורמין את הלשכה וכתוב עליהן אלף בית גימל ותניא אמר רבי יוסי למה כתוב עליהן אלף בית גימל לידע איזה מהן נתרמה ראשון להביא הימנה ראשון שמצוה בראשון

דילמא שאני התם דבעידנא דאתחזי קמייתא לא אתחזי בתרייתא

אלא רבי יוסי דפסח (דתנן) המפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואחר כך נמצא הראשון והרי שניהן עומדין איזה מהן שירצה יקרב דברי חכמים רבי יוסי אומר מצוה בראשון

דף סד עמוד ב

ואם היה השני מובחר ממנו יביאנו

אמר רבא דיקא מתניתין כוותיה דרב וברייתא כוותיה דר׳ יוחנן מתניתין כוותיה דרב דקתני אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואידך כדקאי קאי

ברייתא כוותיה דר׳ יוחנן דקתני שני איני יודע אם שני שבזוג ראשון אם שני שבזוג שני כשהוא אומר יעמד חי ולא שחבירו מת מאי משמע יעמד חי ולא שכבר עמד

תנן ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם בשלמא לרבי יוחנן דאמר בעלי חיים נדחין משום הכי ימות המשתלח אלא לרב דאמר בעלי חיים אינן נדחין אמאי ימות המשתלח

אמר לך רב אליבא דרבי יהודה לא קא אמינא כי אמינא אליבא דרבנן

בשלמא לרב בהא פליגי רבי יהודה ורבנן אלא לר׳ יוחנן במאי פליגי אמר רבא הא אמרינן דייקא מתני׳ כוותיה דרב

תנן שאין חטאת צבור מתה הא דיחיד כי האי גוונא מתה בשלמא לרבי יוחנן כדרבי אבא אמר רב דאמר רבי אבא אמר רב

דף סה עמוד א

הכל מודים שאם נתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה

אלא לרב הוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות וא״ר אושעי׳ הפריש שתי חטאות לאחריות מתכפר באחת מהם והשניה תרעה

כיון דאמר רבא רב סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון מעיקרא כמפריש לאיבוד דמי

תנן רבי יהודה אומר תמות בשלמא לרבי יוחנן דאמר שני שבזוג ראשון ירעה לרבי יהודה ימות מתכפר בשני שבזוג שני

אלא לרב דאמר שני שבזוג שני ירעה לרבי יהודה ימות לרבי יהודה במאי מיכפר מי סברת רבי יהודה אשני שבזוג שני קאי רבי יהודה אשני שבזוג ראשון קאי

ואיכא דקא מותיב הכי ועוד אמר ר׳ יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם

בשלמא לרב רישא פליגי בחטאת צבור וסיפא פליגי בבעלי חיים אלא לרבי יוחנן מאי ועוד קשיא

ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח בשלמא נשפך הדם ימות המשתלח דאכתי לא איתעביד מצותיה

אלא מת המשתלח אמאי ישפך הדם הא איתעביד ליה מצותיה

אמרי דבי ר׳ ינאי אמר קרא (ויקרא טז, י) יעמד חי לפני ה׳ לכפר עד מתי יהא זקוק להיות חי עד שעת מתן דמים של חבירו

תנן התם בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו אם נתרמה תרומה נשבעין לגזברין

ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן

נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להן לשנה הבאה ר׳ יהודה אומר עולין להן לשנה הבאה

מ״ט דר׳ יהודה אמר רבא קסבר רבי יהודה חובות של שנה זו קריבות לשנה הבאה

איתיביה אביי פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהן וכן שעירי ע״ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי רבי יהודה רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהם לנדבה שאין חטאת צבור מתה א״ל

דף סה עמוד ב

קרבנות צבור קא אמרת שאני קרבנות צבור כדרבי טבי אמר רבי יאשיה דאמר רבי טבי אמר רבי יאשיה אמר קרא (במדבר כח, יד) זאת עולת חדש בחדשו אמרה תורה חדש והבא לי קרבן מתרומה חדשה

הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר

ומשום גזירה ימותו ועוד הא דרבי טבי אמר רבי יאשיה גופה מצוה היא דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור הבאין באחד בניסן מצוה להביא מן החדש ואם הביא מן הישן יצא אלא שחסר מצוה

אלא אמר רבי זירא לפי שאין הגורל קובע משנה לחברתה ונייתי ונגריל גזירה שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה

הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימותו

אמרוה רבנן קמיה דאביי גזירה משום חטאת שמתו בעלי׳ הא תינח פר שעיר מאי איכא למימר גזירה שעיר אטו פר

ומשום גזירה ימותו אלא גזירה משום חטאת שעברה שנתה גזירה היא גופה חטאת שעברה שנתה היא

הא לא קשיא כרבי דתניא (ויקרא כה, ל) שנה תמימה מונה שלש מאות וששים וחמשה יום כמנין ימות החמה דברי ר׳ וחכ״א מונה שנים עשר חדש מיום ליום

דף סו עמוד א

ואם נתעברה נתעברה למוכר התינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר

ומשום גזירה ימות ועוד חטאת שעברה שנתה לרעיה אזלא דאמר ריש לקיש חטאת שעברה שנתה רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה

אלא אמר רבא גזירה משום תקלה (דתנן) אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין בזמן הזה

ואם הקדיש והעריך והחרים בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליך הנאה לים המלח ואי זה הוא עיקור נועל דלת לפניה והיא מתה מאליה

תקלה דמאי אי תקלה דהקרבה אפילו כל רעיות נמי אי תקלה דגיזה ועבודה אפילו כל רעיות נמי

לעולם תקלה דהקרבה והנך דלאו בני הקרבה נינהו לא טריד בהו הך דבת הקרבה היא טריד בה

ותקלה עצמה תנאי היא דתניא חדא פסח שלא קרב בראשון יקרב בשני בשני יקרב לשנה הבאה ותניא אידך לא יקרב מאי לאו בתקלה פליגי

לא דכ״ע [לא] חיישינן לתקלה והכא בפלוגתא דרבי ורבנן קא מיפלגי ולא קשיא הא רבי הא רבנן

והתניא וכן המעות אלא לאו שמע מינה בתקלה פליגי שמע מינה

מתני׳ בא לו אצל שעיר המשתלח וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר אנא השם חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעוו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל ככתוב בתורת משה עבדך לאמר (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ תטהרו

והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד מסרו למי שהיה מוליכו הכל כשרין להוליכו אלא שעשו הכהנים גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו

אמר רבי יוסי מעשה והוליכו ערסלא וישראל היה וכבש עשו לו מפני הבבליים שהיו מתלשים בשערו ואומרים לו טול וצא טול וצא

גמ׳ ואילו בני אהרן עם קדושך לא קאמר מאן תנא אמר ר׳ ירמיה דלא כרבי יהודה דאי כרבי יהודה הא אמר יש להם כפרה בשעיר המשתלח

אביי אמר אפילו תימא רבי יהודה אטו כהנים לאו בכלל עמך ישראל נינהו

מסרו למי שמוליכו ת״ר איש להכשיר את הזר עתי

דף סו עמוד ב

שיהא מזומן עתי ואפילו בשבת עתי ואפי׳ בטומאה

איש להכשיר את הזר פשיטא מהו דתימא כפרה כתיבא ביה קמ״ל

עתי ואפילו בשבת למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שאם היה חולה מרכיבו על כתפו

כמאן דלא כרבי נתן דאי רבי נתן האמר חי נושא את עצמו אפילו תימא רבי נתן חלה שאני

אמר רפרם זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליום הכפורים

עתי ואפי׳ בטומאה למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שאם נטמא משלחו נכנס טמא לעזרה ומשלחו

שאלו את רבי אליעזר חלה מהו שירכיבהו על כתפו אמר להם יכול הוא להרכיב אני ואתם חלה משלחו מהו שישלחנו ביד אחר אמר להם אהא בשלום אני ואתם

דחפו ולא מת מהו שירד אחריו וימיתנו אמר להם (שופטים ה, לא) כן יאבדו כל אויביך ה׳ וחכמים אומרים חלה מרכיבו על כתפו חלה משלחו ישלחנו ביד אחר דחפו ולא מת ירד אחריו וימיתנו

שאלו את ר׳ אליעזר פלוני מהו לעולם הבא א״ל לא שאלתוני אלא על פלוני

מהו להציל רועה כבשה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הכבשה מהו להציל הרועה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הרועה ממזר מה הוא לירש מהו ליבם מהו לסוד את ביתו מהו לסוד את קברו

לא מפני שהפליגן בדברים אלא מפני שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם

שאלה אשה חכמה את ר׳ אליעזר מאחר שמעשה העגל שוין מפני מה אין מיתתן שוה אמר לה אין חכמה לאשה אלא בפלך וכן הוא אומר (שמות לה, כה) וכל אשה חכמת לב בידיה טוו

איתמר רב ולוי חד אמר זיבח וקיטר בסייף גפף ונישק במיתה שמח בלבבו בהדרוקן

וחד אמר עדים והתראה בסייף עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה בהדרוקן

אמר רב יהודה שבטו של לוי לא עבד עבודת כוכבים שנאמר (שמות לב, כו) ויעמוד משה בשער המחנה וגו׳

יתיב רבינא וקאמר להא שמעתא איתיביה בני ר׳ פפא בר אבא לרבינא (דברים לג, ט) האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו

אביו אבי אמו מישראל אחיו אחיו מאמו מישראל בניו בני בתו מישראל

וכבש עשו לו כו׳ אמר רבה בר בר חנה לא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו ומתוך ששונאים את הבבליים היו קורין אותן על שמן תניא רבי יהודה אומר לא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו אמר לו רבי יוסי תנוח דעתך שהנחת את דעתי

טול וצא תנא מה שהי צפירא דין וחובי דרא סגיאין

מתני׳ מיקירי ירושלים היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה עשר סוכות מירושלים ועד צוק

דף סז עמוד א

תשעים ריס שבעה ומחצה לכל מיל על כל סוכה וסוכה אומרין לו הרי מזון והרי מים ומלוין אותו מסוכה לסוכה חוץ מאחרון שבהן שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו

מה היה עושה חולק לשון של זהורית חציו קשור בסלע וחציו קשור בין שני קרניו ודחפו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים בא וישב לו תחת סוכה אחרונה עד שתחשך ומאימתי מטמא בגדים משיצא חוץ לחומת ירושלים ר׳ שמעון אומר משעת דחייתו לצוק

גמ׳ תנו רבנן עשר סוכות ושנים עשר מילין היו דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר תשע סוכות ועשרה מילין ר׳ יוסי אומר חמש סוכות ועשרה מילין היו וכולן על ידי עירוב

אמר רבי יוסי סח לי אלעזר בני אם על ידי עירוב יכולני לעשות אפילו שתי סוכות ועשרה מילין

כמאן אזלא הא דתניא חוץ מאחרון שבהן שלא הגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו כמאן כר׳ מאיר

על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים תנא מעולם לא הוצרך אדם לכך אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו

מה היה עושה חולק לשון של זהורית ונקטריה כוליה בסלע כיון דמצוה בשעיר דילמא קדים ומלבין ומיתבא דעתיה

ונקטריה כוליה בין קרניו זמנין דגמיש ליה לרישיה ולאו אדעתיה

ת״ר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין ומתביישין התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים ועדיין היו מציצין ורואין הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין התקינו שיהיו קושרין אותו חציו בסלע וחציו בין קרניו

אמר ר׳ נחום בר פפא משום רבי אלעזר הקפר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים וכיון שהגיע שעיר למדבר היה מלבין וידעו שנעשית מצותו שנאמר (ישעיהו א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו

לא היה מגיע למחצית ההר איבעיא להו אותן אברים מה הן בהנאה רב ושמואל חד אמר מותרין וחד אמר אסורין

מאן דאמר מותרין

דף סז עמוד ב

דכתיב (ויקרא טז, כב) במדבר ומאן דאמר אסורין דכתיב (ויקרא טז, כב) גזירה

ומאן דאמר אסורין האי מדבר מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא (ויקרא טז, י) המדברה (ויקרא טז, י) המדברה (ויקרא טז, כב) במדבר לרבות נוב וגבעון שילה ובית עולמים

ואידך האי גזירה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא גזירה אין גזירה אלא חתוכה דבר אחר אין גזירה אלא דבר המתגזר ויורד

דבר אחר גזירה שמא תאמר מעשה תהו הוא ת״ל אני ה׳ אני ה׳ גזרתיו ואין לך רשות להרהר בהן

אמר רבא מסתברא כמאן דאמר מותרין לא אמרה תורה שלח לתקלה

תנו רבנן עזאזל שיהא עז וקשה יכול בישוב ת״ל במדבר ומנין שבצוק ת״ל גזירה תניא אידך עזאזל קשה שבהרים וכן הוא אומר (יחזקאל יז, יג) ואת אילי הארץ לקח

תנא דבי ר׳ ישמעאל עזאזל שמכפר על מעשה עוזא ועזאל

ת״ר (ויקרא יח, ד) את משפטי תעשו דברים שאלמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו ואלו הן עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים וגזל וברכת השם

את חוקותי תשמרו דברים שהשטן משיב עליהן ואלו הן אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח ושמא תאמר מעשה תוהו הם ת"ל (ויקרא יח, ל) אני ה' אני ה' חקקתיו ואין לך רשות להרהר בהן

אימתי מטמא בגדים ת"ר המשלח מטמא בגדים ואין השולח את המשלח מטמא בגדים

יכול משיצא חוץ לחומת עזרה ת"ל המשלח אי המשלח יכול עד שיגיע לצוק תלמוד לומר והמשלח הא כיצד משיצא חוץ לחומת ירושלים דברי ר' יהודה

רבי יוסי אומר עזאזל וכבש עד שהגיע לצוק ר' שמעון אומר (ויקרא טז, כו) והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו זורקו בבת ראש ומטמא בגדים

מתני' בא לו אצל פר ושעיר הנשרפין קרען והוציא את אימוריהן נתנן במגיס והקטירן על גבי המזבח

קלען במקלעות והוציאן לבית השריפה ומאימתי מטמאין בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה ר' שמעון אומר משיצית האור ברובן

גמ' והקטירן סלקא דעתך אלא אימא להקטירן על גבי מזבח

קלען במקלעות אמר רבי יוחנן כמין קליעה תנא לא היה מנתחן ניתוח בשר עולה אלא עור על גבי בשר מנא הני מילי דתניא רבי אומר נאמר כאן עור ובשר ופרש ונאמר להלן (ויקרא טז, כז) עור ובשר ופרש

דף סח עמוד א

מה להלן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט אף כאן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט

והתם מנא לן דתניא (ויקרא ד, יא) וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם יכול ישרפנו שלם נאמר כאן (ויקרא ד, יא) ראשו וכרעיו ונאמר להלן ((ויקרא א, יב) ראש וכרעים) מה להלן על ידי ניתוח אף כאן על ידי ניתוח

אי מה להלן על ידי הפשט אף כאן על ידי הפשט תלמוד לומר וקרבו ופרשו מאי תלמודא אמר רב פפא כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו

מאימתי מטמאין בגדים תנו רבנן (ויקרא טז, כז) יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו

להלן אתה נותן להם שלש מחנות וכאן אתה נותן להם מחנה אחת אם כן למה נאמר מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמאים בגדים

והתם מנא לן דתניא (ויקרא ד, יב) והוציא את כל הפר חוץ לשלש מחנות

אתה אומר חוץ לשלש מחנות או אינו אלא חוץ למחנה אחת כשהוא אומר בפר העדה אל מחוץ למחנה שאין ת"ל שהרי כבר נאמר (ויקרא ד, כא) ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון ומה ת"ל אל מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שניה

וכשהוא אומר מחוץ למחנה בדשן שאין ת"ל שהרי כבר נאמר (ויקרא ד, יב) אל שפך הדשן תן לו מחנה שלישית

ור"ש האי מחוץ למחנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר"א אומר נאמר כאן מחוץ למחנה ונאמר להלן (במדבר יט, ג) מחוץ למחנה מה כאן חוץ לשלש מחנות אף להלן חוץ לג' מחנות ומה להלן במזרחה של ירושלים אף כאן במזרחה של ירושלים

ורבנן היכא שריף להו כדתניא היכן נשרפין

דף סח עמוד ב

לצפונה של ירושלים וחוץ לשלש מחנות ר' יוסי אומר אבית הדשן נשרפין

אמר רבא מאן תנא דפליג עליה דר' יוסי ר' אליעזר בן יעקב הוא דתניא (ויקרא ד, יב) אל שפך הדשן ישרף שיהא לשם דשן רבי אליעזר בן יעקב אומר שיהא מקומו משופך

אמר ליה אביי ודילמא במקומו משופך הוא דפליגי

ת״ר והשורף השורף מטמא בגדים ולא המצית את האור ולא המסדר את המערכה ואי זהו השורף זה המסייע בשעת שריפה

יכול אף משנעשו אפר מטמאין בגדים ת״ל אותם אותם מטמאין בגדים ולא משנעשו אפר מטמאין בגדים ר״א ברבי שמעון אומר הפר מטמא ניתך הבשר אינו מטמא בגדים

מאי בינייהו איכא בינייהו דשויה חרוכא

מתני׳ אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר ומניין היו יודעין שהגיע שעיר למדבר דירכאות היו עושין ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר

אמר ר׳ יהודה והלא סימן גדול היה להם מירושלים ועד בית חדודו שלשה מילין הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעין שהגיע שעיר למדבר

ר׳ ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר (ישעיהו א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו

גמ׳ אמר אביי ש״מ בית חדודו במדבר קיימא והא קמ״ל דקסבר רבי יהודה כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצותו

הדרן עלך שני שעירי

מתני׳ **בא** לו כהן גדול לקרות אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו

חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל וקורא אחרי מות ואך בעשור וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן (במדבר כט, ז) ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה

ומברך עליה שמונה ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון ועל המקדש בפני עצמו ועל ישראל בפני עצמן ועל ירושלים בפני עצמה ועל הכהנים בפני עצמן ועל שאר התפלה

הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כ״ג כשהוא קורא ולא מפני שאינו רשאי אלא שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהן שוה כאחת

גמ׳ מדקתני באצטלית לבן משלו מכלל דקריאה לאו עבודה היא

וקתני אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן דילמא שאני קריאה דצורך עבודה היא

דאיבעיא לן בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן או לא ניתנו ליהנות בהן

ת״ש לא היו ישנים בבגדי קודש שינה הוא דלא הא מיכל אכלי דילמא שאני אכילה דצורך עבודה היא כדתניא (שמות כט, לג) ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין

שינה הוא דלא הא הלוכי מהלכי בדין הוא דהלוכי נמי לא

דף סט עמוד א

וסיפא איצטריכא ליה פושטין ומקפלין ומניחין תחת ראשיהם

פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן אמר רב פפא לא תימא תחת ראשיהן אלא אימא כנגד ראשיהן אמר רב משרשיא שמעת מינה תפילין מן הצד שפיר דמי

הכי נמי מסתברא דכנגד ראשיהן דאי סלקא דעתך תחת ראשיהן ותיפוק לי משום כלאים דהא איכא אבנט ונהי נמי דניתנו ליהנות בהן הא מתהני מכלאים

הניחא למ״ד אבנטו של כהן גדול (בשאר ימות השנה) זה הוא אבנטו של כהן הדיוט אלא למאן דאמר אבנטו של כ״ג לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר

וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור בהצעה שרי והתניא (ויקרא יט, יט) לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתיך אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו

וכ״ת דמפסיק ליה מידי ביני ביני והאמר ר״ש בן פזי אמר ר׳ יהושע בן לוי אמר רבי משום קהלא קדישא שבירושלים אפי׳ עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן אלא לאו שמע מינה כנגד ראשיהן שמע מינה

רב אשי אמר לעולם תחת ראשיהן והא קא מתהני מכלאים בגדי כהונה קשין הן כי הא דאמר רב הונא בריה דר׳ יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא

ת״ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש״מ

ובמדינה לא והתניא בעשרים וחמשה [בטבת] יום הר גרזים [הוא] דלא למספד

יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר

כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי

אמר להם למה באתם אמרו אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעוך עובדי כוכבים להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם

מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסיהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גרזים כיון שהגיעו להר גריזים חרשוהו וזרעוהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית אלהינו ואותו היום עשאוהו יו״ט

אי בעית אימא ראויין לבגדי כהונה ואי בעית אימא (תהלים קיט, קכו) עת לעשות לה׳ הפרו תורתך

חזן הכנסת נוטל ספר תורה ש״מ חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב אמר אביי כולה משום כבודו דכ״ג היא

וכהן גדול עומד מכלל שהוא יושב והא אנן תנן

דף סט עמוד ב

אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנאמר (דברי הימים א יז, טז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה׳ כדאמר רב חסדא בעזרת נשים הכא נמי בעזרת נשים

והיכא איתמר דרב חסדא אהא מיתיבי דתניא היכן קורין בו בעזרה ראב״י אומר בהר הבית שנאמר (נחמיה ח, ג) ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים ואמר רב חסדא בעזרת נשים

(נחמיה ח, ו) ויברך עזרא את ה׳ האלהים הגדול מאי גדול אמר רב יוסף אמר רב שגדלו בשם המפורש רב גידל אמר (דברי הימים א טז, לו) ברוך ה׳ אלהי ישראל מן העולם ועד העולם

אמר ליה אביי לרב דימי ודילמא שגידלו בשם המפורש א״ל אין אומרים שם המפורש בגבולים

ולא והכתיב (נחמיה ח, ד) ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ואמר רב גידל שגדלו בשם המפורש הוראת שעה היתה

(נחמיה ט, ד) ויצעקו אל ה׳ אלהים בקול גדול מאי אמור אמר רב ואיתימא ר׳ יוחנן בייא בייא היינו האי דאחרביה למקדשא וקליה להיכליה וקטלינהו לכולהו צדיקי ואגלינהו לישראל מארעהון ועדיין מרקד בינן כלום יהבתיה לן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן

נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתב בה אמת

אמר רב חנינא שמע מינה חותמו של הקב״ה אמת

אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא מסרוהו ניהליהו נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דעבודת כוכבים שנאמר (זכריה ה, ח) ויאמר זאת הרשעה

בהדי דתפסוה ליה אשתמיט ביניתא ממזייא ורמא קלא ואזל קליה ארבע מאה פרסי אמרו היכי נעביד דילמא חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא אמר להו נביא שדיוהו בדודא דאברא וחפיוהו לפומיה באברא דאברא משאב שאיב קלא שנאמר (זכריה ה, ח) ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה

אמרו הואיל ועת רצון הוא נבעי רחמי איצרא דעבירה בעו רחמי ואמסר בידייהו

אמר להו חזו דאי קטליתו ליה לההוא כליא עלמא חבשוהו תלתא יומי ובעו ביעתא בת יומא בכל ארץ ישראל ולא אשתכח אמרי היכי נעביד נקטליה כליא עלמא ניבעי רחמי אפלגא פלגא ברקיעא לא יהבי כחלינהו לעיניה ושבקוהו ואהני דלא מיגרי ביה לאיניש בקריבתה

במערבא מתנו הכי רב גידל אמר גדול שגדלו בשם המפורש ורב מתנא אמר (נחמיה ט, לב) האל הגדול הגבור והנורא

והא דרב מתנא מטייא לדרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה אתא משה אמר (דברים י, יז) האל הגדול הגבור והנורא אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו איה נוראותיו לא אמר נורא אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו לא אמר גבור

אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב״ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות

ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה אמר רבי אלעזר מתוך שיודעין בהקב״ה שאמתי הוא לפיכך לא כיזבו בו

וקורא אחרי מות ואך בעשור ורמינהי מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה

לא קשיא כאן בכדי שיפסיק התורגמן כאן בכדי שלא יפסיק התורגמן

והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן הא בתורה כלל כלל לא

אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני ענינין

והתניא מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא בשני ענינין כאן וכאן בכדי שלא יפסיק התורגמן ואין מדלגין מנביא לנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין

דף ע עמוד א

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו

וגולל ספר תורה וכו׳ וכל כך למה כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה

ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה אמאי נגלול וניקרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור מפני כבוד ציבור

ונייתי אחרינא ונקרי רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון וריש לקיש אמר משום ברכה שאינה צריכה

ומי חיישינן לפגמא והאמר ר׳ יצחק נפחא ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין אחת בענינו של יום ואחת של ראש חודש (טבת) ואחת של חנוכה

תלתא גברי בתלתא ספרי ליכא פגמא חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא

ומברך עליה שמונה ברכות ת״ר על התורה כדרך שמברכים בבית הכנסת על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כתיקנה ועל המקדש בפני עצמו ועל הכהנים בפני עצמן ועל ישראל בפני עצמן ועל שאר תפלה

ת״ר ושאר התפלה רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכין להושע וחותם בשומע תפלה ואח״כ כל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים

הרואה כהן גדול כו׳ לא מפני שאינו רשאי פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות

ומאי מצוה (משלי יד, כח) ברב עם הדרת מלך קמ״ל

מתני׳ אם בבגדי בוץ קורא קדש ידיו ורגליו פשט ירד וטבל עלה ונסתפג והביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא

ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה דברי ר׳ אליעזר רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קרבין עם תמיד של בין הערבים

קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג

הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו נכנס להוציא את הכף ואת המחתה קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל עלה ונסתפג

הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט (וירד וטבל עלה ונסתפג)

הביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש

גמ׳ איבעיא להו היכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים

או דילמא הכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים

ותו פר העולה לרבי אליעזר דשייריה אימת עביד ליה

ותו בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא אימורי חטאת אימת עביד להו

אמר רבא לא משכחת לה מתקנתא אלא או לרבי אליעזר דתנא בדבי שמואל או לרבי עקיבא כדתוספתא

דתנא דבי שמואל רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים

רבי עקיבא דתוספתא מאי היא דתניא רבי עקיבא אומר פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר (במדבר כח, כג) מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד ואחר כך עבודת היום

דף ע עמוד ב

ואח״כ שעיר הנעשה בחוץ שנאמר (במדבר כט, יא) שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים ואח״כ אילו ואיל העם ואח״כ אימורי חטאת ואח״כ תמיד של בין הערבים

מאי טעמא דרבי אליעזר עביד כדכתיב עביד ברישא דתורת כהנים והדר עביד דחומש הפקודים

ורבי עקיבא כדקתני טעמא (במדבר כח, כג) מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד אלמא מוספין עם תמיד של שחר עביד להו

ורבי אליעזר האי מלבד חטאת הכפורים מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה על מה שזה מכפר זה מכפר

רבי יהודה אומר משמו אחד קרב עם תמיד של שחר וששה עם תמיד של בין הערבים רבי אלעזר בר׳ שמעון אומר משמו ששה קרבין עם תמיד של שחר ואחד עם תמיד של בין הערבים

מאי טעמייהו דרבנן תרי קראי כתיבי כתיב מלבד עולת הבקר וכתיב (ויקרא טז, כד) ויצא ועשה את עולתו הלכך עביד מנייהו הכא ומנייהו הכא

במאי קא מיפלגי ר׳ יהודה סבר עביד חד כדכתיב מלבד עולת הבקר והדר עביד עבודת היום דילמא חולשא חליש כהן גדול

ור׳ אלעזר בר׳ שמעון סבר כיון דאתחיל עביד ששה דילמא פשע דלגבי עבודת היום זריז הוא

דכולי עלמא מיהת חד איל הוא כמאן כר׳ דתניא ר׳ אומר איל אחד האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים ר׳ אלעזר בר׳ שמעון אומר שני אילים הן אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים

מאי טעמא דרבי דכתיב אחד ורבי אלעזר בר׳ שמעון מאי אחד מיוחד שבעדרו

ורבי נפקא ליה ממבחר נדריך ורבי אלעזר ברבי שמעון חד בחובה וחד בנדבה וצריכי

קידש ידיו ורגליו ת״ר (ויקרא טז, כג) ובא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא להוציא את הכף ואת המחתה

דף עא עמוד א

שכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה

מאי טעמא אמר רב חסדא גמירי חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום

ואי אמרת כסדרן כתיבי לא משכחת לה אלא שלש טבילות וששה קידושין

מתקיף לה רבי זירא ודילמא מפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ

אמר אביי אמר קרא ויצא ועשה את עולתו מיציאה ראשונה עביד אילו ואיל העם

רבא אמר אמר קרא ופשט את בגדי הבד שאין ת״ל אשר לבש כלום אדם פושט אלא מה שלובש אלא מה תלמוד לומר אשר לבש שלבש כבר

מתקיף לה רבה בר רב שילא ואימא דמפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ הכתיב ויצא ועשה

וכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר והא קראי כתיבי (ויקרא טז, כה) ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה והדר ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת ואילו אנן תנן הרואה את כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין ואילו אמורי חטאת בתר הכי מקטיר להו

אימא חוץ מפסוק זה ואילך

ומאי חזית דמשבשת קראי שביש מתניתא

אמר אביי אמר קרא והמשלח והשורף מה משלח דמעיקרא אף שורף דמעיקרא

אדרבה מה שורף דהשתא אף משלח דהשתא

והמשלח דמעיקרא משמע רבא אמר אמר קרא (ויקרא טז, י) יעמד חי עד מתי יהא זקוק לעמוד חי עד שעת כפרה ואימתי שעת כפרה בשעת מתן דמים ותו לא

אתי משלח מצאו בשוק לכהן גדול אומר לו אישי כ״ג עשינו שליחותך מצאו בביתו אומר לו מחיה חיים עשינו שליחותו

אמר רבה כי מיפטרי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנין

(תהלים קטז, ט) אתהלך לפני ה׳ בארצות החיים אמר רב יהודה זה מקום שווקים

(משלי ג, ב) כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך וכי יש שנים של חיים ויש שנים שאינן של חיים אמר רבי אלעזר אלו שנותיו של אדם המתהפכות עליו מרעה לטובה

(משלי ח, ד) אליכם אישים אקרא אמר רבי ברכיה אלו תלמידי חכמים שדומין לנשים ועושין גבורה כאנשים ואמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין שנאמר אליכם אישים אקרא

ואמר רבי ברכיה אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו ישא בת תלמיד חכם שנאמר (איוב יד, ח) אם יזקין בארץ שרשו ובעפר ימות גזעו

דף עא עמוד ב

(איוב יד, ט) מריח מים יפריח ועשה קציר כמו נטע

ויום טוב היה עושה לאוהביו ת״ר מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והוו אזלי כולי עלמא בתריה כיון דחזיונהו לשמעיה ואבטליון שבקוהו לדידיה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון

לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה דכהן גדול אמר להן ייתון בני עממין לשלם אמרו ליה ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד עובדא דאהרן

מתני׳ כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה בכתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט מוסיף עליו כ״ג חשן ואפוד ומעיל וציץ באלו נשאלין באורים ותומים ואין נשאלין אלא למלך ולאב ב״ד ולמי שהציבור צריך בו

גמ׳ ת״ר דברים שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה משזר שמונה מעיל שנים עשר פרוכת עשרים וארבעה חושן ואפוד עשרים ושמונה

חוטן כפול ששה מנא לן דאמר קרא (שמות לט, א) ויעשו את הכתנת שש ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הבד שש משזר חמשה קראי כתיבי חד לגופיה דכיתנא ניהוו וחד שיהא חוטן כפול ששה וחד שיהיו שזורין וחד לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש וחד לעכב

מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא דאמר קרא בד דבר העולה מן הקרקע בד בד ואימא עמרא עמרא איפצולי מיפצלא כיתנא נמי איפצולי מפציל כיתנא אגב לקותיה מפציל

רבינא אמר מהכא (יחזקאל מד, יח) פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם

אמר ליה רב אשי הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה ולטעמיך הא דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו (יחזקאל מד, ט) כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי (לשרתני) הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא

משזר שמונה מנא לן דכתיב (שמות לט, כד) ויעשו על שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן ותולעת שני משזר ויליף משזר משזר מפרוכת מה להלן עשרים וארבעה אף כאן עשרים וארבעה דהוה כל חד וחד תמני

ונילף מחשן ואפוד מה להלן עשרים ושמונה אף כאן עשרים ושמונה דנין דבר שלא נאמר בו זהב מדבר שלא נאמר בו זהב לאפוקי חשן ואפוד שנאמר בהן זהב אדרבה דנין בגד מבגד לאפוקי פרוכת דאהל הוא

אלא דנין מאבנט ודנין בגד ודבר שלא נאמר בו זהב מבגד ודבר שלא נאמר בו זהב ואין דנין דבר שאין בו זהב מדבר שיש בו זהב

רב מרי אמר תעשנו כתיב תעשנו לזה ולא לאחר

רב אשי אמר ועשית כתיב שיהיו כל עשיות שוות והיכי נעביד נעביד תלתא דעשרה עשרה הוו להו תלתין נעביד תרי דתשעה תשעה וחד דעשרה אמר קרא ועשית שיהיו כל עשיותיו שוות

מעיל שנים עשר מנא לן דכתיב (שמות כח, לא) ועשית את מעיל האפוד

דף עב עמוד א

כליל תכלת ויליף תכלת תכלת מפרוכת מה להלן ששה אף כאן ששה

ונילף משוליו ורמוניו מה להלן שמונה אף כאן שמונה דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשיט כלי

אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא היינו דאמרינן לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש

פרכת עשרים וארבעה ד׳ דשיתא שיתא לא דינא ולא דיינא

חושן ואפוד עשרים ושמונה מנא לן דכתיב (שמות כח, טו) ועשית חשן משפט מעשה חושב כמעשה אפוד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר ארבעה דשיתא שיתא עשרין וארבעה זהב ארבעה הא עשרין ותמניא

ואימא זהב נמי ששה אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא (שמות לט, ג) וקצץ פתילים פתיל פתילים הרי כאן ד׳

רב אשי אמר אמר קרא (שמות לט, ג) לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן היכי נעביד נעביד ארבעה דתרי תרי הוו להו תמניא נעביד תרי דתרי תרי ותרי דחד חד ועשית שיהיו כל עשיותיו שוות

אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר (שמות כח, לב) לא יקרע מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא ניקרע מי כתיב שלא יקרע

(ואמר) ר׳ אלעזר המזיח חושן מעל האפוד והמסיר בדי ארון לוקה שנאמר (שמות כח, כח) לא יזח (שמות כה, טו) ולא יסורו מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא כי קאמר רחמנא חדקינהו ועבדינהו שפיר כדי שלא יזח ולא יסורו מי כתיב שלא יזח ושלא יסורו

רבי יוסי בר׳ חנינא רמי כתיב (שמות כה, טו) בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו וכתיב (שמות כז, ז) והובא את בדיו בטבעות הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין

תניא נמי הכי בטבעות הארון יהיו הבדים יכול לא יהיו זזין ממקומן ת״ל והובא את בדיו בטבעות אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין ת״ל בטבעות הארון יהיו הבדים הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין

אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב (שמות כו, טו) עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין ד״א עומדים שמא תאמר אבד סברן ובטל סכויין ת״ל עומדים שעומדין לעולם ולעולמים

אמר חמא בר חנינא מאי דכתיב (שמות לה, יט) את בגדי השרד לשרת בקודש

דף עב עמוד ב

אלמלא בגדי כהונה לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט

רבי שמואל בר נחמני אמר דבי ר״ש תנא בגדים שגורדין אותן כברייתן מכליהן ומשרדין מהן כלום מאי היא ריש לקיש אמר אלו מעשה מחט

מיתיבי בגדי כהונה אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג שנאמר (שמות כח, לב) מעשה אורג אמר אביי לא נצרכה אלא לבית יד שלהם כדתניא בית יד של בגדי כהונה נארגת בפני עצמה ונדבקת עם הבגד ומגעת עד פיסת היד

אמר רחבה אמר רב יהודה שלש ארונות עשה בצלאל אמצעי של עץ תשעה פנימי של זהב שמונה חיצון עשרה ומשהו

והתניא אחד עשר ומשהו לא קשיא הא כמ״ד יש בעביו טפח הא כמ״ד אין בעביו טפח ומאי משהו זיר

א״ר יוחנן שלשה זירים הן של מזבח ושל ארון ושל שלחן של מזבח זכה אהרן ונטלו של שלחן זכה דוד ונטלו של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבא ויקח שמא תאמר פחות הוא ת״ל (משלי ח, טו) בי מלכים ימלוכו

רבי יוחנן רמי כתיב זר וקרינן זיר זכה נעשית לו זיר לא זכה זרה הימנו

ר׳ יוחנן רמי כתיב (דברים י, א) ועשית לך ארון עץ וכתיב (שמות כה, י) ועשו ארון עצי שטים מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו

(שמות כה, יא) מבית ומחוץ תצפנו אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם

(אמר) אביי ואיתימא רבה בר עולא נקרא נתעב שנאמר (איוב טו, טז) אף כי נתעב ונאלח איש שותה כמים עולה

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן מאי דכתיב (משלי יז, טז) למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים

מכריז ר׳ ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עביד

אמר להו רבא לרבנן במטותא מינייכו לא תירתון תרתי גיהנם

אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ד, מד) וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה והיינו דאמר רבא דאומן לה סמא דחייא דלא אומן לה סמא דמותא

אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב (תהלים יט, ט) פקודי ה׳ ישרים משמחי לב וכתיב (תהלים יח, לא) אמרת ה׳ צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה

(תהלים יט, י) יראת ה׳ טהורה עומדת לעד אמר רבי חנינא זה הלומד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואחר כך לומד תורה

עדות ה׳ נאמנה אמר רבי חייא בר אבא נאמנה היא להעיד בלומדיה

(שמות כו, לו) מעשה רוקם (שמות כו, א) מעשה חושב אמר רבי אלעזר שרוקמין במקום שחושבין

תנא משמיה דרבי נחמיה רוקם מעשה מחט לפיכך פרצוף אחד חושב מעשה אורג לפיכך שני פרצופות

באלו נשאלין באורים ותומים כי אתא רב דימי אמר בגדים שכהן גדול משמש בהן משוח מלחמה משמש בהן שנאמר (שמות כט, כט) ובגדי הקודש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למי שבא בגדולה אחריו

מתיב רב אדא בר אהבה ואמרי לה כדי יכול יהא בנו של משוח מלחמה משמש תחתיו כדרך שבנו של כהן גדול משמש תחתיו

דף עג עמוד א

תלמוד לומר (שמות כט, ל) שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד מי שראוי לבא אל אהל מועד ואם איתא מיחזא חזי

אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר כל שעיקר משיחתו לאהל מועד יצא זה שעיקר משיחתו למלחמה

מיתיבי משוח מלחמה אינו משמש לא בארבעה ככהן הדיוט לא בשמונה ככהן גדול

אמר ליה אביי אלא זר משוית ליה אלא ככהן גדול משום איבה ככהן הדיוט משום מעלין בקדש ולא מורידין

אמר ליה רב אדא בר אבא לרבא והאי תנא דלית ליה איבה ולא קא משמש

דתניא דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט פר כהן משיח ופר הבא על כל המצות ופר יום הכפורים ועשירית האיפה

לא פורע ולא פורם אבל פורם הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה ואין מטמא לקרוביו ומצווה על הבתולה ומוזהר על האלמנה ומחזיר את הרוצח

ומקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק ונוטל חלק בראש ומקריב חלק בראש ומשמש בשמנה כלים ופטור על טומאת מקדש וקדשיו וכל עבודות יום הכפורים אינן כשירות אלא בו

וכולן נוהגות במרובה בגדים חוץ מפר הבא על כל המצות

וכולן נוהגות במשוח שעבר חוץ מפר יום הכפורים ועשירית האיפה

וכולן אין נוהגות במשוח מלחמה חוץ מחמשה דברים האמורין בפרשה לא פורע ולא פורם ולא מטמא לקרוביו ומצווה על הבתולה ומוזהר על האלמנה ומחזיר את הרוצח כדברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו מחזיר

כי לית ליה איבה בדכוותיה בדזוטר מיניה אית ליה

יתיב רבי אבהו וקאמר לה להא שמעתא משמיה דרבי יוחנן אהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו איכא דאמרי רבי חייא בר אבא אמרה ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפייהו

מתקיף לה רב פפא בשלמא רבי אבהו משום יקרא דבי קיסר אלא לרבי חייא בר אבא נימרו ליה מימר לא אמר רבי יוחנן הכי

כי אתא רבין אמר נשאל איתמר תניא נמי הכי בגדים שכ״ג משמש בהן משוח מלחמה נשאל בהן

תנו רבנן כיצד שואלין השואל פניו כלפי נשאל והנשאל פניו כלפי שכינה

השואל אומר (שמואל א ל, ח) ארדוף אחרי הגדוד הזה והנשאל אומר כה אמר ה׳ עלה והצלח רבי יהודה אומר אין צריך לומר כה אמר ה׳ אלא עלה והצלח

אין שואלין בקול שנאמר (במדבר כז, כא) ושאל לו ולא מהרהר בלבו שנאמר ושאל לו לפני ה׳ אלא כדרך שאמרה חנה בתפלתה שנאמר (שמואל א א, יג) וחנה היא מדברת על לבה

אין שואלין שני דברים כאחד ואם שאל אין מחזירין אלא אחד ואין מחזירין לו אלא ראשון שנאמר (שמואל א כג, יא) היסגירוני בעלי קעילה בידו הירד שאול וגו׳ ויאמר ה׳ ירד והא אמרת אין מחזירין אלא ראשון דוד שאל

דף עג עמוד ב

שלא כסדר והחזירו לו כסדר וכיון שידע ששאל שלא כסדר חזר ושאל כסדר שנאמר (שמואל א כג, יב) היסגירו בעלי קעילה אותי ואת אנשי ביד שאול ויאמר ה׳ יסגירו

ואם הוצרך הדבר לשנים מחזירין לו שנים שנאמר (שמואל א ל, ח) וישאל דוד בה׳ לאמר הארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו ויאמר (ה׳) לו רדוף כי השג תשיג והצל תציל

ואף על פי שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת שנאמר (במדבר כז, כא) במשפט האורים

למה נקרא שמן אורים ותומים אורים שמאירין את דבריהן תומים שמשלימין את דבריהן

וא״ת בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו

הם שלא ביחנו אם לנצח להנצח ובאחרונה שביחנו הסכימו שנאמר (שופטים כ, כח) ופנחס בן אלעזר בן אהרן עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל ויאמר ה׳ עלו כי מחר אתננו בידך

כיצד נעשית רבי יוחנן אומר בולטות ריש לקיש אומר מצטרפות

והא לא כתיב בהו צד״י אמר רב שמואל בר יצחק אברהם יצחק ויעקב כתיב שם והא לא כתיב טי״ת אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישורון כתיב שם

מיתיבי כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלין בו שהרי שאל צדוק ועלתה לו אביתר ולא עלתה לו שנאמר (שמואל ב טו, כד) ויעל אביתר עד תום כל העם וגו׳

סיועי הוה מסייע בהדייהו

ואין שואלין אלא למלך מנא הני מילי אמר רבי אבהו דאמר קרא (במדבר כז, כא) ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים וגו׳ הוא זה מלך וכל [בני] ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זו סנהדרין

הדרן עלך בא לו כהן גדול

מתני׳ יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה והמלך והכלה ירחצו את פניהם והחיה תנעול את הסנדל דברי רבי אליעזר וחכמים אוסרין

האוכל ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה והשותה מלא לוגמיו חייב כל האוכלים מצטרפין לככותבת וכל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו האוכל ושותה אין מצטרפין

גמ׳ אסור ענוש כרת הוא אמר רבי אילא ואיתימא רבי ירמיה לא נצרכה אלא לחצי שיעור

הניחא למאן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה אלא למאן דאמר חצי שיעור מותר מן התורה מאי איכא למימר

דאיתמר חצי שיעור רבי יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה הניחא לרבי יוחנן אלא לריש לקיש מאי איכא למימר מודה ריש לקיש שאסור מדרבנן

אי הכי לא ניחייב עליה קרבן שבועה אלמא תנן שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ורבי שמעון פוטר

והוינן בה אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרים עם דברים האסורין

וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן או בסתם

דף עד עמוד א

ואליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא

וכי תימא כיון דאית ליה היתר מן התורה קא חייל קרבן שבועה והתנן שבועת העדות אינה נוהגת אלא בראויין להעיד והוינן בה למעוטי מאי רב פפא אמר למעוטי מלך

רב אחא בר יעקב אמר למעוטי משחק בקוביא והא משחק בקוביא מדאורייתא מיחזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו ולא קא חיילא עליה שבועה

שאני התם דאמר קרא (ויקרא ה, א) אם לא יגיד והאי לאו בר הגדה הוא כלל

וכל היכא דתני ענוש כרת לא תני אסור והתניא אע״פ שאמרו אסור בכולן לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד הכי קאמר כשאמרו אסור לא אמרו אלא בכחצי שיעור אבל כשיעור ענוש כרת ואף על פי שענוש כרת אין ענוש כרת אלא אוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד

ואב״א כי קתני אסור אשארא דתנו רבה ורב יוסף בשאר סיפרי דבי רב מניין ליוה״כ שאסור ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ת״ל (ויקרא טז, לא) שבתון שבות

גופא חצי שיעור רבי יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אמר אסור מן התורה כיון דחזי לאיצטרופי איסורא קא אכיל ריש לקיש אמר מותר מן התורה אכילה אמר רחמנא וליכא

איתיביה ר׳ יוחנן לריש לקיש אין לי אלא כל שישנו בעונש ישנו באזהרה כוי וחצי שיעור הואיל ואינו בעונש יכול אינו באזהרה ת״ל (ויקרא ז, כג) כל חלב מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא

הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דאורייתא כוי ספיקא הוא איצטריך קרא לאתויי ספיקא אי משום הא לא אירייא קסברי

דף עד עמוד ב

כוי בריה בפני עצמה היא דאי לא תימא הכי הא דאמר רב אידי בר אבין אף כל לאתויי כוי כוי ספיקא הוא איצטריך קרא לרבויי ספיקא אלא בריה שאני הכא נמי בריה שאני

ת״ר (ויקרא טז, כט) תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה או בצנה כדי שיצטער תלמוד לומר (ויקרא טז, כט) וכל מלאכה לא תעשו מה מלאכה שב ואל תעשה אף ענוי נפש שב ואל תעשה

ואימא היכא דיתיב בשימשא וחיים ליה לא נימא ליה קום תוב בטולא יתיב בטולא וקריר ליה לא נימא ליה קום תוב בשימשא דומיא דמלאכה מה מלאכה לא חלקת בה אף ענוי לא תחלוק בו

תניא אידך תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה ובצנה ויצטער ת״ל וכל מלאכה לא תעשו מה מלאכה דבר שחייבין עליו במקום אחר אף ענוי נפש שחייבין עליו במקום אחר ואי זה זה זה פגול ונותר

אביא פגול ונותר שהן בכרת ולא אביא את הטבל שאינו בכרת ת״ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה

אביא הטבל שהוא במיתה ולא אביא את הנבילה שאינה במיתה ת״ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה

אביא את הנבילה שהוא בלאו ולא אביא את החולין שאינן בלאו ת״ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה

אביא החולין שאינן בקום אכול ולא אביא את התרומה שהיא בקום אכול ת״ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא את התרומה שאינה בבל תותירו ולא אביא את הקדשים שהן בבל תותירו תלמוד לומר תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה

ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (ויקרא כג, ל) והאבדתי את הנפש ההיא ענוי שהוא אבידת הנפש ואיזה זה זה אכילה ושתיה

מאי ואם נפשך לומר וכי תימא בעריות קא מישתעי קרא הרי הוא אומר והאבדתי הנפש ענוי שיש בו אבידת נפש ואי זה זה זה אכילה ושתיה

דבי רבי ישמעאל תנא נאמר כאן ענוי ונאמר להלן ענוי מה להלן ענוי רעבון אף כאן ענוי רעבון

ונילף (בראשית לא, נ) מאם תענה את בנותי דנין ענוי דרבים מענוי דרבים ואין דנין ענוי דרבים מענוי דיחיד

ונילף מענוי דמצרים דכתיב (דברים כו, ז) וירא את ענינו ואמרינן זו פרישות דרך ארץ אלא דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי שמים ואין דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי אדם

(דברים ח, טז) המאכילך מן במדבר למען ענותך רבי אמי ורבי אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל

אמר רב יוסף מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין אמר אביי הלכך מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא ביממא א״ר זירא מאי קרא (קהלת ו, ט) טוב מראה עינים מהלך נפש אמר ר״ל טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה שנאמר טוב מראה עינים מהלך נפש

(משלי כג, לא) כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים ר׳ אמי ור׳ אסי חד אמר כל הנותן

דף עה עמוד א

עינו בכוסו עריות כולן דומות עליו כמישור וחד אמר כל הנותן עינו בכוסו כל העולם כולו דומה עליו כמישור

(משלי יב, כה) דאגה בלב איש ישחנה רבי אמי ורבי אסי חד אמר ישחנה מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים

(ישעיהו סה, כה) ונחש עפר לחמו ר׳ אמי ורבי אסי חד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם טועם בהם טעם עפר וחד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם אין דעתו מיושבת עליו עד שיאכל עפר

תניא אמר רבי יוסי בוא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבירו יורד עמו לחייו אבל הקב״ה אינו כן קלל את הנחש עולה לגג מזונותיו עמו יורד למטה מזונותיו עמו

קלל את כנען אוכל מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה קלל את האשה הכל רצין אחריה קלל את האדמה הכל ניזונין הימנה

(במדבר יא, ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם רב ושמואל חד אמר דגים וחד אמר עריות מאן דאמר דגים דכתיב נאכל ומאן דאמר עריות דכתיב חנם

ולמאן דאמר עריות הא כתיב נאכל לישנא מעליא נקט דכתיב (משלי ל, כ) אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און ולמאן דאמר דגים מאי חנם דהוו מייתין להו מהפקירא דאמר מר כשהיו ישראל שואבין מים הקב״ה מזמין להם בתוך המים דגים קטנים בכדיהן

בשלמא למאן דאמר דגים אבל עריות לא פריצי בהו היינו דכתב (שיר השירים ד, יב) גן נעול אחותי כלה [גו׳] אלא למ״ד עריות מאי מעין חתום מהנך דאסירין לא פריצי בהו

בשלמא למאן דאמר עריות היינו דכתיב (במדבר יא, י) וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו שנאסרו להם לשכב אצלם אלא למאן דאמר דגים מאי בוכה למשפחותיו הא והא הואי

(במדבר יא, ה) את הקשואים ואת האבטיחים רבי אמי ורבי אסי חד אמר טעם כל המינין טעמו במן טעם חמשת המינין הללו לא טעמו בו וחד אמר טעם כל המינין טעמו טעמן וממשן והללו טעמן ולא ממשן

(שמות טז, לא) (והמן) כזרע גד לבן (וטעמו) אמר ר׳ אסי עגול כגידא ולבן כמרגלית (תניא נמי הכי) גד שדומה לזרע פשתן בגבעולין

אחרים אומרים גד שדומה להגדה שמושכת לבו של אדם כמים תניא אידך גד שמגיד להם לישראל אי בן תשעה לראשון ואי בן שבעה לאחרון

לבן שמלבין עונותיהן של ישראל

תניא ר׳ יוסי אומר כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין כיצד שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר עבדי גנבת וזה אומר אתה מכרתו לי אמר להם משה לבוקר משפט למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון בידוע שזה גנבו אם נמצא עומרו בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו

וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין זה אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי אמר להם משה לבקר משפט למחר אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהיא סרחה עליו נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה

כתיב (במדבר יא, ט) וברדת הטל על המחנה לילה [ירד המן עליו] וכתיב (שמות טז, ד) ויצא העם ולקטו וכתיב (במדבר יא, ח) שטו העם ולקטו הא כיצד צדיקים ירד על פתח בתיהם בינונים יצאו ולקטו רשעים שטו ולקטו

כתיב לחם וכתיב עוגות וכתיב וטחנו הא כיצד צדיקים לחם בינונים עוגות רשעים טחנו בריחים

(במדבר יא, ח) או דכו במדוכה א״ר יהודה אמר רב ואיתימא ר׳ חמא בר׳ חנינא מלמד שירד להם לישראל עם המן תכשיטי נשים דבר שנידוך במדוכה (במדבר יא, ח) ובשלו בפרור א״ר חמא מלמד שירד להם לישראל עם המן ציקי קדירה

(שמות לו, ג) והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר מאי בבקר בבקר א״ר שמואל בר נחמני א״ר יונתן מדבר שירד להם בבקר בבקר מלמד שירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן (שמות לה, כז) והנשיאים הביאו את אבני השהם תנא נשיאים ממש וכן הוא אומר (משלי כה, יד) נשיאים ורוח וגשם אין

(במדבר יא, ח) והיה טעמו כטעם לשד השמן א״ר אבהו מה שד זה תינוק טועם בה כמה טעמים אף המן כל זמן שישראל אוכלין אותו מוצאין בו כמה טעמים א״ד לשד ממש מה שד זה מתהפך לכמה גוונין אף המן מתהפך לכמה טעמים

(שמות טז, ח) ויאמר משה בתת ה׳ לכם בערב בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע תנא משמיה דר׳ יהושע בן קרחה בשר ששאלו שלא כהוגן ניתן להם שלא כהוגן

דף עה עמוד ב

לחם ששאלו כהוגן ניתן להם כהוגן מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא בלילה והאמר אביי האי מאן דאית ליה סעודתא לא לאכלי׳ אלא ביממא כעין יממא קא אמרינן אמר רב אחא בר יעקב בתחלה היו ישראל דומין כתרנגולים שמנקרין באשפה עד שבא משה וקבע להם זמן סעודה

(במדבר יא, לג) הבשר עודנו בין שיניהם וכתיב (במדבר יא, כ) עד חדש ימים הא כיצד בינונים לאלתר מתו רשעים מצטערין והולכין עד חדש ימים

וישטחו אמר ריש לקיש אל תקרי וישטחו אלא וישחטו מלמד שנתחייבו שונאיהן של ישראל שחיטה שטוח תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה אל תיקרי שטוח אלא שחוט מלמד שירד להם לישראל עם המן דבר שטעון שחיטה אמר רבי וכי מכאן אתה למד והלא כבר נאמר (תהלים עח, כז) וימטר עליהם כעפר שאר וכחול (הים) עוף כנף

ותניא רבי אומר (דברים יב, כא) וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה על רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה אלא מה תלמוד לומר שטוח מלמד שירד להם משטיחין משטיחין

כתיב לחם וכתיב שמן וכתיב (שמות טז, לא) דבש אמר רבי יוסי ברבי חנינא לנערים לחם לזקנים שמן לתינוקות דבש

כתיב שליו וקרינן סליו אמר רבי חנינא צדיקים אוכלין אותו בשלוה רשעים אוכלין אותו ודומה להן כסילוין

א״ר חנן בר רבא ד׳ מיני סליו הן ואלו הן שיכלי וקיבלי ופסיוני ושליו מעליא דכולהו שיכלי גריעא דכולהו שליו והוי כציפורתא ומותבינן לה בתנורא ותפח והוה מלי תנורא ומסקינן ליה אתליסר ריפי ואחרונה אינה נאכלת אלא ע״י תערובת

רב יהודה משתכח ליה בי דני רב חסדא משתכח ליה בי ציבי רבא מייתי ליה אריסיה כל יומא יומא חד לא אייתי אמר מאי האי סליק לאיגרא שמעיה לינוקא דקאמר (חבקוק ג, טז) שמעתי ותרגז בטני אמר שמע מניה נח נפשיה דרב חסדא ובדיל רבה אכיל תלמידא

כתיב (שמות טז, יד) ותעל שכבת הטל וכתיב (במדבר יא, ט) וברדת הטל אמר רבי יוסי ברבי חנינא טל מלמעלה וטל מלמטה ודומה כמו שמונח בקופסא

דק מחוספס אמר ר״ל דבר שנימוח על פיסת היד רבי יוחנן אמר דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים מחוספס טובא הוי אמר רב נחמן בר יצחק מחספס כתיב

תנו רבנן (תהלים עח, כה) לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו דברי ר״ע וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלין לחם והלא כבר נאמר (דברים ט, ט) לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי אלא מה אני מקיים אבירים לחם שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים

אלא מה אני מקיים (דברים כג, יד) ויתד תהיה לך על אזניך (ויצאת שמה חוץ) דברים שתגרי אומות העולם מוכרין אותן להם

ר״א בן פרטא אומר אף דברים שתגרי אומות העולם מוכרין להן מן מפיגן אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך על אזניך לאחר שסרחו אמר הקב״ה אני אמרתי יהיו כמלאכי השרת עכשיו אני מטריח אותם שלש פרסאות

דכתיב (במדבר לג, מט) ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השטים ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא אתרא והויא תלתא פרסי ותנא כשנפנין אין נפנין לא לפניהן ולא לצדדיהן אלא לאחוריהן

(במדבר יא, ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל אמרו עתיד מן זה שתיפח במעיהם כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא

וכשנאמרו דברים לפני ר׳ ישמעאל אמר להם אל תקרי אבירים אלא איברים דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה איברים אלא מה אני מקיים ויתד תהיה לך על אזניך בדברים שבאין להם ממדינת הים

דבר אחר לחם אבירים אכל איש

דף עו עמוד א

זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל כתיב הכא איש וכתיב התם (במדבר כז, יח) קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו ואימא משה דכתיב (במדבר יב, ג) והאיש משה ענו מאד דנין איש מאיש ואין דנין איש מוהאיש

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום

אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים

דבר אחר שהיו אוכלין אותו כשהוא חם דבר אחר מפני משאוי הדרך

וכבר היה רבי טרפון ורבי ישמעאל וזקנים יושבין ועוסקין בפרשת המן והיה רבי אלעזר המודעי יושב ביניהן נענה רבי אלעזר המודעי ואמר מן שירד להן לישראל היה גבוה ששים אמה אמר לו רבי טרפון מודעי עד מתי אתה מגבב דברים ומביא עלינו

אמר לו רבי מקרא אני דורש (בראשית ז, כ) חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים וכי חמש עשרה אמה בעמק (חמש עשרה בשפלה) חמש עשרה בהרים וכי מיא שורי שורי קיימי ועוד תיבה היכי סגיא אלא נבקעו כל מעינות תהום רבה עד דאשוו מיא בהדי טורי והדר חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים

וכי אי זה מדה מרובה מדה טובה או מדת פורענות הוי אומר מדה טובה ממדת פורענות במדת פורענות הוא אומר (בראשית ז, יא) וארובות השמים נפתחו במדה טובה הוא אומר (תהלים עח, כג) ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למו

כמה ארובות יש בדלת ארבע ארבע הרי כאן שמונה ונמצא מן שירד להם לישראל גבוה ששים אמה

תניא איסי בן יהודה אומר מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואין אותו כל מלכי מזרח ומערב שנאמר (תהלים כג, ה) תערוך לפני שלחן נגד צוררי [וגו׳ כוסי רויה] אמר אביי ש״מ כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק שנא׳ כוסי רויה רויה בגימטריא הכי הוי

הא לא דמיא התם בארבעין יומין הכא חדא שעתא התם לכ״ע הכא לישראל לחודיה ונפיש להו טפי ר׳ אלעזר המודעי פתיחה פתיחה גמר

אסור באכילה הני חמשה ענויין כנגד מי אמר רב חסדא כנגד ה׳ ענויין שבתורה (במדבר כט, ז) ובעשור (ויקרא כג, כז) ואך בעשור (ויקרא כג, לב) שבת שבתון (ויקרא טז, לא) ושבת שבתון (ויקרא טז, כט) והיתה לכם

הני חמשה הוו ואנן שיתא תנן שתיה בכלל אכילה היא דאמר ריש לקיש מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה שנאמר (דברים יד, כג) ואכלת לפני ה׳ אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך תירוש חמרא הוא וקרי ליה ואכלת

ממאי ודילמא דאכליה על ידי אניגרון דאמר רבה בר שמואל אניגרון מיא דסילקא אכסיגרון מיא דכולהו שלקי

אלא אמר רב אחא בר יעקב מהכא (דברים יד, כו) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן ביין ובשכר שכר שתיה הוא וקרייה רחמנא ואכלת

ממאי ודילמא הכא נמי דאכליה על ידי אניגרון שכר כתב מידי דמשכר ודילמא דבילה קעילית דתניא אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש

דף עו עמוד ב

(חייב)

אלא יליף שכר שכר מנזיר מה להלן יין אף כאן יין

ותירוש חמרא הוא והתניא הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ביין ולאו חמרא הוא והכתיב (זכריה ט, יז) ותירוש ינובב בתולות דבר הבא מן התירוש ינובב בתולות

והכתיב (משלי ג, י) ותירוש יקביך יפרוצו דבר הבא מן התירוש יקביך יפרוצו

והא כתיב (הושע ד, יא) זנות ויין ותירוש יקח לב אלא דכולי עלמא תירוש חמרא הוא ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם

ואמאי קרי ליה יין ואמאי קרי ליה תירוש יין שמביא יללה לעולם תירוש שכל המתגרה בו נעשה רש

רב כהנא רמי כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש (והיינו דרבא דרבא) רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין

רחיצה וסיכה מנא לן דאיקרי עינוי דכתיב (דניאל י, ג) לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי מאי לחם חמודות לא אכלתי אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת אפילו נהמא דחיטי דכייתא לא אכל

ומנא לן דחשיב כעינוי דכתיב (דניאל י, יב) ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך ואני באתי בדבריך (כי חמודות אתה)

אשכחן סיכה רחיצה מנא לן אמר רב זוטרא ברבי טוביה אמר קרא (תהלים קט, יח) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ואימא כשתיה דומיא דשמן מה שמן מאבראי אף מים מאבראי

והא תנא איפכא קא נסיב לה דתנן מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו אלא אמר רב אשי רחיצה מגופיה דקרא שמיע ליה דכתיב וסוך לא סכתי

מאי ואני באתי בדבריך היינו דכתיב (יחזקאל ח, יא) ושבעים איש מזקני [בית] ישראל ויאזניהו בן שפן עומד בתוכם עומדים לפניהם ואיש מקטרתו בידו ועתר ענן הקטורת עולה (יחזקאל ח, ג) וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי ותשא אותי רוח בין הארץ ובין השמים ותבא אותי ירושלימה במראות אלהים אל פתח שער הפנימית הפונה צפונה אשר

דף עז עמוד א

שם מושב סמל הקנאה המקנה (יחזקאל ח, טז) ויבא אותי אל חצר בית ה׳ הפנימית והנה פתח היכל ה׳ בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה׳ ופניהם קדמה והמה משתחוים קדמה לשמש ממשמע שנאמר ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה׳ אלא מה ת״ל אחוריהם אל היכל ה׳ מלמד שהיו פורעין עצמן והיו מתריזין כלפי מטה

אמר לו הקב״ה למיכאל מיכאל סרחה אומתך אמר לפניו רבונו של עולם דיו לטובים שבהם אמר לו אני שורף אותם ולטובים שבהם מיד (יחזקאל י, ב) ויאמר (לאיש) לבוש הבדים ויאמר בוא אל בינות לגלגל אל תחת לכרוב ומלא חפניך גחלי אש מבינות לכרובים וזרוק על העיר ויבא לעיני מיד (יחזקאל י, ז) וישלח הכרוב את ידו מבינות לכרובים אל האש אשר בינות הכרובים וישא ויתן אל חפני לבוש הבדים ויקח ויצא

אמר רב חנא בר ביזנא אמר ר׳ שמעון חסידא אילמלא לא נצטננו גחלים מידו של כרוב לידו של גבריאל לא נשתיירו משונאיהן של ישראל שריד ופליט

וכתיב (יחזקאל ט, יא) והנה האיש לבוש הבדים אשר הקסת במתניו משיב דבר לאמר עשיתי כאשר צויתני א״ר יוחנן באותה שעה הוציאו לגבריאל מאחורי הפרגוד ומחיוהו שיתין פולסי דנורא אמרו ליה אי לא עבדת לא עבדת אי עבדת אמאי לא עבדת כדפקדוך ועוד דעבדת לית לך אין משיבין על הקלקלה

אייתוה לדוביאל שרא דפרסאי ואוקמיה בחריקיה ושמש עשרים ואחד יום היינו דכתיב (דניאל י, יג) ושר מלכות פרס עומד לנגדי עשרים ואחד יום והנה מיכאל אחד השרים הראשונים בא לעזרני ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס יהבו ליה עשרין וחד מלכי ופרוותא דמשהיג

אמר כתיבו לי לישראל באכרגא כתבו ליה כתיבו לי רבנן באכרגא כתבו ליה בעידנא דבעו למיחתם עמד גבריאל מאחורי הפרגוד ואמר (תהלים קכז, ב) שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנא מאי כן יתן לידידו שנא א״ר יצחק אלו נשותיהן של תלמידי חכמים שמנדדות שינה בעולם הזה וזוכות לעולם הבא ולא השגיחו עליו

אמר לפניו רבש״ע אם יהיו כל חכמי או״ה בכף מאזנים ודניאל איש חמודות בכף שניה לא נמצא מכריע את כולם אמר הקב״ה מי הוא זה שמלמד זכות על בני אמרו לפניו רבש״ע גבריאל אמר להם יבא שנאמר (דניאל י, יב) ואני באתי בדבריך אמר להו ליעול אעיילוהו

אתא אשכחיה לדוביאל דנקט ליה לאיגרתיה בידיה בעא למרמא מיניה בלעה איכא דאמרי מיכתב הוה כתיבא מיחתם לא הוי חתמא איכא דאמרי אף מיחתם נמי הוה חתמא כדבלעיה מחיק לה מיניה היינו דבמלכותא דפרס איכא דיהיב כרגא ואיכא דלא יהיב כרגא (דניאל י, כ) ואני יוצא והנה שר יון בא עוי עוי וליכא דאשגח ביה

ואי בעית אימא רחיצה דאיקרי ענוי מנא לן מהכא דכתיב (מלכים א ב, כו) ולאביתר הכהן אמר המלך ענתות לך על שדך כי איש מות אתה וביום הזה לא אמיתך כי נשאת [את] ארון ה׳ לפני דוד אבי וכי התענית בכל אשר התענה אבי וכתיב ביה בדוד (שמואל ב יז, כט) כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר רעב מלחם וצמא ממים עיף ממאי לאו מרחיצה ודילמא מנעילת הסנדל

אלא אמר ר׳ יצחק מהכא (משלי כה, כה) מים קרים על נפש עיפה ודילמא משתיה מי כתיב בנפש עיפה על נפש עיפה כתיב

ונעילת הסנדל מנא לן דכתיב (שמואל ב טו, ל) ודוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי (והולך) יחף יחף ממאי לאו מנעילת הסנדל ודילמא מסוסיא ומרטקא

אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא (ישעיהו כ, ב) לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלוץ מעל רגלך וכתיב (ישעיהו כ, ב) ויעש כן הלוך ערום ויחף יחף ממאי לאו מנעילת הסנדל ואימא במנעלים המטולאים דאי לא תימא הכי ערום ערום ממש אלא בבגדים בלויים הכא נמי במנעלים המטולאים

אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא (ירמיהו ב, כה) מנעי רגלך מיחף וגרונך מצמאה מנעי עצמך מן החטא כדי שלא יבא רגלך לידי יחוף מנעי לשונך מדברים בטלים כדי שלא יבא גרונך לידי צמאה

תשמיש המטה דאיקרי ענוי מנא לן דכתיב (בראשית לא, נ) אם תענה את בנותי ואם תקח נשים

דף עז עמוד ב

אם תענה מתשמיש ואם תקח מצרות ואימא אידי ואידי מצרות מי כתיב אם תקח ואם תקח כתיב

ואימא אידי ואידי מצרות חד לצרות דידיה וחד לצרות דאתיין ליה מעלמא דומיא דאם תקח מי כתיב אם תקח ואם תענה אם תענה ואם תקח כתיב

א״ל רב פפא לאביי הא תשמיש גופה איקרי ענוי דכתיב (בראשית לד, ב) וישכב אותה ויענה א״ל התם שעינה מביאות אחרות

ת״ר אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו ואם היה חולה או שהיו לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש

תנא דבי מנשה רשב״ג אומר מדיחה אשה ידה אחת במים ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת

אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו להאכיל בשתי ידים מ״ט אמר אביי משום שיבתא

ת״ר ההולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי שגדול ממנו עובר עד צוארו במים ואינו חושש

איבעיא להו הרב אצל תלמיד מאי ת״ש דאמר רב יצחק בר בר חנה אנא חזיתיה לזעירי דאזל לגבי רב חייא בר אשי תלמידיה רב אשי אמר ההוא רב חייא בר אשי הוא דאזל לגביה דזעירי רביה

רבא שרא לבני עבר ימינא למעבר במיא לנטורי פירי א״ל אביי לרבא תניא דמסייע לך שומרי פירות עוברין עד צוארן במים ואין חוששין

רב יוסף שרא להו לבני בי תרבו למיעבר במיא למיתי לפירקא למיזל לא שרא להו א״ל אביי א״כ אתה מכשילן לעתיד לבא איכא דאמרי שרא להו למיתי ושרא להו למיזל א״ל אביי בשלמא למיתי לחיי אלא למיזל מאי טעמא כדי שלא תהא מכשילן לעתיד לבא

רב יהודה ורב שמואל בר רב יהודה הוו קיימי אגודא דנהר (פפא) אמברא דחצדד והוה קאי רמי בר פפא מהך גיסא רמא להו קלא מהו למיעבר למיתי לגבייכו למשאל שמעתא א״ל רב יהודה רב ושמואל דאמרי תרוייהו עובר ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו איכא דאמרי א״ל רב שמואל בר רב יהודה תנינא עובר ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקו

מתקיף לה רב יוסף ובחול כי האי גונא מי שרי והכתיב (יחזקאל מז, ג) וימד אלף באמה ויעבירני במים מי אפסים מכאן שמותר לעבור עד אפסיים

וימד אלף ויעבירני במים מים ברכים מכאן שמותר לעבור עד ברכים וימד אלף ויעבירני מי מתנים מכאן שמותר לעבור עד מתנים מכאן ואילך וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבור

אמר אביי שאני נחל דרדיפי מיא

יכול יעבירנו בסיחוי ת״ל (יחזקאל מז, ה) כי גאו המים מי שחו מאי מי שחו שיוטא שכן קורין לשייטא סייחא יכול יעבירנו בבורני קטנה ת״ל (ישעיהו לג, כא) בל תלך בו אני שיט יכול יעבירנו בבורני גדולה ת״ל (ישעיהו לג, כא) וצי אדיר לא יעברנו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף לא תזיל ביה בספינת ציידין ובורני רבתי לא תגוזינה

אמר ר׳ יהודה בן פזי אף מלאך המות אין לו רשות לעבור בתוכו כתיב הכא בל תלך בו אני שיט וכתיב התם (איוב א, ז) משוט בארץ

אמר ר׳ פנחס משום רב הונא צפוראה מעין היוצא מבית קדשי הקדשים בתחילה דומה לקרני חגבים כיון שהגיע לפתח היכל נעשה כחוט של שתי כיון שהגיע לאולם נעשה כחוט של ערב כיון שהגיע אל פתח עזרה נעשה כפי פך קטן והיינו דתנן ראב״י אומר מים

דף עח עמוד א

מפכין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד שמגיע לפתח בית דוד כיון שמגיע לפתח בית דוד נעשה כנחל שוטף שבו רוחצין זבין וזבות נדות ויולדות שנאמר (זכריה יג, א) ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד ולישובי ירושלם לחטאת ולנדה

אמר רב יוסף מכאן רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים ולית הילכתא כוותיה

(תינח יום הכפורים דליכא מנעל) שבת דאיכא מנעל מאי אמר נחמיה חתניה דבי נשיאה אנא חזיתיה לרבי אמי ורבי אסי דמטו עורקומא דמיא ועברוה דרך מלבוש

תינח מנעל סנדל מאי איכא למימר אמר רב ריחומי אנא חזיתיה לרבינא דעבר דרך מלבוש רב אשי אמר סנדל לכתחלה לא

ריש גלותא איקלע להגרוניא לבי רב נתן רפרם וכולהו רבנן אתו לפירקא רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפוקי לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר ליה מאי טעמא לא אתא מר לפירקא אמר ליה הוה כאיב לי כרעאי איבעי לך למיסם מסאני גבא דכרעא הוה

איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה עורקמא דמיא הוה באורחא איבעי לך למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל לכתחלה לא

תני יהודה בר גרוגרות אסור לישב על גבי טינא ביום הכפורים אמר רבי יהושע בן לוי ובטינא מטפחת אמר אביי ובטופח על מנת להטפיח אמר רב יהודה מותר להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן בקרא

רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן בכסא דכספא אמר רב פפא כסא דכספא מלא אסור חסר שרי דפחרא אידי ואידי אסור משום דמישחל שחיל רב (פפא) אמר כסא דכספא חסר נמי אסור משום דמזדריב

זעירא בר חמא אושפיזכנין דרבי אמי ורבי אסי ורבי יהושע בן לוי ודכולהו רבנן דקיסרי הוה אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי בר אריא תא אימא לך מילתא מעליתא דהוה עביד אבוך מטפחת היה לו בערב יום הכפורים ושורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מקנח בה פניו ידיו ורגליו ערב תשעה באב שורה אותה במים ולמחר מעבירה על גבי עיניו

וכן כי אתא רבה בר מרי אמר בערב תשעה באב מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ומניחה תחת מראשותיו ולמחר מקנח פניו ידיו ורגליו בערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מעבירה על גבי עיניו אמר ליה ר׳ יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא איפכא אמרת לן ואותיבנך סחיטה

אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו את רבי אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות או אינו צריך

מאי קא מיבעי להו הכי קא מיבעי להו כי הא דאמר רב אידי בר אבין דבר זה הניחו להם לבי נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה אין צריך עמד ר׳ צדוק בן חלוקה על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד במעלה מזקנו של זה ונטל רשות להתיר בכורות

אמר ליה ר׳ אבא לא כך היה מעשה אלא כך היה מעשה ר׳ יוסי בן זימרא כהן היה והכי קא מיבעיא ליה הלכה כר״מ דאמר החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופשט ליה הלכה כרשב״ג

ותו קא מבעיא להו מהו לצאת בסנדל של

דף עח עמוד ב

שעם ביום הכפורים עמד רבי יצחק בר נחמני על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביוה״כ ואמינא ליה בתענית צבור מאי א״ל לא שנא אמר רבה בר בר חנה אני ראיתי את רבי אלעזר דמן ננוה שיצא בסנדל של שעם בתענית צבור ואמינא ליה ביום הכפורים מאי א״ל לא שנא רב יהודה נפיק בדהיטני אביי נפיק בדהוצי רבא נפיק (בדיבלי) רבה בר רב הונא כריך סודרא אכרעיה ונפיק

מתיב רמי בר חמא הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ור׳ יוסי אוסר ותני עלה ושוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים אמר אביי התם דאית ביה כתיתין ומשום תענוג

אמר ליה רבא ואי לאו מנא הוא כתיתין משוי ליה מנא ועוד כל תענוג דלאו מנעל הוא ביוה״כ מי אסור והא רבה בר רב הונא הוה כריך סודרא אכרעיה ונפיק ועוד מדקתני סיפא אם יש לו בית קבול כתיתין טמא מכלל דרישא לאו בדאית ליה כתיתין עסקינן

אלא אמר רבא לעולם דכ״ע מנעל הוא ובשבת בהא פליגי מר סבר גזרינן דילמא משתמיט ואתי לאתויי ד׳ אמות ומר סבר לא גזרינן

תנו רבנן תינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל מאי שנא נעילת הסנדל דאמרי אינשי עבדו ליה הנך נמי אמרי אינשי עבדו ליה רחיצה וסיכה אימר מאתמול עבדי ליה

סנדל נמי אימר מאתמול עבדי ליה סנדל לא אפשר דמאתמול עבדי ליה דאמר שמואל האי מאן דבעי למיטעם טעמא דמיתותא ליסיים מסאני וליגני

והא מותרין לכתחלה קתני אלא הנך דלאו רביתייהו גזרו בהו רבנן הנך דרביתייהו הוא לא גזרו בהו רבנן דאמר אביי אמרה לי אם רביתיה דינוקא מיא חמימי ומשחא גדל פורתא ביעתא בכותחא גדל פורתא תבורי מאני כי הא דרבה זבין להו מאני גזיזי דפחרא לבניה ומתברי להו

המלך והכלה ירחצו את פניהם מתני׳ מני ר׳ חנניא בן תרדיון היא דתניא המלך והכלה לא ירחצו את פניהם רבי חנניא בן תרדיון אומר משום רבי אליעזר המלך והכלה ירחצו את פניהם החיה לא תנעול את הסנדל רבי חנניא בן תרדיון אומר משום ר׳ אליעזר החיה תנעול את הסנדל

מ״ט מלך משום דכתיב (ישעיהו לג, יז) מלך ביפיו תחזינה עיניך כלה מאי טעמא כדי שלא תתגנה על בעלה אמר ליה רב לר׳ חייא כלה עד כמה אמר ליה כדתניא אין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום

החיה תנעול את הסנדל משום צינה

אמר שמואל אם מחמת סכנת עקרב מותר

האוכל ככותבת הגסה בעי רב פפא

דף עט עמוד א

ככותבת שאמרו בגרעינתה או בלא גרעינתה בעי רב אשי עצם כשעורה בקליפתה או בלא קליפתה בלחה או ביבשה רב אשי לא מבעיא ליה הא דרב פפא גסה איתמר כל כמה דגסה רב פפא לא מבעיא ליה הא דרב אשי לחה שבולת מיקרי שלא בקליפתה אושלא מיקרי

אמר (רבא) אמר רב יהודה כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה וקים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה בציר מהכי לא מיתבא דעתיה מיתיבי מעשה והביאו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולרבן גמליאל שתי כותבות ודלי של מים ואמרו העלום לסוכה ותני עלה לא מפני שהלכה כך אלא שרצו להחמיר על עצמן

וכשנתנו לו לר׳ צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו

דף עט עמוד ב

הא כביצה בעי סוכה ואי סלקא דעתך כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה השתא שתי כותבות בלא גרעינן לא הוו כביצה כותבת הגסה וגרעינתה מי הוי יתירה מכביצה אמר ר׳ ירמיה אין שתי כותבות בלא גרעינתן לא הוו כביצה כותבת הגסה וגרעינתה הוי יתירה מכביצה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תרי קבי דתמרי חד קבא דקשייתא וסריח

רבא אמר התם היינו טעמא משום דהוו ליה פירי ופירי לא בעו סוכה מיתיבי אמר רבי כשהיינו לומדים תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע הביאו לפנינו תאנים וענבים ואכלנום אכילת עראי חוץ לסוכה אכילת עראי אין אכילת קבע לא אימא אכלנום כאכילת עראי חוץ לסוכה

איבע״א אכלנום אכילת קבע ואכלנו פת אכילת עראי בהדייהו חוץ לסוכה

לימא מסייע ליה לפיכך אם השלים במיני תרגימא יצא ואי סלקא דעתך פירי בעו סוכה ליתני פירות מאי מיני תרגימא פירות ואיבעית אימא באתרא דלא שכיחי פירי

רב זביד אמר כותבת הגסה שאמרו חסרה מכביצה דתנן בית שמאי אומרים שאור בכזית חמץ בככותבת

והוינן בה מ״ט דב״ש נכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמינא ומה חמץ שאין חמוצו קשה אסור בכזית שאור שחמוצו קשה לא כל שכן מדפלגינהו רחמנא לימדה לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה שאור בכזית וחמץ בככותבת

ואי ס״ד כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה מכדי ב״ש אשיעורא דנפיש מכזית קא מהדרי ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו ניתני כביצה אלא לאו שמע מינה כותבת פחותה מכביצה

ממאי דילמא לעולם אימא לך כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה הא סתמא כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו וחדא מינייהו נקט

אלא מהכא עד כמה מזמנין עד כזית דברי ר׳ מאיר רבי יהודה אומר עד כביצה במאי קא מיפלגי ר׳ מאיר סבר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור׳ יהודה סבר (דברים ח, י) ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואי זה זה כביצה

ואי ס״ד כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה השתא כביצה שבועי משבעא דעתא לא מיתבא אלא לאו שמע מינה כותבת הגסה שאמרו פחות מכביצה כביצה משבעא ככותבת מיתבא דעתיה

תניא רבי אומר

דף פ עמוד א

כל השיעורין כולן בכזית חוץ מטומאת אוכלין ששינה הכתוב במשמען ושינו חכמים בשיעורן וראיה לדבר יוה״כ מאי שינה הכתוב במשמעו (ויקרא כג, כט) מלא תעונה ומאי שינו חכמים בשיעוריה ככותבת

ומאי ראיה לדבר יוה״כ דאי מהתם הוה אמינא אורחא דקרא הוא

טומאת אוכלין כביצה מנלן א״ר אבהו א״ר אלעזר דאמר קרא (ויקרא יא, לד) מכל האוכל אשר יאכל אוכל הבא מחמת אוכל ואיזה זה ביצת תרנגולת ואימא גדי מחוסר שחיטה ואימא בן פקועה טעון קריעה

ואימא ביצת בר יוכני תפסת מרובה לא תפסת תפסת מועט תפסת ואימא ביעתא דציפורתא דזוטר טובא

רבי אבהו דידיה אמר מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה אוכלו בבת אחת ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת

א״ר אלעזר האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבא בית דין אחר וירבה בשיעורין

מאי ירבה בשיעורין אי נימא דמחייבי קרבן אכזית קטן והתניא (ויקרא ד, כב) אשר לא תעשינה בשגגה ואשם השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו

לא שב מידיעתו אין מביא קרבן על שגגתו

אלא דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית גדול

ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא דמחייבי קרבן אכזית קטן מאי ירבה בשיעורין שמא ירבה בקרבנות מחמת שעורין

א״ר יוחנן שיעורין ועונשין הלכה למשה מסיני עונשין מכתב כתיבי אלא ה״ק (אמר רבי יוחנן) שיעורים של עונשין הלכה למשה מסיני

תניא נמי הכי שיעורין של עונשין הלכה למשה מסיני אחרים אומרים בית דינו של יעבץ תיקנום והכתיב (ויקרא כז, לד) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא שכחום וחזרו ויסדום

השותה מלא לוגמיו אמר רב יהודה אמר שמואל לא מלא לוגמיו ממש אלא כל שאילו יסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו והא אנן תנן מלא לוגמיו אימא כמלא לוגמיו

מיתיבי כמה ישתה ויהא חייב בש״א רביעית ובה״א מלא לוגמיו רבי יהודה אומר משום ר״א כמלא לוגמיו רבי יהודה בן בתירא אומר כדי גמיעה

מי עדיפא ממתניתין דאוקימנא כדי שיראה הכי נמי כדי שיראה אי הכי היינו ר״א איכא בינייהו מלא לוגמיו דחוק

מתקיף לה רב הושעיא אם כן הוה ליה מקולי ב״ש ומחומרי ב״ה אמר ליה

דף פ עמוד ב

כי אתשיל בעוג מלך הבשן אתשיל דהוו ליה בית שמאי לחומרא

מתקיף לה ר׳ זירא מ״ש אכילה דכל חד וחד בככותבת ומ״ש שתיה דכל חד וחד בדידיה א״ל אביי קים להו לרבנן בככותבת דבהכי מיתבא דעתיה בציר מהכי לא מיתבא בשתיה בדידיה מיתבא דעתיה בדחבריה לא מיתבא דעתיה

מתקיף לה רבי זירא וכל העולם כולו בככותבת ועוג מלך הבשן בככותבת א״ל אביי קים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה בציר מהכי לא מיתבא דעתיה מיהו כולי עלמא טובא ועוג מלך הבשן פורתא

מתקיף לה רבי זירא בשר שמן בככותבת ולולבי גפנים בככותבת א״ל אביי קים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה בציר מהכי לא מיתבא דעתיה מיהו בשר שמן טובא לולבי גפנים פורתא

מתקיף לה רבא כזית בכדי אכילת פרס וכותבת בכדי אכילת פרס א״ל אביי קים להו לרבנן דבהכי מיתבא דעתיה בטפי מהכי לא מיתבא דעתיה

מתקיף לה רבא (בכותבת) בכדי אכילת פרס חצי פרס בכדי אכילת פרס א״ל רב פפא הנח לטומאת גוויה דלאו דאורייתא היא

ומי אמר רב פפא הכי והכתיב (ויקרא יא, מג) ולא תטמאו בהם ונטמתם בם וא״ר פפא מכאן שטומאת גוויה דאורייתא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא

כל האוכלין א״ר פפא אכל אומצא ומילחא מצטרף ואע״ג דלאו אכילה היא כיון דאכלי אינשי מצטרפין אמר ריש לקיש ציר שעל גבי ירק מצטרף לככותבת ביוה״כ פשיטא מהו דתימא משקה הוא קמ״ל כל אכשורי אוכלא אוכלא הוא

אמר ריש לקיש האוכל אכילה גסה ביוה״כ פטור מ״ט (ויקרא כג, כט) אשר לא תעונה כתיב פרט למזיק

א״ר ירמיה אמר ר״ל זר שאכל תרומה אכילה גסה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש (ויקרא כב, יד) כי יאכל פרט למזיק אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן זר

דף פא עמוד א

שכוסס שעורים של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש (ויקרא כב, יד) כי יאכל פרט למזיק

אמר רב שיזבי א״ר יוחנן זר שבלע שזפין של תרומה והקיאן ואכלן אחר ראשון משלם (את) קרן וחומש שני אין משלם אלא דמי עצים לראשון בלבד

האוכל והשותה אין מצטרפין מאן תנא אמר רב חסדא במחלוקת שנויה ור׳ יהושע היא דתנן כלל א״ר יהושע כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרף

טומאתו ולא שיעורו שיעורו ולא טומאתו לא טומאתו ולא שיעורו אין מצטרפין

רב נחמן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קא אמרי רבנן התם אלא לענין טומאה דשם טומאה חד היא אבל הכא משום יתובי דעתא הוא והאי לא מיתבא דעתיה

וכן אמר ר״ל במחלוקת שנויה ורבי יהושע היא דתנן כלל א״ר יהושע כו׳ ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין טומאה אבל הכא משום יתובי דעתיה הוא והאי לא קא מיתבא דעתיה

מתני׳ אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת אכל ועשה מלאכה חייב (שני) חטאות אכל אוכלין שאינן ראוין לאכילה ושתה משקין שאינן ראוין לשתיה ושתה ציר או מורייס פטור

גמ׳ אמר ר״ל מפני מה לא נאמרה אזהרה בעינוי משום דלא אפשר היכי נכתוב נכתוב רחמנא לא יאכל אכילה בכזית נכתוב רחמנא לא תעונה קום אכול משמע

מתקיף לה רב הושעיא נכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה א״כ נפישי להו לאוי

מתקיף לה רב ביבי בר אביי נכתוב רחמנא השמר במצות עינוי אם כן השמר דלאו לאו השמר דעשה עשה מתקיף לה רב אשי נכתוב אל תסור מן העינוי קשיא

ותנא מייתי לה מהכא (במדבר כט, ז) ועניתם את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו יכול יהא ענוש על תוספת מלאכה ת״ל (ויקרא כג, ל) וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה

יכול לא יהא ענוש כרת על תוספת מלאכה אבל יהא ענוש כרת על תוספת עינוי ת״ל (ויקרא כג, כט) כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי

יכול לא יהא בכלל עונש אבל יהא מוזהר על תוספת מלאכה ת״ל (ויקרא כג, כח) וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה על עיצומו של יום הוא מוזהר ואינו מוזהר על תוספת מלאכה

יכול לא יהא מוזהר על תוספת מלאכה אבל יהא מוזהר על תוספת עינוי ודין הוא ומה מלאכה שנוהגת בשבתות וי״ט אינו מוזהר עליה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי״ט אינו דין שלא יהא מוזהר עליו

אבל אזהרה לעינוי של יום עצמו לא למדנו מניין לא יאמר עונש במלאכה דגמר מעינוי ומה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי״ט ענוש כרת מלאכה שנוהגת בשבתות וימים טובים לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנו גזרה שוה נאמר עונש בעינוי ונאמר עונש במלאכה מה מלאכה לא ענש אלא אם כן הזהיר אף עינוי לא ענש אלא אם כן הזהיר

איכא למיפרך מה לעינוי שלא הותר מכללו תאמר במלאכה שהותרה מכללה

אלא לא יאמר עונש בעינוי דגמר ממלאכה מה מלאכה שהותרה מכללה ענוש כרת עינוי שלא הותר מכללו לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנה גזירה שוה נאמר עונש בעינוי ונאמר עונש במלאכה מה מלאכה ענש והזהיר אף עינוי ענש והזהיר

איכא למיפרך מה למלאכה שכן נוהגת בשבתות וימים טובים תאמר בעינוי שאינו נוהג בשבתות וימים טובים

אמר רבינא האי תנא עצם עצם גמר מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרך כדפרכינן

לאיי אפנויי מופנה חמשה קראי כתיבי במלאכה חד לאזהרה דיממא וחד לאזהרה דליליא וחד לעונש דיממא וחד לעונש דליליא וחד לאפנויי למגמר עינוי ממלאכה בין דיממא בין דליליא

דבי ר׳ ישמעאל תנא נאמר כאן עינוי ונאמר להלן עינוי מה להלן לא ענש אלא אם כן הזהיר אף כאן לא ענש אא״כ הזהיר רב אחא בר יעקב אמר יליף שבת שבתון משבת בראשית מה להלן לא ענש אלא אם כן הזהיר אף כאן לא ענש אלא אם כן הזהיר

רב פפא אמר

דף פא עמוד ב

הוא גופיה שבת איקרי דכתיב תשבתו שבתכם בשלמא רב פפא לא אמר כרב אחא בר יעקב דקרא דכתיב בגופיה עדיף אלא רב אחא בר יעקב מאי טעמא לא אמר כרב פפא

מיבעי ליה לכדתניא (ויקרא כג, לב) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש יכול יתחיל ויתענה בתשעה ת״ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת״ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום מכאן שמוסיפין מחול על הקודש

ואין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת״ל (ויקרא כג, לב) מערב עד ערב ואין לי אלא יוה״כ (ימים טובים) מניין ת״ל (ויקרא כג, לב) תשבתו אין לי אלא (ימים טובים שבתות) מנין ת״ל (ויקרא כג, לב) שבתכם הא כיצד כל מקום שנאמר שבות (מכאן שמוסיפין) מחול על הקודש

ותנא דעצם עצם האי בתשעה לחודש מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתני חייא בר רב מדיפתי דתני חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי

אכל אוכלין שאין ראוין לאכילה אמר רבא כס פלפלי ביומא דכפורי פטור כס זנגבילא ביומא דכפורי פטור

מיתיבי היה רבי מאיר אומר ממשמע שנאמר (ויקרא יט, כג) וערלתם ערלתו את פריו איני יודע שעץ מאכל הוא אלא מה תלמוד לומר עץ מאכל עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה פלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה ואין ארץ ישראל חסרה כלום שנא׳ (דברים ח, ט) לא תחסר כל בה

ל״ק הא ברטיבתא והא ביבישתא

א״ל רבינא למרימר והאמר רב נחמן האי הימלתא דאתי מבי הנדואי שריא ומברכינן עליה בורא פרי האדמה לא קשיא הא ברטיבתא והא ביבישתא

ת״ר אכל עלי קנים פטור לולבי גפנים חייב אלו הן לולבי גפנים אמר רבי יצחק מגדלאה כל שלבלבו מר״ה ועד יוה״כ ורב כהנא אמר כל שלשים יום תניא כוותיה דר׳ יצחק מגדלאה אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים חייב אלו הן לולבי גפנים כל שלבלבו מר״ה ועד יוה״כ

שתה ציר או מורייס פטור הא חומץ חייב מתני׳ מני רבי היא דתניא ר׳ אומר חומץ משיב את הנפש

דרש רב גידל בר מנשה מבירי דנרש אין הלכה כרבי לשנה נפקי כולי עלמא מזגו ושתו חלא שמע רב גידל ואיקפד אמר אימר דאמרי אנא דיעבד לכתחלה מי אמרי אימר דאמרי אנא פורתא טובא מי אמרי אימר דאמרי אנא חי מזוג מי אמרי

דף פב עמוד א

מתני׳ התינוקות אין מענין אותן ביוה״כ אבל מחנכין אותן לפני שנה ולפני שנתיים בשביל שיהיו רגילין במצות

גמ׳ השתא בפני שתים מחנכין להו בפני שנה מבעיא אמר רב חסדא לא קשיא הא בחולה הא בבריא

א״ר הונא בן ח׳ ובן ט׳ מחנכין אותו לשעות בן י׳ ובן י״א משלימין מדרבנן בן י״ב משלימין מדאורייתא בתינוקת ורב נחמן אמר בן ט׳ בן י׳ מחנכין אותן לשעות בן י״א בן י״ב משלימין מדרבנן בן י״ג משלימין מדאורייתא בתינוק ור׳ יוחנן אמר השלמה דרבנן ליכא בן י׳ בן י״א מחנכין אותו לשעות בן י״ב משלימין מדאורייתא

תנן התינוקות אין מענין אותן ביוה״כ אבל מחנכין אותן לפני שנה ולפני שתים בשלמא לרב הונא ורב נחמן לפני שנה ולפני שתים לפני שנה לדבריהן ולפני שתים לדבריהן

אלא לרבי יוחנן קשיא אמר לך רבי יוחנן מאי שנה או שתים סמוך לפירקן

ת״ש דתני רבה בר שמואל תינוקות אין מענין אותן ביוה״כ אבל מחנכין אותן שנה או שתים סמוך לפירקן בשלמא לר׳ יוחנן ניחא אלא לרב הונא ולרב נחמן קשיא אמרי לך רבנן מאי חינוך נמי דקתני השלמה

ומי קרי לחינוך השלמה והא תניא אי זה חינוך היה רגיל לאכול בשתי שעות מאכילין אותו לשלש בשלש מאכילין אותו בארבע אמר רבא בר עולא תרי חנוכי הוו

מתני׳ עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה חולה מאכילין אותו ע״פ בקיאין ואם אין שם בקיאין מאכילין אותו על פי עצמו עד שיאמר די

גמ׳ ת״ר עוברה שהריחה בשר קודש או בשר חזיר תוחבין לה כוש ברוטב ומניחין לה על פיה אם נתיישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה רוטב עצמה ואם נתיישבה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מע״ז וגילוי עריות ושפיכות דמים

ע״ז מנלן דתניא ר״א אומר אם נאמר (דברים ו, ה) בכל נפשך למה נאמר (דברים ו, ה) בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך

אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר ובכל מאדך

גילוי עריות ושפיכת דמים מנא לן דתניא רבי אומר (דברים כב, כו) כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה וכי מה ענין למדנו מרוצח לנערה המאורסה

אלא ה״ז בא ללמד ונמצא למד מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח (כו׳) מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור

דף פב עמוד ב

ורוצח גופיה מנא לן סברא היא דההוא דאתא לקמיה (דרבא) אמר ליה אמר לי מרי דוראי קטליה לפלניא ואי לא קטילנא לך א״ל נקטלך ולא תקטול מאי חזית דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דההוא גברא סומק טפי

ההיא עוברה דארחא אתו לקמיה דרבי אמר להו זילו לחושו לה דיומא דכיפורי הוא לחושו לה ואילחישא קרי עליה (ירמיהו א, ה) בטרם אצרך בבטן ידעתיך וגו׳ נפק מינה רבי יוחנן

ההיא עוברה דארחא אתו לקמיה דרבי חנינא אמר להו לחושו לה ולא אילחישא קרי עליה

דף פג עמוד א

(תהלים נח, ד) זורו רשעים מרחם נפק מינה שבתאי אצר פירי

חולה מאכילין אותו על פי בקיאין אמר ר׳ ינאי חולה אומר צריך ורופא אומר אינו צריך שומעין לחולה מ״ט (משלי יד, י) לב יודע מרת נפשו פשיטא מהו דתימא רופא קים ליה טפי קמ״ל

רופא אומר צריך וחולה אומר אינו צריך שומעין לרופא מ״ט תונבא הוא דנקיט ליה

תנן חולה מאכילין אותו ע״פ בקיאין ע״פ בקיאין אין ע״פ עצמו לא ע״פ בקיאין אין על פי בקי אחד לא

הכא במאי עסקינן דאמר לא צריכנא וליספו ליה ע״פ בקי לא צריכא דאיכא אחרינא בהדיה דאמר לא צריך מאכילין אותו ע״פ בקיאין

ספק נפשות הוא וספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תרי אחריני בהדיה דאמרי לא צריך ואע״ג דאמר רב ספרא תרי כמאה ומאה כתרי ה״מ לענין עדות אבל לענין אומדנא בתר דעות אזלינן

וה״מ לענין אומדנא דממונא אבל הכא ספק נפשות הוא

והא מדקתני סיפא ואם אין שם בקיאין מאכילין אותו על פי עצמו מכלל דרישא דאמר צריך חסורי מיחסרא והכי קתני בד״א דאמר לא צריך אני אבל אמר צריך אני אין שם בקיאין תרי אלא חד דאמר לא צריך מאכילין אותו על פי עצמו

מר בר רב אשי אמר כל היכא דאמר צריך אני אפי׳ איכא מאה דאמרי לא צריך לדידיה שמעינן שנאמר לב יודע מרת נפשו

תנן אם אין שם בקיאין מאכילין אותו ע״פ עצמו טעמא דליכא בקיאין הא איכא בקיאין לא ה״ק בד״א דאמר לא צריך אני אבל אמר צריך אני אין שם בקיאין כלל מאכילין אותו ע״פ עצמו שנאמר לב יודע מרת נפשו

מתני׳ מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפי׳ דברים טמאים עד שיאורו עיניו מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו ור׳ מתיא בן חרש מתיר

ועוד אמר ר׳ מתיא בן חרש החושש בגרונו מטילין לו סם בתוך פיו בשבת מפני שהוא ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת

מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק כותי ספק ישראל מפקחין עליו את הגל מצאוהו חי מפקחין ואם מת יניחוהו

גמ׳ ת״ר מניין היו יודעין שהאירו עיניו משיבחין בין טוב לרע אמר אביי ובטעמא

ת״ר מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו הקל הקל טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה טבל ושביעית שביעית

טבל ותרומה תנאי היא דתניא מאכילין אותו טבל ואין מאכילין אותו תרומה בן תימא אומר תרומה ולא טבל אמר רבה היכא דאפשר בחולין דכולי עלמא לא פליגי דמתקנינן ליה ומספינן ליה

כי פליגי בדלא אפשר בחולין מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה מר סבר טבל חמור אבל תרומה חזיא לכהן ומר סבר תרומה חמורה אבל טבל אפשר לתקוניה

דף פג עמוד ב

אפשר בחולין פשיטא לא צריכא בשבת

בשבת נמי פשיטא טלטול מדרבנן הוא הכא במאי עסקינן בעציץ שאינו נקוב דרבנן

מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה

לימא תנאי היא דתניא מי שנשכו נחש קורין לו רופא ממקום למקום ומקרעין לו את התרנגולת וגוזזין לו את הכרישין ומאכילין אותו ואין צריך לעשר דברי רבי ר׳ אלעזר בר׳ שמעון אומר לא יאכל עד שיעשר

נימא ר׳ אלעזר בר׳ שמעון היא ולא רבי

אפי׳ תימא רבי עד כאן לא קאמר רבי התם אלא לענין מעשר ירק דרבנן אבל במעשר דגן דטבל דאורייתא הוא אפי׳ רבי מודה דאי שרית ליה בעציץ שאינו נקוב אתי למיכל בעציץ שהוא נקוב

ת״ר מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה שהדבש וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם ואע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר (שמואל א יד, כט) ראו נא כי אורו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה

ומאי אע״פ שאין ראיה לדבר דהתם לאו בולמוס אחזיה

אמר אביי ל״ש אלא לאחר אכילה אבל קודם אכילה מגרר גריר דכתיב (שמואל א ל, יא) וימצאו איש מצרי בשדה ויקחו אותו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקוהו מים ויתנו לו פלח דבילה ושני צמוקים ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלשה לילות

אמר ר״נ אמר שמואל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש רב הונא בריה דרב יהושע אמר אף סולת נקיה בדבש רב פפא אמר אפי׳ קמחי דשערי בדיבשא אמר ר׳ יוחנן פעם אחת אחזני בולמוס ורצתי למזרחה של תאנה וקיימתי בעצמי (קהלת ז, יב) החכמה תחיה בעליה דתני רב יוסף הרוצה לטעום טעם תאנה יפנה למזרחה שנאמר (דברים לג, יד) וממגד תבואות שמש

ר׳ יהודה ור׳ יוסי הוו קא אזלי באורחא אחזיה בולמוס לר׳ יהודה קפחיה לרועה אכליה לריפתא א״ל ר׳ יוסי קפחת את הרועה כי מטו למתא אחזיה בולמוס לר׳ יוסי אהדרוהו בלגי וצעי א״ל ר׳ יהודה אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה

ותו ר״מ ור׳ יהודה ור׳ יוסי הוו קא אזלי באורחא ר׳ מאיר הוה דייק בשמא ר׳ יהודה ור׳ יוסי לא הוו דייקו בשמא כי מטו להוא דוכתא בעו אושפיזא יהבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש״מ אדם רשע הוא שנאמר (דברים לב, כ) כי דור תהפוכות המה ר׳ יהודה ור׳ יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר״מ לא אשלים ליה כיסיה אזל אותביה בי קיבריה דאבוה

אתחזי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח אריש דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חלמא דבי שמשי לית בהו ממשא אזל ר״מ ונטריה כולי יומא ואייתיה

למחר אמרו לו הב לן כיסן אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר״מ אמאי לא דייקיתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימר דאמרי אנא חששא אחזוקי מי אמרי

משכוהו ועיילוהו לחנותא חזו טלפחי אשפמיה אזלו ויהבו סימנא לדביתהו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אזל איהו וקטליה לאיתתיה

היינו (דתנן) מים ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש

ולבסוף הוו דייקי בשמא כי מטו להוא ביתא דשמיה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב (יחזקאל כג, מג) ואמר לבלה נאופים (כמו אחרי בלותי היתה לי עדנה (בראשית יח, יב) כלומר זקנה בנאופים)

מי שנשכו כלב שוטה וכו׳ ת״ר חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח וריריו נוטף ואזניו סרוחות וזנבו מונח על ירכותיו ומהלך בצידי דרכים וי״א אף נובח ואין קולו נשמע ממאי הוי רב אמר נשים כשפניות משחקות בו ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו

מאי בינייהו איכא בינייהו

דף פד עמוד א

למקטליה בדבר הנזרק

תניא כוותיה דשמואל כשהורגין אותו אין הורגין אותו אלא בדבר הנזרק דחייף ביה מסתכן דנכית ליה מיית דחייף ביה מסתכן מאי תקנתיה נישלח מאניה ונירהיט רב הונא בריה דרב יהושע חף ביה חד מינייהו בשוקא שלחינהו למאניה ורהיט אמר קיימתי בעצמי (קהלת ז, יב) החכמה תחיה בעליה

דנכית ליה מיית מאי תקנתיה אמר אביי ניתי משכא דאפא דדיכרא וניכתוב עליה אנא פלניא בר פלניתא אמשכא דאפא דיכרא כתיבנא עלך כנתי כנתי קלירוס ואמרי לה קנדי קנדי קלורוס יה יה ה׳ צבאות אמן אמן סלה ונשלחינהו למאניה ולקברינהו בי קברי עד תריסר ירחי שתא ונפקינהו ונקלינהו בתנורא ונבדרינהו לקטמיה אפרשת דרכים והנך תריסר ירחי שתא כי שתי מיא לא לישתי אלא בגובתא דנחשא דילמא חזי בבואה דשידא וליסתכן כי הא דאבא בר מרתא הוא אבא בר מניומי עבדא ליה אימיה גובתא דדהבא

ועוד אמר ר׳ מתיא ר׳ יוחנן חש בצפידנא אזל גבה דההיא מטרוניתא עבדא ליה מלתא חמשא ומעלי שבתא אמר לה בשבת מאי אמרה ליה לא צריכת אי מצטריכנא מאי אמרה ליה אישתבע לי דלא מגלית אישתבע לאלהא דישראל לא מגלינא נפק דרשה בפירקא

והא אישתבע לה לאלהא דישראל לא מגלינא הא לעמו ישראל מגלינא והא איכא חלול השם דמגלי לה מעיקרא

מאי עבדא ליה אמר רב אחא בריה דרב אמי מי שאור שמן זית ומלח רב יימר אמר שאור גופיה שמן זית ומלח רב אשי אמר משחא דגדפא דאווזא אמר אביי אנא עבדי לכולהו ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי קשייתא דזיתא דלא מלו תילתא וקלינהו בנורא אמרא חדתא ואדביק בככי דריה עבדי הכי ואיתסאי

ממאי הוה מחמימי חמימי דחיטי ומשיורי כסא דהרסנא ומאי סימניה כד רמי מידי בככיה ואתא דמא מבי דרי רבי יוחנן כי חש בצפידנא עבד הכי בשבתא ואיתסי ורבי יוחנן היכי עביד הכי אמר ר״נ בר יצחק שאני צפידנא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים

אמר ליה רב חייא בר אבא לר׳ יוחנן כמאן כר׳ מתיא בן חרש דאמר החושש בפיו מטילין לו סם בשבת א״ל שאני אומר בזו ולא באחרת

לימא מסייע ליה מי שאחזו ירקון מאכילין אותו בשר חמור מי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי ר׳ מתיא בן חרש וחכ״א באילו אין בהם משום רפואה באלו למעוטי מאי מאי לאו למעוטי סם

לא למעוטי מקיזין דם לסרונכי ה״נ מסתברא דתניא שלשה דברים א״ר ישמעאל בר׳ יוסי ששמע משום רבי מתיא בן חרש מקיזין דם לסרונכי בשבת ומי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת

וחכ״א באילו אין בהן משום רפואה באילו למעוטי מאי מאי לאו אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא אתרתי דרישא קמייתא ולמעוטי דסיפא

דף פד עמוד ב

תא שמע דתני רבה בר שמואל עוברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשוב נפשה ומי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי ר״א בר׳ יוסי שאמר משום ר׳ מתיא בן חרש וחכמים אומרים בזו ולא באחרת בזו אהייא אילימא אעוברה פשיטא עוברה מי איכא למאן דאמר דלא אלא לאו אסם שמע מינה

רב אשי אמר מתני׳ נמי דיקא ועוד אמר רבי מתיא בן חרש החושש בפיו מטילין לו סם בשבת ולא פליגי רבנן עליה ואם איתא דפליגי רבנן עליה ליערבינהו וליתנינהו וליפלגו רבנן בסיפא ש״מ

מפני שספק נפשות הוא וכו׳ ל״ל תו למימר וכל ספק נפשות דוחה את השבת אמר רב יהודה אמר רב לא ספק שבת זו בלבד אמרו אלא אפילו ספק שבת אחרת

היכי דמי כגון דאמדוה לתמניא יומי ויומא קמא שבתא מהו דתימא ליעכב עד לאורתא כי היכי דלא ניחול עליה תרי שבתא קמ״ל

תניא נמי הכי מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו בין להברותו ולא שבת זו בלבד אמרו אלא לשבת אחרת ואין אומרים נמתין לו שמא יבריא אלא מחמין לו מיד מפני שספק נפשות דוחה את השבת ולא ספק שבת זו אלא אפי׳ ספק שבת אחרת

ואין עושין דברים הללו לא ע״י נכרים ולא ע״י כותיים אלא ע״י גדולי ישראל ואין אומרין יעשו דברים הללו לא ע״פ נשים ולא ע״פ כותיים אבל מצטרפין לדעת אחרת

ת״ר מפקחין פקוח נפש בשבת והזריז ה״ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב״ד הא כיצד ראה תינוק שנפל לים פורש מצודה ומעלהו והזריז ה״ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב״ד ואע״ג דקא צייד כוורי ראה תינוק שנפל לבור עוקר חוליא ומעלהו והזריז ה״ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב״ד אע״ג דמתקן דרגא

ראה שננעלה דלת בפני תינוק שוברה ומוציאו והזריז ה״ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב״ד ואע״ג דקא מיכוין למיתבר בשיפי מכבין ומפסיקין מפני הדליקה בשבת והזריז ה״ז משובח ואין צריך ליטול רשות מב״ד ואע״ג דקא ממכיך מכוכי

וצריכא דאי אשמועינן ים משום דאדהכי והכי אזל ליה אבל בור דקא יתיב אימא לא צריכא

ואי אשמועינן בור משום דקא מיבעית אבל ננעלה דלת אפשר דיתיב בהאי גיסא ומשביש ליה באמגוזי צריכא

מכבין ומפסיקין למה לי דאפי׳ לחצר אחרת

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל לא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב היכי דמי אי נימא דאיכא תשעה ישראל וכותי אחד בינייהו רובא ישראל נינהו (אלא) פלגא ופלגא ספק נפשות להקל

אלא דאיכא תשעה כותיים וישראל אחד הא נמי פשיטא דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי

לא צריכא דפרוש לחצר אחרת מהו דתימא כל דפריש מרובא פריש קמ״ל דלא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב

איני והאמר ר׳ אסי א״ר יוחנן תשעה כותיים וישראל אחד באותה חצר מפקחין בחצר אחרת אין מפקחין לא קשיא הא דפרוש כולהו הא דפרוש מקצתייהו

ומי אמר שמואל הכי והתנן מצא בה תינוק מושלך אם רוב כותיים כותי ואם רוב ישראל ישראל מחצה על מחצה ישראל ואמר רב לא שנו אלא להחיותו אבל לייחסו לא

דף פה עמוד א

ושמואל אמר לפקח עליו את הגל כי איתמר דשמואל אריש איתמר אם רוב כותיים כותי אמר שמואל ולענין פקוח נפש אינו כן

אם רוב כותיים כותי למאי הילכתא אמר רב פפא להאכילו נבלות אם רוב ישראל ישראל למאי הילכתא להחזיר לו אבידתו

מחצה על מחצה ישראל למאי הילכתא אמר ריש לקיש לנזקין היכי דמי אי נימא דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה נייתי ראיה ונשקול

לא צריכא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן פלגא יהיב ליה אידך פלגא נימא ליה אייתי ראיה דלאו ישראל אנא ושקול

מי שנפל עליו מפולת וכו׳ מאי קאמר

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ספק הוא שם ספק אינו שם דאי איתיה חי הוא דמפקחין אלא אפילו ספק חי ספק מת מפקחין ולא מיבעיא ספק חי ספק מת דישראל אלא אפילו ספק כותי ספק ישראל מפקחין

מצאוהו חי מפקחין מצאוהו חי פשיטא לא צריכא דאפי׳ לחיי שעה

ואם מת יניחוהו הא נמי פשיטא לא צריכא לר׳ יהודה בן לקיש דתניא אין מצילין את המת מפני הדליקה אמר רבי יהודה בן לקיש שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה ואפילו רבי יהודה בן לקיש לא קאמר אלא מתוך שאדם בהול על מתו אי לא שרית ליה אתי לכבויי אבל הכא אי לא שרית ליה מאי אית ליה למעבד

תנו רבנן עד היכן הוא בודק עד חוטמו ויש אומרים עד לבו בדק ומצא עליונים מתים לא יאמר כבר מתו התחתונים מעשה היה ומצאו עליונים מתים ותחתונים חיים

נימא הני תנאי כי הני תנאי דתניא מהיכן הולד נוצר מראשו שנאמר (תהלים עא, ו) ממעי אמי אתה גוזי ואומר (ירמיהו ז, כט) גזי נזרך והשליכי אבא שאול אומר מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך

אפילו תימא אבא שאול עד כאן לא קא אמר אבא שאול התם אלא לענין יצירה דכל מידי ממציעתיה מיתצר אבל לענין פקוח נפש אפי׳ אבא שאול מודי דעיקר חיותא באפיה הוא דכתיב (בראשית ז, כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו

אמר רב פפא מחלוקת ממטה למעלה אבל ממעלה למטה כיון דבדק ליה עד חוטמו שוב אינו צריך דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו

וכבר היה ר׳ ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהן נשאלה שאלה זו בפניהם מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת

נענה ר׳ ישמעאל ואמר (שמות כב, א) אם במחתרת ימצא הגנב ומה זה שספק על ממון בא ספק על נפשות בא ושפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל ניתן להצילו בנפשו ק״ו לפקוח נפש שדוחה את השבת

נענה ר״ע ואמר (שמות כא, יד) וכי יזיד איש על רעהו וגו׳ מעם מזבחי תקחנו למות מעם מזבחי ולא מעל מזבחי ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא להמית

דף פה עמוד ב

אבל להחיות אפילו מעל מזבחי ומה זה שספק יש ממש בדבריו ספק אין ממש בדבריו ועבודה דוחה שבת קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה רבי אלעזר ואמר ומה מילה שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה איברים שבאדם דוחה את השבת קל וחומר לכל גופו שדוחה את השבת

רבי יוסי בר׳ יהודה אומר (שמות לא, יג) את שבתותי תשמורו יכול לכל ת״ל אך חלק רבי יונתן בן יוסף אומר (שמות לא, יד) כי קודש היא לכם היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה

ר׳ שמעון בן מנסיא אומר (שמות לא, טז) ושמרו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה א״ר יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו (ויקרא יח, ה) וחי בהם ולא שימות בהם

אמר רבא לכולהו אית להו פירכא בר מדשמואל דלית ליה פירכא דר׳ ישמעאל דילמא כדרבא דאמר רבא מאי טעמא דמחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מידע ידע דקאי לאפיה ואמר אי קאי לאפאי קטילנא ליה והתורה אמרה בא להרגך השכם להרגו ואשכחן ודאי ספק מנלן

דר׳ עקיבא נמי דילמא כדאביי דאמר אביי מסרינן ליה זוגא דרבנן לידע אם ממש בדבריו ואשכחן ודאי ספק מנא לן

וכולהו אשכחן ודאי ספק מנא לן ודשמואל ודאי לית ליה פירכא אמר רבינא ואיתימא רב נחמן בר יצחק טבא חדא פלפלתא חריפא ממלא צנא דקרי

מתני׳ חטאת ואשם ודאי מכפרין מיתה ויוה״כ מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יוה״כ ויכפר האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה אחטא ויוה״כ מכפר אין יוה״כ מכפר עבירות שבין אדם למקום יוה״כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה״כ מכפר עד שירצה את חבירו

דרש ר׳ אלעזר בן עזריה (ויקרא טז, ל) מכל חטאתיכם לפני ה׳ תטהרו עבירות שבין אדם למקום יוה״כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה״כ מכפר עד שירצה את חבירו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל לו, כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר (ירמיהו יז, יג) מקוה ישראל (ה׳) מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב״ה מטהר את ישראל

גמ׳ אשם ודאי אין אשם תלוי לא והא כפרה כתיבא ביה הנך מכפרי כפרה גמורה אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה

אי נמי הנך אין אחר מכפר כפרתן אשם תלוי אחר מכפר כפרתן דתנן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה״כ חייבין אשמות תלוין פטורין

מיתה ויוה״כ מכפרין עם התשובה: עם התשובה אין בפני עצמן לא נימא דלא כרבי דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ (מפורק עול) ומגלה פנים בתורה ומיפר ברית בשר שאם עשה תשובה יוה״כ מכפר ואם לא עשה תשובה אין יוה״כ מכפר

אפילו תימא רבי תשובה בעיא יוה״כ יוה״כ לא בעיא תשובה

תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה השתא על לא תעשה מכפרת על עשה מיבעיא אמר רב יהודה הכי קאמר על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה

ועל לא תעשה גמור לא ורמינהו אלו הן קלות עשה ולא תעשה

דף פו עמוד א

חוץ (שמות כ, ו) מלא תשא לא תשא וכל דדמי ליה

ת״ש ר׳ יהודה אומר כל שהוא מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת מלא תשא ולמעלה תשובה תולה ויוה״כ מכפר לא תשא וכל דדמי ליה

ת״ש לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה יכול אף לא תשא עמהן ת״ל (שמות לד, ז) לא ינקה יכול אף שאר חייבי לאוין כן ת״ל את שמו שמו הוא דאינו מנקה אבל מנקה שאר חייבי לאוין

תנאי היא דתניא על מה תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל מה תשובה תולה ויוה״כ מכפר על כריתות ועל מיתות בית דין ועל לא תעשה גמור

אמר מר לפי שנאמר בחורב ונקה מנא לן דתניא ר׳ אלעזר אומר אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקה ואי אפשר לומר לא ינקה שכבר נאמר נקה הא כיצד מנקה הוא לשבין ואינו מנקה לשאינן שבין

שאל ר׳ מתיא בן חרש את ר׳ אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבע׳ חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד

עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו שנאמר (ירמיהו ג, יד) שובו בנים שובבים עבר על לא תעשה ועשה תשובה תשובה תולה ויוה״כ מכפר שנאמר (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויוה״כ תולין ויסורין ממרקין שנאמר (תהלים פט, לג) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם

אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביוה״כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר (ישעיהו כב, יד) ונגלה באזני ה׳ צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון

היכי דמי חילול השם אמר רב כגון אנא אי שקילנא בישרא מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה

אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי הוא אביי כדשקיל בישרא מתרי שותפי יהיב זוזא להאי וזוזא להאי והדר מקרב להו גבי הדדי ועביד חושבנא

רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין יצחק דבי ר׳ ינאי אמר כל שחביריו מתביישין מחמת שמועתו (היינו חילול השם) אמר רב נחמן בר יצחק כגון דקא אמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא

אביי אמר כדתניא (דברים ו, ה) ואהבת את ה׳ אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת״ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר (ישעיהו מט, ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר

אבל מי שקורא ושונה ומשמש ת״ח ואין משאו ומתנו באמונה ואין דבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אוי לו לפלוני שלמד תורה אוי לו לאביו שלמדו תורה אוי לו לרבו שלמדו תורה פלוני שלמד תורה ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו ועליו הכתוב אומר (יחזקאל לו, כ) באמור להם עם ה׳ אלה ומארצו יצאו

א״ר חמא (בר) חנינא גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם שנא׳ (הושע יד, ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה

ר׳ חמא (בר) חנינא רמי כתיב (ירמיהו ג, יד) שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתיב ארפא משובותיכם לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה

רב יהודה רמי כתיב שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם וכתיב (ירמיהו ג, יד) (הנה) אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה ל״ק כאן מאהבה או מיראה כאן ע״י יסורין אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנא׳ (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה׳ אלהיך

דף פו עמוד ב

אמר ר׳ יוחנן גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה שנאמר (ירמיהו ג, א) לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד הלא חנוף תחנף הארץ ההיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאם ה׳

א״ר יונתן גדולה תשובה (שמקרבת) את הגאולה שנאמר (ישעיהו נט, כ) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב מה טעם ובא לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב

אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה׳ אלהיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר (יחזקאל לג, יט) ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה

אמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם שנאמר (יחזקאל יח, כז) ובשוב רשע מרשעתו (חיו) יחיה

אמר ר׳ יצחק אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבירו בדברים ספק מתפייס הימנו ספק אין מתפייס הימנו וא״ת מתפייס הימנו ספק מתפייס בדברים ספק אין מתפייס בדברים

אבל הקב״ה אדם עובר עבירה בסתר מתפייס ממנו בדברים שנאמר (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים ושובו אל ה׳ ולא עוד אלא שמחזיק לו טובה שנאמר וקח טוב ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים שנאמר (הושע יד, ג) ונשלמה פרים שפתינו שמא תאמר פרי חובה ת״ל (הושע יד, ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה

תניא היה ר״מ אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו שנא׳ ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו מהם לא נאמר אלא ממנו

היכי דמי בעל תשובה אמר רב יהודה כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה מחוי רב יהודה באותה אשה באותו פרק באותו מקום

א״ר יהודה רב רמי כתיב (תהלים לב, א) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתיב (משלי כח, יג) מכסה פשעיו לא יצליח לא קשיא הא בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם רב זוטרא בר טוביה אמר רב נחמן כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום

תניא ר׳ יוסי בר יהודה אומר אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוחלין לו שניה מוחלין לו שלישית מוחלין לו רביעית אין מוחלין לו שנאמר (עמוס ב, ו) כה אמר ה׳ על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו (ונאמר) (איוב לג, כט) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר

מאי ואומר וכי תימא הני מילי בציבור אבל ביחיד לא ת״ש הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר מכאן ואילך אין מוחלין לו שנאמר על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו

ת״ר עבירות שהתודה עליהן יוה״כ זה לא יתודה עליהן יום הכפורים אחר ואם שנה בהן צריך להתודות יוה״כ אחר ואם לא שנה בהן וחזר והתודה עליהן עליו הכתוב אומר (משלי כו, יא) ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו

רבי אליעזר בן יעקב אומר כ״ש שהוא משובח שנאמר (תהלים נא, ה) כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד אלא מה אני מקיים ככלב שב על קיאו וגו׳ כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר

וצריך לפרוט את החטא שנאמר (שמות לב, לא) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב דברי ר׳ יהודה בן בבא רבי עקיבא אומר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה אלא מהו שאמר משה ויעשו להם אלהי זהב כדר׳ ינאי דאמר ר׳ ינאי אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבש״ע כסף וזהב שהרבית להם לישראל עד שאמרו די גרם להם שיעשו אלהי זהב

שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל משה ודוד משה אמר יכתב סורחני שנאמר (במדבר כ, יב) יען לא האמנתם בי להקדישני דוד אמר אל יכתב סורחני שנאמר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה

משל דמשה ודוד למה הדבר דומה לשתי נשים שלקו בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית אמרה להן אותה שאכלה פגי שביעית בבקשה מכם הודיעו על מה היא לוקה שלא יאמרו על מה שזו לוקה זו לוקה הביאו פגי שביעית ותלו בצוארה והיו מכריזין לפניה ואומרין על עסקי שביעית היא לוקה

מפרסמין את החנפין מפני חילול השם שנאמר (יחזקאל ג, כ) ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו תשובת המוחלטין מעכבת הפורענות ואע״פ שנחתם עליו גזר דין של פורענות

שלות רשעים סופה תקלה והרשות מקברת את בעליה ערום נכנס לה וערום יצא ממנה ולואי שתהא יציאה כביאה רב כי הוה נפיק למידן דינא אמר הכי בצבו נפשיה לקטלא נפיק וצבו ביתיה לית הוא עביד וריקן לביתיה אזיל ולואי שתהא ביאה כיציאה

רבא כי הוה נפיק לדינא אמר הכי

דף פז עמוד א

בצבו נפשיה לקטלא נפיק וצבו ביתיה לית הוא עביד וריקן לביתיה אזיל ולואי שתהא ביאה כיציאה וכי הוי חזי אמבוהא אבתריה אמר (איוב כ, ו) אם יעלה לשמים שיאו וראשו לעב יגיע כגללו לנצח יאבד רואיו יאמרו איו רב זוטרא כי הוו מכתפי ליה בשבתא דריגלא הוה אמר (משלי כז, כד) כי לא לעולם חסן ואם נזר לדור ודור

(משלי יח, ה) שאת פני רשע לא טוב לא טוב להם לרשעים שנושאין להם פנים בעולם הזה לא טוב לו לאחאב שנשאו לו פנים בעוה״ז שנאמר (מלכים א כא, כט) יען כי נכנע (אחאב מלפני) לא אביא הרעה בימיו

(משלי יח, ה) להטות צדיק במשפט טוב להם לצדיקים שאין נושאין להם פנים בעוה״ז טוב לו למשה שלא נשאו לו פנים בעוה״ז שנאמר (במדבר כ, יב) יען לא האמנתם בי להקדישני הא אילו האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנם ליפטר מן העולם

אשריהם לצדיקים לא דיין שהן זוכין אלא שמזכין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות שכמה בנים היו לו לאהרן שראויין לישרף כנדב ואביהוא שנאמר (ויקרא י, יב) הנותרים אלא שעמד להם זכות אביהם

אוי להם לרשעים לא דיין שמחייבין עצמן אלא שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות הרבה בנים היו לו לכנען שראויין ליסמך כטבי עבדו של רבן גמליאל אלא שחובת אביהם גרמה להן

כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים כמעט אין מספיקין בידו לעשות תשובה כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מ״ט כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן שנאמר (תהלים טז, י) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהא הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם שנאמר (משלי כח, יז) אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו

האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב למה לי למימר אחטא ואשוב אחטא ואשוב תרי זימני כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר

אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר לימא מתני׳ דלא כרבי דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יוה״כ מכפר אפילו תימא רבי אגב שאני

עבירות שבין אדם למקום וכו׳ רמי ליה רב יוסף בר חבו לרבי אבהו עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה״כ מכפר והא כתיב (שמואל א ב, כה) אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים מאן אלהים דיינא

אי הכי אימא סיפא ואם לה׳ יחטא איש מי יתפלל לו הכי קאמר אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים ימחול לו ואם לה׳ יחטא איש מי יתפלל בעדו תשובה ומעשים טובים

אמר ר׳ יצחק כל המקניט את חבירו אפילו בדברים צריך לפייסו שנאמר (משלי ו, א) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעיך אם ממון יש בידך התר לו פסת יד ואם לאו הרבה עליו ריעים

(ואמר) רב חסדא וצריך לפייסו בשלש שורות של שלשה בני אדם שנאמר (איוב לג, כז) ישור על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי

(ואמר) ר׳ יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר (בראשית נ, יז) אנא שא נא ועתה שא נא ואם מת מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ואומר חטאתי לה׳ אלהי ישראל ולפלוני שחבלתי בו

ר׳ ירמיה הוה ליה מילתא לר׳ אבא בהדיה אזל איתיב אדשא דר׳ אבא בהדי דשדיא אמתיה מיא מטא זרזיפי דמיא ארישא אמר עשאוני כאשפה קרא אנפשיה (תהלים קיג, ז) מאשפות ירים אביון שמע ר׳ אבא ונפיק לאפיה אמר ליה השתא צריכנא למיפק אדעתך דכתיב לך התרפס ורהב רעיך

ר׳ זירא כי הוה ליה מילתא בהדי איניש הוה חליף ותני לקמיה וממציא ליה כי היכי דניתי וניפוק ליה מדעתיה

רב הוה ליה מילתא בהדי ההוא טבחא לא אתא לקמיה במעלי יומא דכפורי אמר איהו איזיל אנא ׳ לפיוסי ליה פגע ביה רב הונא אמר ליה להיכא קא אזיל מר אמר ליה לפיוסי לפלניא אמר אזיל אבא למיקטל נפשא אזל וקם עילויה הוה יתיב וקא פלי רישא דלי עיניה וחזייה אמר ליה אבא את זיל לית לי מילתא בהדך בהדי דקא פלי רישא אישתמיט גרמא ומחייה בקועיה וקטליה

רב הוה פסיק סידרא קמיה דרבי עייל

דף פז עמוד ב

אתא ר׳ חייא הדר לרישא עייל בר קפרא הדר לרישא אתא ר״ש ברבי הדר לרישא אתא ר׳ חנינא (בר) חמא אמר כולי האי נהדר וניזיל לא הדר איקפיד ר׳ חנינא אזל רב לגביה תליסר מעלי יומי דכפורי ולא איפייס

והיכי עביד הכי והאמר ר׳ יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים רב שאני ור׳ חנינא היכי עביד הכי והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו

אלא ר׳ חנינא חלמא חזי ליה לרב דזקפוהו בדיקלא וגמירי דכל דזקפוהו בדיקלא רישא הוי אמר שמע מינה בעי למעבד רשותא ולא איפייס כי היכי דליזיל ולגמר אורייתא בבבל

ת״ר מצות וידוי ערב יוה״כ עם חשכה אבל אמרו חכמים יתודה קודם שיאכל וישתה שמא תטרף דעתו בסעודה ואע״פ שהתודה קודם שאכל ושתה מתודה לאחר שיאכל וישתה שמא אירע דבר קלקלה בסעודה ואף על פי שהתודה ערבית יתודה שחרית שחרית יתודה במוסף במוסף יתודה במנחה במנחה יתודה בנעילה

והיכן אומרו יחיד אחר תפלתו ושליח צבור אומרו באמצע מאי אמר אמר רב אתה יודע רזי עולם ושמואל אמר ממעמקי הלב ולוי אמר ובתורתך כתוב לאמר ר׳ יוחנן אמר רבון העולמים

ר׳ יהודה אמר כי עונותינו רבו מלמנות וחטאתינו עצמו מספר רב המנונא אמר אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי עכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק״ו במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה יהי רצון מלפניך שלא אחטא ומה שחטאתי מרוק ברחמיך אבל לא ע״י יסורין והיינו וידויא דרבא כולה שתא ודרב המנונא זוטא ביומא דכפורי

אמר מר זוטרא לא אמרן אלא דלא אמר אבל אנחנו חטאנו אבל אמר אבל אנחנו חטאנו תו לא צריך דאמר בר המדודי הוה קאימנא קמיה דשמואל והוה יתיב וכי מטא שליחא דצבורא ואמר אבל אנחנו חטאנו קם מיקם אמר שמע מינה עיקר וידוי האי הוא

תנן התם בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהן ארבעה פעמים ביום בשחרית במוסף במנחה ובנעילת שערים ואלו הן שלשה פרקים בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים

מאי נעילת שערים רב אמר צלותא יתירתא ושמואל אמר מה אנו מה חיינו מיתיבי אור יוה״כ מתפלל שבע ומתודה בשחרית מתפלל שבע ומתודה במוסף מתפלל שבע ומתודה במנחה מתפלל שבע ומתודה בנעילה מתפלל שבע ומתודה

תנאי היא דתניא יום הכפורים עם חשיכה מתפלל שבע ומתודה וחותם בוידוי דברי ר״מ וחכמים אומרים מתפלל שבע ואם רצה לחתום בוידוי חותם תיובתא דשמואל תיובתא

עולא בר רב נחית קמיה דרבא פתח באתה בחרתנו וסיים במה אנו מה חיינו ושבחיה רב הונא בריה דרב נתן אמר ויחיד אומרה אחר תפלתו

אמר רב תפלת נעילה פוטרת את של ערבית רב לטעמיה דאמר צלותא יתירא היא וכיון דצלי ליה תו לא צריך

ומי אמר רב הכי והאמר רב הלכה כדברי האומר תפלת ערבית רשות לדברי האומר חובה קאמר

מיתיבי אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה שחרית שבע ומתודה מוסף שבע ומתודה בנעילה מתפלל שבע ומתודה ערבית מתפלל שבע מעין שמונה עשרה רבי חנינא בן גמליאל משום אבותיו מתפלל שמונה עשרה שלימות

דף פח עמוד א

מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת תנאי היא דתניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן ביום הכפורים נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה״כ

בעל קרי טובל והולך עד המנחה רבי יוסי אומר כל היום כולו

ורמינהו הזב והזבה המצורע והמצורעת ובועל נדה וטמא מת טובלין כדרכן ביוה״כ נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה״כ בעל קרי טובל והולך כל היום כולו ר׳ יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול

לא קשיא הא דצלי תפלת נעילה הא דלא צלי

אי דצלי מאי טעמייהו דרבנן קא סברי רבנן טבילה בזמנה מצוה

מכלל דר׳ יוסי סבר לאו מצוה והתניא הרי שהיה שם כתוב על בשרו ה״ז לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף

וקי״ל דבטבילה בזמנה מצוה פליגי

ההיא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא ר׳ יוסי בר יהודה אומר דיה לטבילה שתהא באחרונה

ת״ר הרואה קרי ביום הכפורים יורד וטובל ולערב ישפשף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף (קא סבר מצוה לשפשף)

תני תנא קמיה דרב נחמן הרואה קרי ביוה״כ עונותיו מחולין לו והתניא עונותיו סדורין מאי סדורין סדורין לימחל

תנא דבי רבי ישמעאל הרואה קרי ביוה״כ ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא אמר רב נחמן בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוא שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי

הדרן עלך יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא